

EL MIRALL

Maig/Juny 1990

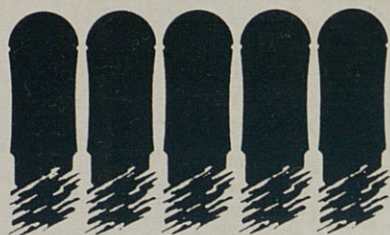
núm. 37

275 ptes.

Ecologia i turisme: els bisbes opinen
Víctor Mora / Nicolau Barceló / Tomeu Payeras

La Canaleta de Massanella

PALAU SOLLERIC

Centre d'exposicions i documentació
de l'Art Contemporani

Ajuntament de Palma

EXPOSICIÓ PATXI ECHEVARRIA

obra recent

Del 19 de juny al 13 de juliol

EL MIRALL

Revista mensual - 275 ptes.
Maig/Juny-1990 - núm. 36
ANY IV

Edita:
OBRA CULTURAL BALEAR
Impremta, 1 - 07001 Palma
Telèfons: (971) 72 32 99
71 48 57
Telefax: (971) 71 93 85

Publica:
Associació EL MIRALL
Impremta, 1 - 07001 Palma
Telèfon: 72 59 37
Informació i Correspondència:
Apartat de Correus núm. 179
07080 - Palma (Mallorca)
Delegació a Barcelona:
C/ Montcada, 20 (Palau Dalmasas)
08003 - Barcelona
Delegació a València:
C/ Moratín, 15
46001 - València

Director:
Climent Picornell

Cap de Redacció:
Pere Estelrich i Massutí

Secretari de Redacció:
Josep Mª Magrinyà i Brull

Consell de Redacció:
Macià Blàzquez i Salom
Francesca Bosch i Capó
Rosa Mª Calafat i Vila
Joan Company i Siquier
Antoni Ginard i Bujosa
Joana Lladó i Ballester
Antoni Marimon i Riutort
Antoni Nadal i Soler
Joan Perelló i Ginard
Antelm Pujol i Fulgencio
Andreu Ramis i Puigrós
Pere Rosselló i Bover
Gaspar Valero i Martí

Els articles publicats en aquesta revista expressen únicament l'opinió dels seus autors.

Coberta de Tomeu Payeras: D-169 Nina amb llibre (1985).

Fotos:
EL DIA i arxiu EL MIRALL
Producció, Administració i Publicitat:
C/ Impremta, 1, Pral-2a. Tel. 72 32 99
07001 - Palma (Mallorca)

Maquetació i Fotocomposició:
EL MIRALL i DOCUMENTA BALEAR s. a.
Impressió:
Interior: OMNI S.A. Gremi Ferrers, 42.
Polígon de Son Castelló - Palma.
Coberta: Xisco Arts Gràfiques. C/ del Baix Riera, 1-A - Palma. tel. 24 03 86

Dipòsit Legal: P.M. 10-1987

4	_____	E. M.: Una nova etapa per a l'OCB
8	_____	Joan Barceló i Coll: Tres aniversaris
11	_____	Janne Oliver Jaume: La Fundació Cultural Prefama, una prometedora realitat
13	_____	Josep Moll i Marquès: La desinformació i els mitjans de comunicació
19	_____	Joan F. López Casasnovas: El dret a l'autodeterminació
20	_____	Antoni Roca: Nicolau Barceló: "Desarmar la mar"
		PAÍS VALENCIÀ
		DOSSIER
24	_____	Ecologia i turisme a les nostres illes. Pautes per una actuació cristiana
		ENTREVISTA
35	_____	Joan Arrom i Nadal: Tomeu Payeras: l'art del crit
		GUAL PERMANENT
38	_____	Pere Font: Cultures progressistes
		ENIGMES DE LA NOSTRA HISTÒRIA
39	_____	Miquel Ferrà i Martorell: ¿És Maria de França un dels personatges de Tirant lo Blanc?
41	_____	Ramon Molina: El nou rostre de l'estalinisme
		ENTREVISTA
43	_____	Miquel López Crespi: Víctor Mora
47	_____	Cosme Aguiló: ¿Hi havia una creu a l'entrada dels ports mallorquins?
50	_____	Pep Messa: La Fundació Biblioteca d'Alcúdia inaugura el Centre de Cultura de Can Torró
52	_____	Jaume Bover: La biblioteca infantil de la parròquia de Santa Catalina Tomàs
		HIPOTECA DE CABÒRIES
53	_____	Rafel Crespi: De cercles impermeables i altres perspectives...
		EL FINESTRÓ DE CAN MIR
54	_____	Joan Mir: Francesc Vicens
55	_____	Joan A. Mesquida i Cantallops: Estudiants alemanys de català a la nostra universitat
57	_____	VII Jornades d'Intercanvi d'Estudiants
58	_____	F. Cantallops / F. Company: Com hem vist les VII Jornades d'Intercanvi d'Estudiants
59	_____	Llibres
66	_____	Jean Serra: El poeta Antonio Colinas
		QÜESTIONS DE LLENGUA
67	_____	Ramon Cavaller: El verí del futur perifràstic
68	_____	Àngela Taixe i Llenas: Els llibres preferits pel jovent de 15 a 16 anys
72	_____	Bartomeu Rotger Amengual: "La nostra llengua" d'Aina Moll.
74	_____	La Festa des Jai a Búger
		LA MOGUDA PLANETÀRIA
75	_____	Antoni Ginard: Independència i eleccions
		EXCURSIONISME
76	_____	Gaspar Valero i Martí: La canaleta de Massanella
		EDUCACIÓ
81	_____	Conxa Vidal i Margalida Munar: Escola i entorn
82	_____	J. Lladó: L'ensenyament del català, novament a debat

UNIVERSITAT DE LES ILLES BALEARS

5102891452

UNA NOVA ETAPA PER A L'OCB

E. M.

El passat dia 15 de maig, a la sala d'actes de l'Estudi General Lul·lià, es va celebrar l'Assemblea Extraordinària de Socis de l'O.C.B. que tenia per objecte l'elecció d'una nova Junta directiva. En l'Assemblea del mes de desembre ja s'havia anunciat la celebració d'aquestes eleccions, amb què la direcció de l'entitat ha sortit de l'etapa de provisionalitat creada després de la dimissió de l'anterior president, Sr. Miquel Alenyar, el mes de juliol de l'any passat.

Dos trets varen singularitzar l'assemblea del passat dimarts dia 15: la considerable participació dels socis i el fet que per primera vegada en la història de l'entitat els socis assistents a la reunió dipositassin el seu vot secret en una urna. Deim "notable participació" perquè, tot i que dels més de dos mil socis de l'OCB tan sols acudissin a les urnes cent quinze, aquesta ha estat l'assemblea que recordam amb una major assistència dels últims temps (i potser de tota la història de l'OCB). La col·laboració dels socis en les entitats culturals sovint no sol passar de la simple aportació de la seva quota i aquest és, sens dubte, un dels reptes que els directius de l'OCB hauran d'afrontar. La Junta Directiva que acabava el seu mandat havia decidit sotmetre a votació la/les candidatura/es que es presentassin a les eleccions, sobretot per coherència amb el que estableixen els Estatuts de l'entitat.

El candidat al càrrec de President, Sr. Bartomeu Fiol, explicà el perfil dels candidats a la nova Junta Directiva, i exposà, a títol personal les directrius de la seva candidatura que afecten la resta de la junta. A més, es referí als motius que l'havien duit a presentar-se a l'elecció i al paper que l'OCB ha de tenir dins la nostra societat.

El nou president pertany des de fa alguns mesos a l'equip executiu de l'O.C.B., la qual cosa suposa un nou model de funcionament i de gestió de l'entitat, que permetrà una major dedicació i eficàcia. Per tractar-se d'un canvi tan transcendent, la nova

Junta en un termini d'un any i mig o dos demanarà un vot de confiança a l'Assemblea de Socis.

"El Mirall" vol donar l'enhorabona als nous membres de l'equip directiu de l'OCB i alhora desitjar-los bona feina.

Bartomeu Fiol presenta els companys de candidatura

PARLAMENT DE BARTOMEU FIOI DE PRESENTACIÓ DE LA CANDIDATURA

Amb llenguatge planer i directe, aquesta ha estat l'exposició feta davant l'Assemblea Extraordinària de l'OCB

Benvolguts consocis, amigues i amics:

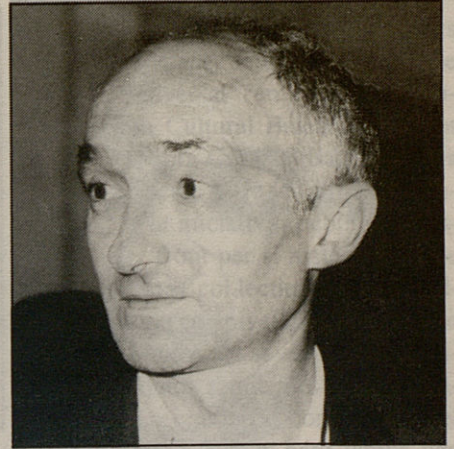
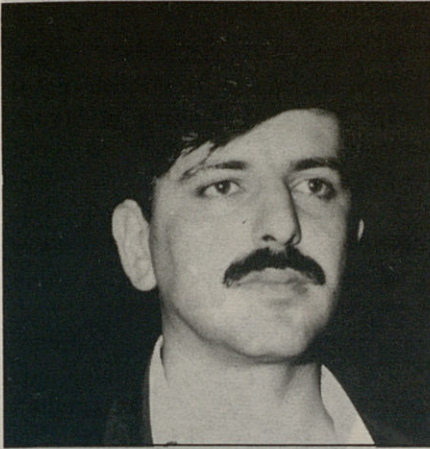
Permeteu-me que comenci pel que òbviament és més fàcil. Entenc que no necessiten presentació, els companys i companyes de candidatura. Tots són persones prou conegudes en diversos àmbits professionals i, especialment, en el de la nostra cultura.

Com a Vice-President, es presenta Ferran Gomila, advocat laboralista i home preocupat per tantes coses. Co-president de la Junta sortint, crec innecessari destacar-ne -perquè tots les coneixeu- les tasques delicades que ha hagut de fer en defensa dels drets i de la

imatge de l'Obra.

Quant a Antoni Mir, que tant ha fet perquè l'Obra hagi crescut de la forma que ha crescut aquests darrers anys, voldria explicar-vos que la seva incorporació a la candidatura com a Secretari ha estat una condició meua per acceptar jo la candidatura a la presidència.

Aquesta "condició" meua, ha vengut determinada perquè crec que, tal com han evolucionat les coses, la professionalització de tota associació d'un cert volum, essent quelcom indefugible, era molt convenient si no necessari

Antoni Mir, Joana Nicolau, Damià Huguet, nous directius.

millorar la interconnexió diària entre la funció decisòria i la funció executora. A mi m'ha semblat que el càrrec ideal per assegurar aquesta millor interconnexió era el de Secretari.

Pere Carlos, economista, que treballa en el Consell Insular de Mallorca i Tresorer en la Junta anterior - dins la qual ha realitzat una labor rigorosa i eficaç posant en marxa una comptabilitat computeritzada per al millor control de l'economia de l'entitat - era i és el candidat ideal per continuar les mateixes funcions.

Bartomeu Colom, Co-president també de la Junta que acaba, que tan bé ens ha assessorat en matèries de dret administratiu i autonòmic, ha estat possiblement el millor Relacions Públiques de l'Obra en els moments conflictius pels quals hem passat aquests darrers mesos. Me consta que tenia prou ganes de tocar el dos i em plau que el fet que jo hagi acceptat de jugar la pilota que se m'ha passada l'hagi motivat per acceptar continuar.

En Damià Huguet, de Campos bon amic des de fa tants anys, té l'avantatge de reunir en una mateixa persona la sensibilitat d'un escriptor i l'experiència d'un empresari per anar pel mig. Si en això afegim la seva condició de campaner que exerceix, ja no cal dir res més.

Coloma Julià ha fet, com a Vocal de la Junta anterior, una labor excel·lent de cara a les delegacions locals que són tan vitals per a l'Obra. Tots ho sabeu massa bé i crec que és prou clar tot el que pot continuar aportant.

Martí Xavier March, que va ser Secretari en la Junta presidida per Ignasi Ribas, no ha pogut acceptar un altre càrrec per estar embarcat en unes oposicions a Càtedra però no s'ha pogut negar quan li hem demanat que s'incorporàs com a Vocal. Estic segur que tots convindreu que ha de ser un bon reforç.

I parlant de reforços, parlem de Joana Nicolau. Llicenciada en Ciències Exactes per l'Universitat de Barcelona, professora de matemàtiques, ex-Directora de l'Institut Antoni Maura i de l'Institut Guillem Cifre de Colònia, ex-coordinadora del CEP, membre del Comité Autonòmic de la Creu Roja, de la Junta de Personal del Ministeri d'Educació i Ciència en representació de l'STEI i del Consell Municipal d'Educació de Palma, ha estat també Secretària de l'Obra durant l'època en que Josep M. Llompарт va presidir la Junta. He hagut de plantejar-li la "papereta" sobre la marxa, confés que mig encorregut, i li agraeix molt la boníssima disposició amb què ha atès la meva demanda.

Maties Oliver, el nostre millor especialista en temes de televisió i ràdio, gràcies al qual i a Ignasi Ribas existeix VOLTOR i veim avui TV3, les emissions en català de TV2 de Sant Cugat i bona part de les de la Televisió Valenciana, etc, etc., un home que sempre corr, abassegador tothora de nous objectius i noves tasques i que ens fa anar sempre amb la llengua defora als que procuram fer-li costat.

I -"last but not least"- Climent Picornell, Vice-Rector de la Universi-

tat de les Illes Balears, home enfeinatíssim que no sé d'on dimonis treu el temps, que es passeja amb una agenda tota plena de "stickers" grocs d'aquests que ara estan tan de moda, i que no sé si és el secret de la seva eficàcia, gràcies al qual existeix la Revista "El Mirall", membre de la Junta de VOLTOR, etc.,etc.,etc.

Què més voleu que us digui de companys tan excel·lents? En Pau Llabrés, bon amic de tots, va comentar-me fa pocs dies -perquè tot s'ha hagut de fer a la correguda-: "és la Junta més reforçada de totes les que he conegut fins ara". Jo no gosaré dir tant perquè l'apreciació és un poc forta, i a més no tenc l'experiència de la casa que té en Pau, però venint de qui ve, no crec que ningú pugui pensar que és una afirmació feta a la lleugera.

Però enllestida aquesta primera part -ja us ho he dit abans, la més fàcil- ara he de passar a la que ja no ho és tant, exposar-vos els meus plantejaments inicials i la que crec que és la qüestió fonamental en relació a la meua candidatura a la presidència de l'entitat.

Pel que fa als meus plantejaments, que han estat tramesos a tots, ho faig per a aquells socis d'alguns pobles que no els hauran rebut encara:

1. Fonmentar el consens entre els diferents punts de vista, defugint tots els maximalismes, tant el de "el que és necessari ha de ser possible" com el de "no ho toquem que no ho espanyem", tot defensant la continuïtat i, per descomptat, el respecte més escrupolós dels estatuts.

Martí March, que va ser directiu en la junta que presidí Ignasi Ribas.

El pati de l'Estudi General Lul·lià el dia de l'assemblea extraordinària de l'entitat.

2. Tota persona i tota associació fa política encara que no vulgui. A l'OCB tenim l'obligació i volem fer política cultural i no de partit.

3. Per a una major efectivitat i rigor, tant en la presa de decisions com en la seva execució i especialment per a una millor coordinació en el dia a dia entre ambdós àmbits decisoris i executor, necessàriament tan interrelacionats, reforçar alhora el paper de la Junta Directiva i el de l'equip executiu.

4. Davant el possible nombre de fronts oberts -tenint en compte els mitjans de què disposem-, consolidar més que expandir, reduint tot el que sigui possible el paper de "suplent universal" en matèria cultural que avui, a la pràctica, té l'OCB, en la mesura que hem d'exigir a les diferents Administracions la plena assumpció de les seves responsabilitats.

5. Donar el màxim suport a la Campanya de Normalització Lingüística, tenint sempre ben present que els seus resultats depenen de tots.

6. Ajudar tant com es pugui l'Associació germana VOLTOR a fer front, amb caràcter d'urgència, a tots els problemes que fan insuficients les seves instal·lacions actuals i que poden afectar seriosament al seva operativitat.

7. Posar en condicions i funcionament, tan aviat com sigui possible, el Casal Alcover.

8. Contribuir a la constitució i posada en marxa de LLULL, la federa-

ció de l'OCB amb Omnium Cultural i Acció Cultural del País Valencià.

9. Potenciar les Delegacions Locals i la participació i el compromís de tots els socis.

10. Naturalment, continuar tallant rama de valent en tots els fronts de més tradició: Cursos de Català, Revista EL MIRALL, C.E.N.C, Premis 31 de desembre, Encontres de Cultura, l'Aventura de Llegir, l'organització d'actes culturals, la col·laboració amb la Universitat Catalana d'Estiu, l'Institut d'Estudis Eivissencs, l'Obra Cultural de Menorca i altres entitats culturals, etc., etc.

11. Millorar la imatge de l'OCB, ja que els seus afanys i treballs són tan sovint malentesos.

12. El vertader repte no és sols tenir les idees clares, és també realitzar-les, treure les castanyes del foc. Per això, procurar sempre planificar amb temps i no haver d'improvisar.

A aquests plantejaments voldria afegir-n'hi dos, perquè quedi prou clara quina és la meua visió de la problemàtica actual de l'Obra:

13. Qualcú m'ha fet observar, amb tota la raó, que necessitam oferir qualque cosa més al jovent, brindar-li més possibilitats de participació. Disabte en parlàvem amb en Josep Millàs, president d'Omnium Cultural, i és un problema que també té aquesta entitat. En qualsevol cas, és obvi que és un tema delicat, que necessitam estudiar.

Si no feim feina en aquest front, correm el perill que ens manqui la necessària renovació del conjunt de socis de la nostra entitat.

14. Voldria que quedàs clar, també, per evitar tot possible malentès, que jo no crec en absolut que l'Obra hagi de ser una mera concessionària de serveis per arribar allà on les Institucions Públiques no volen o no poden arribar. A mi el paper de "suplent universal" que l'Obra fa, personalment no em fa gaire gràcia. El que passa, dissortadament, és que moltes vegades l'Obra ha de fer coses perquè és conscient que si no les fa ella no les farà ningú. Però no hem de renunciar mai al paper de ser la consciència o la "mala consciència" de l'Administració, tenint ben en compte que l'ideal és que cadascú faci la seva feina.

Exposada quina és la meua visió de la nostra realitat, entenc que la qüestió bàsica és demanar-nos per què la candidatura -desgraciadament única- que se presenta a aquesta assemblea m'inclou a mi com a candidat a President.

Tots sabem que dificultats per trobar qui es vulgui presentar a la Presidència de l'Obra n'hi ha hagut sempre. Però tampoc és una casualitat que en la present ocasió n'hi hagi hagudes més que mai.

La presidència de l'Obra no ha estat mai cap tasca lleu. La presidència

de l'Obra no ha estat mai cap bombó, cap pastís de ca'n Frasquet. Per unes raons o altres, sempre ha estat un càrrec feixuc, una collera que pot fer bòfigues. No ha estat mai un càrrec per a qui tenguí "figurera".

Si això sempre ha estat així, me sembla que a mesura que l'Obra ha anat creixent -i, de fet, com ja hem comentat, l'Obra ha crescut molt, però molt, aquests darrers anys- ara més que mai el càrrec és un os.

Si tot això és així, no és gens estrany que hàgim tengut dificultats.

Per tant, si me trobo on me trobo, és senzillament perquè no hem estat capaços de trobar ningú socialment més qualificat. Quedi clar, que aquest plantejament no és un plantejament de falsa modèstia. De la meua candidatura personal no em molesta en absolut el meu "currículum" professional ni el meu "currículum" de lletraferit; el que me molesta és la meua condició de membre de l'equip executiu.

Si me trobo on me trobo, som perfectament conscient que és perquè era convenient, si no necessari, trobar qualcú que no s'hagués cremat en la nostra petita història recent, que pogués jugar un paper de moderador, un paper d'àrbitre, un paper integrador, una persona preocupada pels problemes de la nostra llengua i la nostra cultura però que no s'hagués significat per cap actitud maximalista.

El problema amb el qual ens encaram és que aquesta persona, que som jo, l'hem trobada -com qui diu a les 23'59- en qui tot recentment s'ha integrat en l'equip de gerència com un reforçament de la funció executora. Quedi ben clar, doncs, que si no me consider el candidat ideal és precisament per aquest fet i sols per aquest fet. No es tracta que tenguí cap complex d'inferioritat.

A la meua manera de veure les coses, el necessari reforçament de la interconnexió entre l'equip decisor i l'equip executiu s'hauria d'haver produït idealment sols al nivell del càrrec de Secretari, que és realment el càrrec ideal per servir d'anella entre els dos àmbits decisor i executiu.

Qualcú ha dit -i tots certament

El recompte de la votació va donar els següents resultats:

TOTAL DE VOTS:	115
VOTS EN BLANC:	2
VOTS OBTINGUTS PER CANDIDAT:	
Bartomeu Fiol (President)	111
Ferran Gomila (Vice-President)	110
Antoni Mir (Secretari)	104
Pere Carlos (Tresorer)	113
Bartomeu Colom (vocal)	111
Damià Huguet (vocal)	112
Coloma Julià (vocal)	113
Martí X. March (vocal)	112
Joana Nicolau (vocal)	111
Maties Oliver (vocal)	110
Climent Picornell (vocal)	111

hem pensat- que la solució que hem estat capaços de trobar no és d'allò més estètica. Però també és ver que molts hem arribat a la conclusió que la pregunta que ens hem de fer és exactament aquesta: Què és més important per a l'Obra, l'estètica o l'eficàcia?

Entenc que aquesta és la qüestió essencial sobre la qual s'ha de pronunciar aquesta Assemblea Extraordinària. Aquestes eleccions no són una mera formalitat o un mer tràmit. Entenc que són qualque cosa més perquè en pot resultar un canvi de model de Junta. És ver que tot evoluciona i també els models de la societat. I que tampoc no ens hem de regirar gens davant les innovacions necessàries. Però hem de ser ben conscients del que duim entre mans.

És per això que des d'un primer moment, abans fins i tot de concedir-me un cap de setmana per pensar-m'ho, vaig suggerir que consideràssim la possibilitat de no haver d'esgotar el període de quatre anys que prescriuen els nostres estatuts. I tots els components d'aquesta candidatura, dissortadament "única", hem arribat a la conclusió que és una condició del nostre compromís, en el cas que l'Assemblea ens doni la seva confiança, la de, en un termini de dos anys -és a dir, pel maig de 1992- demanar-vos l'eventual renovació de la vostra confiança per convocar immediatament noves eleccions en el cas que no l'obtinguéssim.

Dit això, no insistiré en altres plantejaments -que, per descomptat, tampoc no són secundaris- per quant pens que la premsa ja els ha airejat a bastament. Sols faré una excepció pel que respecta al que personalment crec

que és un ventall excessiu de fronts oberts, i el paper actual de l'Obra de "suplent universal" en matèria cultural. L'obra Cultural Balear no ho pot fer tot. L'Obra Cultural Balear no ha de ser un recurs per a les altres institucions. A la iniciativa pública correspon de fer front per si mateixa al que són problemes col·lectius. A cap Administració, a cap nivell, li és lícit de no fer front a totes els seves responsabilitats. En aquest sentit, les Administracions poden continuar confiant en el nostre modest suport però també han d'esperar que nosaltres els continuem recordant quines són les seves responsabilitats. Que ningú cregui doncs, que hem renunciat a ser la mala consciència de l'Administració. En definitiva, tots hem de tenir ben clar quines són les responsabilitats de la iniciativa pública i quines són les responsabilitats de la iniciativa privada. L'Obra és iniciativa privada i les seves suplències de la iniciativa pública haurien de ser més aviat l'excepció i no quasi bé la regla, com a hores d'ara.

Per descomptat, la candidatura que us proposam és "monolítica" sols quant als fins últims que volem assolir, que són els fins que especifiquen els estatuts de l'Obra.

Però, mirau per on, -si em permeteu d'usar una imatge una mica barroera- podríem dir que no tots duim el mateix rellotge. Vull dir que uns pensam que l'Obra hauria de fer més via, i uns altres creim que anam massa aviat. I jo crec que això es bo. Personalment crec que l'Obra necessita consolidar-se i que hauríem de donar prioritat a la Campanya de Normalització, però entenc que això són coses que és la Junta Directiva en ple qui les ha de decidir. Quedi clar que no vos he exposat cap programa, solament quina és la meua visió de les coses.

Per acabar, després d'una exposició a bastament crua i descarnada, podeu estar ben tranquils que no tenc en absolut cap vocació de *sparing* i que, en el cas que me doneu la vostra confiança, l'Obra Cultural Balear no tendrà cap president de palla.

Moltes gràcies. ■

TRES ANIVERSARIS

Joan Barceló i Coll

“Escriure un diari per tal de veure-hi clar. No deixar escapar els matisos, els petits fets, àdhuc si aparentment manquen d'importància, i, sobretot, classificar-los. Cal dir com veig aquesta taula, el carrer, la gent, el meu paquet de tabac, ja que és això el que ha canviat. Cal determinar exactament l'extensió i la natura d'aquest canvi”.

(Jean-Paul Sartre, “La Nausée”, 1938)

En aquests últims mesos han coincidit diversos aniversaris, tots ells de persones d'un pes específic molt significatiu en el camp de l'art i de la cultura, bé per la qualitat, l'orientació i originalitat o per la destacada personalitat de la seva obra creativa. Em refereixo a dos artistes (Velázquez i Van Gogh) i a un escriptor-filòsof (Sartre).

El primer, **Diego Rodríguez de Silva Velázquez** (Sevilla 1599-Madrid 1660), és una persona molt representativa d'un moment encara brillant del nostre país. Contemporani dels Cervantes, Quevedo, Calderón de la Barca, Lope de Vega, Góngora, Gracián, etc., nat i format en el tragí colorista i vital de la Sevilla oberta al mar i a l'intercanvi del segle XVII, arriba a la seva màxima expressió pictòrica a la cort madrilenya de Felip IV (i, no ho oblidem, del Conde Duque de Olivares). Entremig tindrà algunes estades a Itàlia, lloc florit d'art i de formes rutilants i amorosides i meca obligada per a un pintor.

Les llargues cues de febrer-març d'enguany per poder entrar en el Prado per veure la mostra reunida de gran part de la seva pintura, ens parlen prou explícitament de l'atractiu i popularitat de la seva obra. Tant més si es té en compte que el públic era ben variat de procedència i de formació. Tenim ara davant el ca-

tàleg, molt correctament editat i comentat, que ens permet rememorar la impressió primigènica que ens va pro-

● **Sartre va ser una personalitat clau per als moviments intel·lectuals dels anys 40-50 i part dels 60: molts del nostre país hi varen beure i veure en ell un ídol on eixugar la seva consciència de classe benestant**

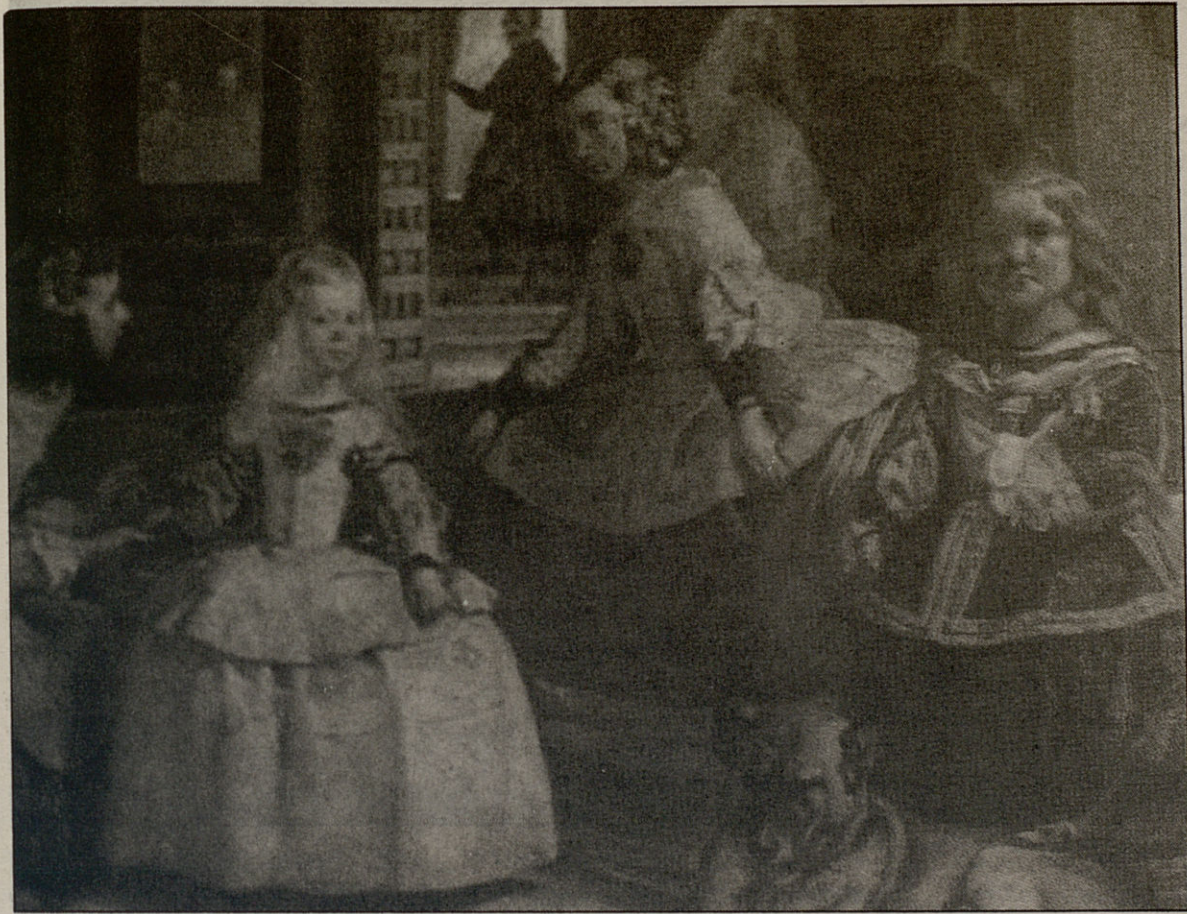
duir la contemplació original d'aquest conjunt tan apreciable. Hi trobem perfecció estilística, expressivitat anímica i física dels personatges (retrats

J. P. Sartre

definitius amb trets definidors), domini de la composició del conjunt, creació d'interiors i d'atmosferes envol·lants, paisatges nets, realisme prodigiós amb la viva presència del món animal, perfecció en els detalls corporals i de vestimenta, la modernitat venent el manierisme i la possible fredor italianitzant, la flema observadora i estilística que porta cap a l'equilibri, el color i la tremolor viva de l'instant aturat i immortalitzat. No debades Velázquez ha estat i és el complex d'Edip per a tants pintors que han intentat obrir noves perspectives al camp visual. És el clàssic per no oblidar, per tècnica, per estil, per visió, per serenor i per expressió viva i contundent de la realitat.

En canvi, la personalitat i la vida de **Vincent Van Gogh** (Groot-Zundert 1853 - Auvers sur Oise 1890) ens mostra tota una altra concepció, tipus de tarannà i esperit artístic. Nascut davant dels horitzonts plans i monòtonament allargats d'Holanda, aviat

Velázquez:
expressivitat
ànima i física dels
personatges,
domini de la
composició de
conjunt, creació
d'interiors...

heretà les inquietuds religioses i culturals dels seus progenitors. Tota la seva vida serà un esperit inquiet, hipersensible i tormentat. Al desfici religiós inicial li succeirà l'abrandament pictòric que des dels vint anys ja granats no el deixarà fins a la seva pròpia paranoia, mutilació i mort voluntària als 37 anys. La correspondència amb el seu germà Théo ens mostra despullada la seva consciència afectiva i artística, i la seva tendresa delicada i fràgil. D'Holanda, el país natal, on hi viu tantes contradiccions i experiències no resoltes, li quedarà per sempre el món amorosit de les flors i els colors, de la delicadesa de les flors i els colors, i la necessitat de crear i emplenar un paisatge, fet de trèmules flamarades que fugen ondulants cap amunt. Després d'aquesta Holanda juvenil i neguitosa, l'espera el París dels impressionistes, el descobriment d'aquell goig de colors entenedrits i la capacitat per expressar tant l'optimisme i alegria de viure com el fons amarg del pessimisme i la tristesa. Després vindrà la Provença francesa

(Arles) i, ja al final, Auvers-sur-Oise (Ile de France). Serà tot un descobriment que li faran endinsar i conèixer el seu camí pictòric. S'afinarà el món dels colors, més nets i essencials. El portaran cap a la dolçor tendra dels blaus i, sobretot, dels grocs, junt amb algun afany, punyent i fiblador, per als rojos i violetes. És el traç esperitat i flamejant dels seus camps daurats de blat, els camins ombrívols solitaris amb xiprers, les velles oliveres retorçades, les tanques de les hortes conreades del Midi o l'esplendor de "vida" de la naturalesa morta dels seus girasols. Si de Velázquez abans destacàvem el seu mestratge com a retratista, aquí, en el cas de Van Gogh, se'ns delata i sorprèn la seva capacitat d'expressar els seus sentiments en el paisatge i la de saber escollir el personatge i el seu moment. No estem així davant del paisatge o el retrat o autorretrat velazquià, ple de finura estilística, pensat, elaborat i reelaborat, amb l'encuny magistral de la complexa realitat del retratat, el paisatge o el conjunt interior, sinó davant

l'expressió, aturada i ardent, del món i estat anímic de cada personatge, sigui ell mateix, una pagesa, el carter o el seu propi metge, el Dr. Gachet, que l'assistí fins a la seva agonia dramàtica. La pintura de la seva habitació d'Arles ens mostra, sense necessitat de figures, tota la tristesa humana i l'entotsolament de la seva vida i recerca febril, i ensems l'alegria de la seva dèria obsessiva per pintar i definir, pel color i el traç, el món personal que l'envolta. Més enllà ja hi havia, tràgicament, la seva pròpia negació de viure.

L'últim aniversari que avui portem a aquest full és el decenni des de la mort de Sartre (Jean-Paul Sartre, París 1905-1980). Sartre va ésser un intel·lectual molt representatiu de la França i Europa, sobretot, dels anys 1940 i 1950. Després, la seva influència es va anar esllanguint. Les difícils circumstàncies del nostre país en aquells anys li varen donar també molt de ressò intern. Doncs, malgrat les prohibicions explícites, les seves obres corrien, sota mà, alenat nous aires i fent entreveure possibilitats

Van Gogh: esplendor de «vida» de la naturalesa morta dels seus gira-sols

desconegudes per a nosaltres.

Quan hom s'endinsava en l'obra diversificada, polèmica, contradictòria i heterodoxa de Sartre, en el context d'aquells anys, quedava immers en una sèrie de "conceptes" i de "posicions": l'existencialisme; el posicionisme de l'individu davant de l'altri, la societat, la política i les ideologies; una obsessió apassionada de militància; la presa de consciència de les situacions injustes per marginació, racisme, etc.; un cert redemptorisme d'índole romàntic; el culte a la llibertat; la virtualitat de les situacions crítiques o límits; la rotunditat del sí i del no; un racionalisme "literari" referit a la realitat; els dualismes idealisme-materialisme, literatura-filosofia, filosofia-ideologia; el donar significat al propi devenir individual i social, etc.

Així, Sartre va ésser una personalitat clau per als moviments intel·lectuals dels anys 40-50 i part dels 60: la segona guerra mundial, la resistència, els blocs de tensió est-oest, el devenir de l'imperialisme americà i les sinuositats del camí del marxisme, Argèlia, Indoxina, Corea, Vietnam,

l'Apartheid, fins el mateix maig del 1968 o les manifestacions antifrancistes. Sempre hi va adoptar una posició compromesa, activa i apassionada. De fet, molts dels intel·lectuals (?) dels 50-60 del nostre país hi varen beure i veure en ell un ídol on eixugar la seva consciència de classe benestant.

Ens queden, del conjunt de la seva producció, algunes obres originals, impregnades de subjektivisme, amb un estil brillant i precís. Hi planeja un pessimisme de base, el sentit de l'absurd, una conceptualització de l'individu, un marge dialèctic lúcid i anticonvencional, el compromís i la militància com a posicions ètiques, la veritat i l'error, l'afany de llibertat i de justícia. Destaquem aquí, entre d'altres, "La Nausée", "Le Mur", "L'Être et le Néant", "Les Mains sales", "Reflexions sur la question juive", "Huis clos", "Le Diable et le Bon Dieu", "Saint Genet, comédien et martyr", "Les Mots", "Baudelaire", "Les Séquestrés d'Altona", "Critiques de la raison dialectique" i "L'Idiot de la famille". Totes elles crec que són obres claus que ens ajuden a explicar la

personalitat complexa de l'autor, el fet sartrià i el seu compromís moral d'intel·lectual.

Passats tan sols 10 anys, les circumstàncies han variat fortament, sobretot en el món del marxisme i de l'economia de classes, i en la pròpia existència, raó d'ésser i posició de l'intel·lectual. La capacitat crítica, les posicions independents, el valor de l'individu, el sentit i exercici de la llibertat, la raó moral, les aspiracions de la persona, el fet lúdic, i tantes altres coses, es buiden de significat. Això ens fa pensar que cada vegada serà més difícil retrobar un tipus sartrià capaç de portar, amb intel·ligència i dignitat, les seves contradiccions, d'assumir lúcidament i amb coherència uns principis generals, que sàpiga actuar, errar i rectificar (si fa el cas) i seduir amb la força de les seves argumentacions i posicions crítiques, tal com dues generacions són deutores a Sartre. ■

Joan Barceló i Coll és catedràtic de Fisiologia Vegetal de la UAB.

LA FUNDACIÓ CULTURAL PREFAMA: una prometedora realitat

Jaume Oliver Jaume

Donar a conèixer la FUNDACIÓ CULTURAL PREFAMA no té res a veure amb l'explicació d'un desig, d'un projecte o d'una utopia. Ben al contrari i abans de qualsevol altra cosa, es tracta d'esmentar tot un conjunt d'actuacions ja materialitzades que constitueixen el bessó i la prova d'una realitat consolidada i, al mateix temps, extraordinàriament prometedora.

La FUNDACIÓ CULTURAL PREFAMA és coneguda pel públic d'una forma genèrica però sense massa detall. Tal vegada el primer objectiu d'aquestes línies seria el d'aclarir i explicar d'on ha sortit, què ha fet fins ara, quines són les seves característiques i aspectes formals, i quines són les seves línies d'actuació. I després, envoltar tot això del que en podríem dir una teoria o una filosofia.

Aquesta fundació ha estat promoguda per l'Entitat comercial de materials de construcció PREFAMA, S.A., originària de Lluçmajor, però avui ja estesa també per S'Arenal, Palma, Porreres i Santanyí, fortament consolidada en el mercat illenc i de reconegut prestigi. Malgrat que des de sempre havia bategat dins l'Empresa una inquietud cultural i social, els darrers anys s'havia sentit d'una forma més intensa la necessitat d'acompanyar a l'activitat estrictament lucrativa i comercial, d'altra banda pròpia i necessària per a l'Entitat, d'una projecció socio-cultural que arribàs a les comunitats pròximes als llocs de la seva actuació.

Cal recordar, de forma molt resumida, algunes d'aquestes manifes-

tacions des de l'any 1987. Tres convocatòries de beques (ben aviat es publicarà la quarta) per a estudis de nivell universitari i de Formació Professional (en aquest moment són onze els becaris repartits a les Universitats de Lovaina, de les Illes Balears, de Barcelona i Politècnica de Catalunya, com també als Instituts de Formació Professional de Palma i de Lluçmajor); subvencions als Centres Educatius de Lluçmajor; col·laboració amb I.A.E.S.T.E. (The International Association for the Exchange of Students for Technical Experience) que possibilita la presència d'un estudiant llucmajorer, alumne de l'Escola Superior d'Enginyeria de Telecomunicacions de la Universitat Politècnica de Catalunya, a l'Institut Tecnològic de Tampere (Finlàndia) i presència a Mallorca, a la pròpia Entitat PREFAMA, S.A., d'una alumna de la Facultat d'Arquitectura de la Universitat de Sao Paulo (Brasil); subvenció a la Parròquia de Sant Miquel de Lluçmajor; col·laboració a la GRAN ENCICLOPÈDIA DE MALLORCA; subvenció a OBRA CULTURAL BALEAR de Lluçmajor per a la publicació de "Sa Marina: una realitat per conèixer"; subvencions a Centres Educatius i socials de Porreres; Primera Convocatòria del PREMI GALDENT per a la promoció de l'estudi i divulgació de temàtica relacionada amb Lluçmajor i el seu terme; projectes de restauració de conjunts d'arquitectura popular; col·laboració al III FESTIVAL INTERNACIONAL DE MÚSICA DE RANDA; Exposició a Lluçmajor de fotografia d'ANTONI CATANY

(aquestes tres darreres actuacions compromeses per a l'any 1990).

Com a característiques i aspectes formals, cal ressenyar la seva constitució pública davant el notari de Lluçmajor, Sr. Mateu Oliver Verd, dia 24 de gener de 1989 i el seu funcionament sota la responsabilitat d'un Patronat integrat per nou membres i segons els Estatuts inclosos a l'escriptura de constitució, trobant-se en aquests moments en tràmit de reconeixement oficial per part del Ministeri d'Educació i Ciència.

Segons l'article 3er. dels Estatuts, la Fundació podrà:

a) Concedir Beques, ajuts o préstecs sense interès a persones físiques i concedir ajuts econòmics, d'assessorament o de serveis a determinats col·lectius de la població.

b) Subvencionar persones jurídiques, centres i institucions.

c) Organitzar conferències, seminaris, exposicions, concursos i d'altres activitats de tipus cultural.

d) Patrocinar publicacions.

e) Patrocinar manifestacions esportives o d'esplai.

f) Restaurar edificis o monuments i rehabilitar espais urbans o conjunts paisatgístics.

g) Posar en funcionament una biblioteca especialitzada en temàtica referida al camp de la construcció, disseny interior i urbanisme.

h) D'altres que el Patronat consideri adients als objectius de la Fundació."

Segons l'article 18è dels Estatuts: "Quedaran adscrits al capital fundacional inicial tots els béns que la

fundació rebí a títol de donació, herència, llegat, usdefruit o qualsevol altre, podent acceptar la Fundació quantitats en efectiu, béns mobles o immobles i objectes de valor artístic o cultural, i promoure activitats d'on es deriven beneficis econòmics, exclusivament destinables als fins de la Fundació.

De forma especial, la Fundació canalitzarà els ajuts de proveïdors i col.laboradors de PREFAMA, S.A."

Quant a la teoria o filosofia que inspira la creació de la FUNDACIÓ CULTURAL PREFAMA, amb facilitat es podria arribar a la identificació dels seus trets més definidors. Als països més desenvolupats, tant a Europa com als Estats Units, les fundacions privades tenen un paper molt important en la vertebració de la societat civil, tot constituint un element indispensable per a la circulació i execució de les iniciatives sòcio-culturals amb un gran sentit de solidaritat (lluny ja de les actuacions dels clàssics mecenes que sovint cercaven una glòria personal, o dels primers industrials, necessitats de justificar i compensar el seu ràpid enriquiment amb manifestacions de la seva generositat). Per a una entitat comercial com PREFAMA S.A., d'una vintena d'accionistes i amb un centenar d'empleats, la Fundació és l'expressió, senzilla i quasi familiar però ferma i irrenunciable, d'una perspectiva que va més enllà de l'estricta concepte de guany mercantil i que contempla una prolongació de l'Empresa dins l'entruyellat social,

retornant-li part dels recursos que abans aquest li havia posat a les mans perquè els multiplicàs. D'aquesta forma es crea una espiral de responsabilitat-participació-guany-solidaritat que sols pot beneficiar a al societat i ésser estímul per a altres iniciatives, i, lògicament, millorar la imatge corporativa de l'Entitat promotora (emprant termes dels tècnics en Marketing social).

BASES DE LA CONVOCATÒRIA DEL PREMI "GALDENT" 1990

1. Es convoca el PREMI "GALDENT" 1990, amb una dotació de 200.000 pessetes.
2. Els candidats hauran de presentar un treball de caràcter divulgatiu sobre el tema: Lluçmajor i els seus materials de construcció. Aspectes geològics, històrics i tècnics.
3. L'extensió serà, aproximadament, de 50 folis, escrits a doble espai, i es podrà adjuntar, a més, material gràfic i fotogràfic.
4. El treball podrà estar signat individualment o en grup.
5. El termini de presentació, per triplicat (excepte el material gràfic i fotogràfic), serà dia 31 d'agost de 1990.
6. Es crearà una Comissió que resoldrà el concurs i farà públic el resultat per les Fires de 1990.
7. El premi podrà ésser declarat desert.
8. La FUNDACIÓ CULTURAL PREFAMA es reserva el dret de publicar el treball premiat i el seu Patronat qualsevol incidència en tot el procés del concurs.
9. La participació en aquest concurs suposa l'acceptació de les bases de la convocatòria.
10. L'entrega del treball es realitzarà en el domicili de la FUNDACIÓ CULTURAL PREFAMA (c/ Bisbe Pere Roig, 29, Lluçmajor. Tel 66 01 54).

Lluçmajor, Fires de 1989.

La FUNDACIÓ CULTURAL PREFAMA és oberta, segons l'esperit dels seus Estatuts, a qualsevol iniciativa i suggeriment, i, d'altra banda, espera i confia en el suport de totes les Institucions i de les diverses organitzacions empresarials, socials i culturals. ■

Jaume Oliver és el Secretari General de la Fundació Cultural PREFAMA.

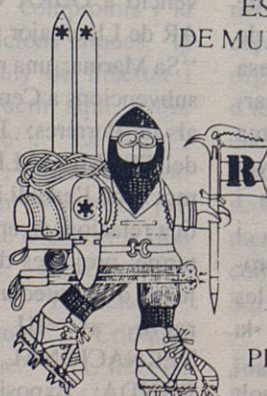

ICARIA
ciutat

**Els millors
preus en
fotografia**

- 31 de desembre, 12
- Jaume II, 24
- Balanguera, 8

ESPECIALISTES EN ARTICLES
DE MUNTANYA, CAMPING I ESQUÍ

**ES
REFUGI**

Pl. Palou i Coll, 10 (Banc de s'Oli)
Telèfon 71 67 31
07002 CIUTAT DE MALLORCA

LA DESINFORMACIÓ I ELS MITJANS DE COMUNICACIÓ

Josep Moll Marquès

Aquest article necessita una explicació justificativa. Potser semblarà que el tema ja està passat i no paga la pena. Jo crec, ben altrament, que s'ho mereix. Perquè el tema, en el fons, és ben transcendent: Han d'acceptar els polítics, en un silenci esporuguit, el partidisme demagògic de certs periodistes, que a més volen passar per mestres del seu ofici?

Jo ja m'he rebel·lat manta vegada contra exemples de prostitució d'una professió que, en la seva vessant d'informació sobre economia, societat i política, és un dels fonaments bàsics d'una democràcia. Perquè si la democràcia és participació del poble en la configuració de la societat, resulta evident que aquesta participació només es podrà fer realitat de forma responsable si el poble, els ciutadans, disposen de les informacions necessàries i dels elements de judici suficients per a formular la seva voluntat amb prou coneixement de causa.

Els mitjans de comunicació

En una societat lliure com la que volem, la funció de transmetre als ciutadans aquestes informacions i aquests elements de judici correspon als mitjans de comunicació, que precisament per això són essencials per a la democràcia. Perquè és obvi que els ciutadans estan mancats d'informació, i per tant hi ha dues maneres de complir la funció periodística: Una, voler eliminar la desinformació, fent un esforç permanent d'objectivitat, traslladant la informació sobre els fets sense capgirar-los, analitzant-los amb racionalitat, i treient-ne conclusions valoratives en funció d'aquesta anàlisi raonada. Una altra, aprofitant-se de la

desinformació, que permet donar gat per llebre, tergiversar els fets presentant-los sistemàticament de forma interessada per tal d'aconseguir que el ciutadà es formi no una opinió pròpia amb els elements de judici més objectius possible, sinó la que el periodista vol suggerir perquè és la que ell voldria fer prevaler fins i tot contra tota raó.

La primera manera és la que ennobleix el periodisme i el periodista que la practica, la que exigeix coneixement i coneixements, estudi i investigació, criteri i honestedat. Amb una paraula: feina ben feta. També és la que posa a prova la capacitat dels polítics per encaixar una crítica ben feta, capacitat que és una de les màximes virtuts que ha de tenir el polític.

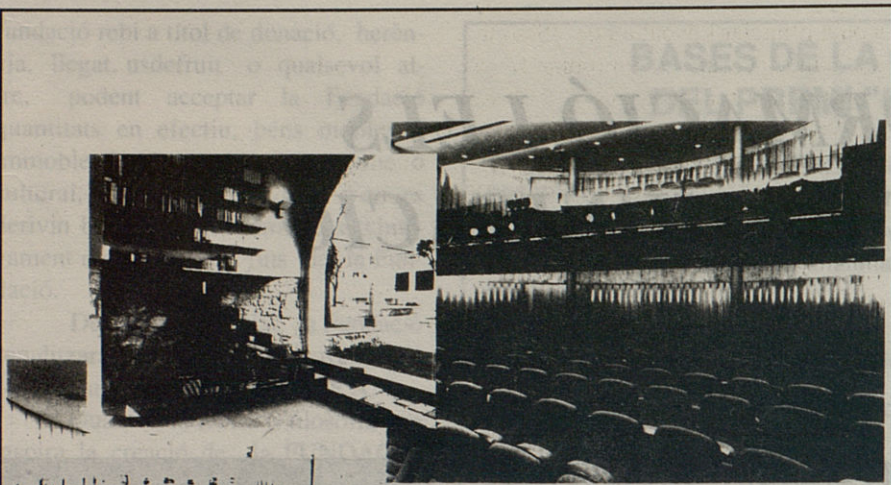
La segona manera és la que jo anomen prostitució del periodisme, i per desgràcia és molt corrent. A vegades, per fer sensacionalisme, que té la venda més fàcil; altres vegades per fugir de feina, perquè anar a esbrinar si allò que li han dit és cert o no, resulta massa enutjós, sobretot "per lo que me paguen...!". Altres vegades, però, i aquests són els casos més greus, amb tota intenció i amb l'objectiu evident de dur l'aigua al seu molí partidista.

Aquesta segona manera és, per cert, la que posa a prova la capacitat dels periodistes per a acceptar que els

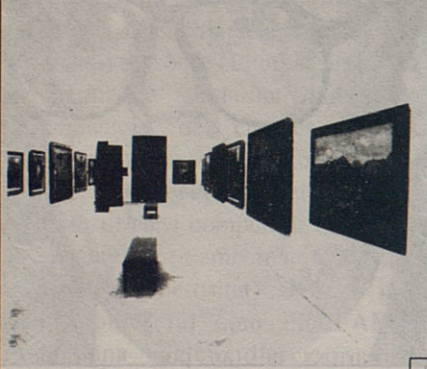

Antoni Alemany Dezcallar.

critiquin a ells. Sembla evident que qui té per ofici criticar els altres ha d'estar disposat a ésser criticat. Idò, no. En aquest sentit, he de proclamar l'aclaparadora superioritat, en general, dels polítics sobre els periodistes. Supòs que no té gaire mèrit, perquè els polítics ja hi hem posat call, i els periodistes no. A força de llegir i escoltar crítiques moltíssimes vegades absurdes i sense fonament argumental suficient per a permetre un debat, acabes per no fer-ne cas. Els periodistes, en canvi, estan avesats a una immunitat que els hauria de preocupar molt, perquè en el fons es deu a la por que tenen molts polítics a veure's sotmesos a un bombardeig permanent del periodista al qual s'atreveixen a criticar, és a dir, a ésser represaliats pel seu atreviment. I dic que aquest fet hauria de preocu-

Sa Nostra, per a la millora de la cultura

"SA NOSTRA"
CAIXA DE BALEARS

par els periodistes perquè els priva de la crítica a la seva feina, que és una de les millors escoles, i perquè no neix del respecte a la tasca periodística, sinó del menyspreu, que va implícit en el temor.

Clar que això val, i aquí el peix es mossega la coa, pels bons periodistes, els preocupats per fer bé la seva feina. Els altres, els que no volen informar, sinó aprofitar-se de la desinformació, aquests no accepten la crítica, sinó que s'esqueixen hipòcritament les vestidures i fan allò que

estic denunciant: aprofiten el seu ofici per a mortificar i represaliar els seus crítics. I quan el mortificat es vol defensar, com que no tenen ni un mal argument que dur-se a la ploma o a la màquina d'escriure, no li deixen l'instrument per a fer ús de la llibertat d'expressió.

La censura de "El Día 16"

Un exemple lamentable d'aquestes actituds l'ha donat "El Día 16" frustrant el debat que he intentat mantenir amb En Toni Alemany.

Sens dubte algú em dirà: "La culpa és teva, per voler fer debat amb aquest personatge". I tindrà raó. La veritat és que he estat molt de temps resistint la temptació, aguantant sense rèplica les seves impertinències mentre varen esser contra la meua persona, a pesar que no tenien justificació perquè es basaven en una actitud i unes paraules que ell m'atribuïa falsament, cosa que hauria pogut comprovar amb gran facilitat. Però, és clar, això era feina, i ni ell la va voler fer ni jo em vaig voler molestar a aclarir el malentès i estalviar-li una feina que era obligació seva.

Quan ja no vaig voler resistir la temptació va esser quan la insídica sistemàtica, tenyida amb tints racistes i xenòfobs, va anar dirigida contra el projecte polític en el qual jo crec i que intent defensar i propugnar de la manera més honesta possible. Me va semblar que tenia no ja el dret, sinó l'obligació de contestar, i de denunciar els equívocs permanents d'un diari que no havia dubtat a permetre la utilització de l'article editorial per a una polèmica personal contra mi. I quina seria la meua sorpresa quan el seu director em va negar la publicació de la meua rèplica adduint precisament el fet que l'editorial no és un article d'un periodista determinat, sinó que manifesta l'opinió del diari!

La fal·làcia de l'argument

A part que així encara m'ho posava pitjor i que jo no tenc inconvenient a polemitzar amb el diari, si fa falta, la fal·làcia de l'argument queda provada si tenim en compte que dies abans havia succeït això:

1. El Grup Parlamentari Socialista havia denunciat per enèsima vegada els nombrosíssims exemples de menyspreu al Parlament per part del Govern, concretats amb la seva manca de resposta a les preguntes i peticions de documentació formulades per l'oposició.

2. "El Día 16" comentava aquesta denúncia en un article editorial, expressant, per tant, l'opinió del diari, en el qual criticava aquesta actitud del Govern i deia que, fins i tot suposant que l'oposició demani només

per empipar, l'obligació del Govern és contestar.

3. Dos dies més tard, el mateix "El Día 16" publicava un altre article editorial, "explicant" per què el Govern no contestava, i dient que l'oposició no demanava per controlar, sinó per intentar governar des del Parlament, i que per tant el Govern feia bé de no contestar.

Com és possible, això? Quina és l'opinió del diari, la primera o la segona? Perquè jo vull creure que ni tan sols "El Día 16" és capaç de canviar tan radicalment d'opinió en tan poc temps. I com que tot té explicació en aquest món, la cosa està ben clara: El primer editorial potser expressava l'opinió del diari, però el segon contenia l'opinió del seu autor, En Toni Alemany (el seu estil no ment), que no podia consentir que des de "El Día 16" es criticàs el Govern Cañellas.

Qui comanda a Can Ribot?

Aquí ja es demostra qui comanda a Can Ribot. Però, a més, he de dir que "El Día", amb 16 o sense 16, ja s'ha lluit en altres casos amb informacions que demostren el poc rigor dels responsables de la redacció. A tall d'exemple, vull recordar-ne només dos: El primer va esser quan "El Día" va publicar que el President Cañellas, en la seva condició de Diputat, havia demanat al Govern socialista no sé quina cosa. No sols confonia el President Gabriel Cañellas amb el seu germà José Cañellas, que sí és Diputat i havia demanat no sé què, sinó que ignorava que la condició de Diputat autònom és incompatible amb la de diputat a Madrid, i per tant era impossible que la pregunta l'hagués feta el President Cañellas.

Clar que en aquell temps el director de "El Día" era En Toni Alemany, que havia tornat a Mallorca després d'una trajectòria gloriosa a Barcelona, on havia fracassat com a director d'una revista i havia acabat d'enfonsar "el Brusi"; també havia fracassat ja com a assessor del President Cañellas, al qual havia ajudat a caure en molts dels errors que va cometre en els primers anys de la seva gestió, i estava

a punt d'iniciar l'aventura de "Sovint", que també acabaria en un rotund fracàs. Consta que a mi tots aquests fracassos em saben molt de greu, els de Barcelona per raons òbvies, però també el de "Sovint". El que passa és que resulta massa sobrat que un senyor amb aquesta trajectòria vulgui donar lliçons de periodisme a ningú, i una de les lletanies d'En Toni Alemany consis-

● **La capacitat per encaixar una crítica ben feta és una de les màximes virtuts que ha de tenir un polític**

● **Els periodistes que no volen informar, sinó aprofitar-se de la desinformació, aprofiten el seu ofici per a mortificar i represaliar els seus crítics**

teix a denunciar els fracassos de les empreses periodístiques de socialistes, dient que els socialistes no saben fer periodisme. Més encara: Ens acusa de no saber fer periodisme lliure, sinó que volem fer periodisme des de les institucions perquè així lo que s'arrisca són els doblers públics, i amb la seva tradicional suficiència ens aconsella que arriquem els nostres doblers si ens volem llançar a l'aventura de fer un diari. Cosa que no deixa de tenir certa gràcia quan ve d'un senyor que ha estat molt hàbil per trobar capital aportat per altri, però que no consta que s'hagi jugat mai els seus propis doblers en cap de les aventures informatives que ha conduït indefectiblement a les pe-

nyes. I això que rebia fortes injeccions econòmiques de doblers públics, en forma d'inecessaris anuncis institucionals i de subscripcions massives (no oblidem aquell inefable "Boletín Confidencial"!). Casi hauríem de dir que, en aquestes condicions, qualsevol que no fos En Toni Alemany hauria duit l'aventura a bon port.

El segon cas que vull recordar s'ha produït recentment, quan va sorgir la notícia de l'admissió a tràmit del recurs del senyor Carles Ricci contra la decisió de la Mesa del Parlament autònom de comunicar a la Mesa del Senat constituït després de les eleccions del 29 d'octubre que el Senador en representació de la nostra Comunitat Autònoma és el senyor Francesc Quetglas. "El Día 16" va treure una informació delirant, segons la qual el Senador era Carles Ricci, però la Mesa del Parlament, usurpant una competència que correspondria al Ple de la Cambra, havia decidit que el Senador fos el senyor Quetglas, però que ara el Tribunal Constitucional posaria les coses al seu lloc i tornaria l'escó de Senador al senyor Ricci.

La teoria de la infal·libilitat

Diffícilment es poden dir més barbaritats en tan poques paraules. I hom estaria disposat a disculpar una badada, sempre que qui ha badat tingués el valor i la intel·ligència de rectificar. Però "El Día", abans i després del 16, sembla que defensa la teoria de la infal·libilitat: "Un periodista no s'equivoca mai!". Encara que la teoria també podria esser: "És igual! Tanmateix, aquests ases de lectors no se n'adonaran!". Qualsevol de les dues és una burla, i una prostitució de la noble professió de periodista. Dies més tard, "Balears" i "Ultima Hora" també es varen equivocar, dient que el Parlament havia rebutjat una proposta que en realitat havia aprovat. Però l'endemà mateix tots dos varen rectificar. La rectificació de "El Día" encara ara la poden esperar els seus lectors.

Tampoc no ha rectificat En Toni Alemany, que en una de les seves elucubracions doctorals sobre futures polítiques filosofava sobre la pos-

sible decisió de Jeroni Albertí de seguir fent política activa incorporant-se als conservadors. L'inconvenient, segons ell, era que N'Albertí difícilment estaria disposat a anar a una llista per darrera En Gabriel Cañellas, i tenint en compte el principi ineluctable del PP de confeccionar la candidatura posant primer un de Mallorca, que seria En Cañellas, seguit d'un de Menorca i un d'Eivissa, N'Albertí no podria anar fins al quart lloc, cosa que no estaria disposat a fer. Magnífic certificat d'ignorància es donava a si mateix En Toni Alemany, que pel que es veu no sap que les eleccions autonòmiques són a nivell d'illa, i per tant En Cañellas encapçalarà la llista per Mallorca i darrera ell hi anirà un altre candidat... de Mallorca!

La llibertat d'expressió

Sembla clar que davant aquesta concepció del periodisme no té gaire sentit invocar la llibertat d'expressió. Jo reconec el dret que té "El Día 16" a

negar-me les seves pàgines per a defensar-me de les seves pròpies insídies. Però, per favor, a partir d'ara que no diguin que són un diari independent, que cerca l'objectivitat i obert amb esperit liberal a totes les idees democràtiques. "El Día 16" és un diari partidista, de tendència entre conservadora i reaccionària, i que no està disposat a permetre que a les seves pàgines s'hi manifestin altres idees més enllà de lo estrictament indispensable per a mantenir la ficció d'independència. I que consti una vegada més: hi tenen tot el dret del món. Però no en tenen cap a intentar enganyar els lectors, per bé que també s'ha de reconèixer que, en definitiva, no aconsegueixen enganyar ningú.

Com que no tenen aquest dret, jo vaig creure que podria demanar que me permetessin, en nom de la llibertat d'expressió, rebatre unes agressions dialèctiques que consider injustes. Però es veu que la seva manca d'arguments els va fer semblar més prudent negar-

me el dret de defensa, per no quedar en evidència.

Aquesta era la meua reflexió:

El totalitarisme d'Antoni Alemany

No m'ha sorprès gens la reacció de l'autor de l'editorial de "El Día-16" de dimecres, i fins i tot diria que li he d'estar agraït, perquè la seva inútil virulència demostra la raó que jo tenia en el meu article de dilluns: Un periodista que utilitza l'exercici de la seva professió per agredir, deixa inermes els protagonistes dels fets que comenta, pel simple sistema de repetir cada dia les mateixes mentides i tergiversacions. Com que aquell que resulta agredit no té cada dia a la seva disposició les pàgines del diari, i a més és conscient que les polèmiques llargues çansen el lector, acaba per deixar-ho anar. I el resultat és que els seus arguments, bons o dolents, es perden davant la pertinàcia dels corruptors del periodisme, que no argumenten ni

CURSOS D'ESTIU 1990 del 9 al 27 de juliol

Càtedra Ramon Llull

XIII Curs d'Estiu de Català a Mallorca

Simpòsium

"Romanticisme Fi de Segle"

Cursos

De castellà per a estrangers

De Filologia Romànica

De Filologia Espanyola

Seminaris

Jornades Gastronòmiques

Animació Sociocultural

La Reforma del Dret Civil Especial Balear i de les Normes

Estatals sobre Conflictos Interregionals.

Matrícula

Tres setmanes: 30.000 ptes.

Una setmana: 11.000 ptes.

Demanau la informació a la :

Secretaria dels Cursos d'Estiu

Estudi General Lul·lià

Carrer de Sant Roc, 4 - Tel. 971 71 19 88

07001 - PALMA DE MALLORCA

contradiuen, sinó que simplement repeteixen les seves insídies, perquè el seu objectiu no és raonar, sinó mantenir el goteig diari que acaba fent calar la falsa imatge que volen transmetre.

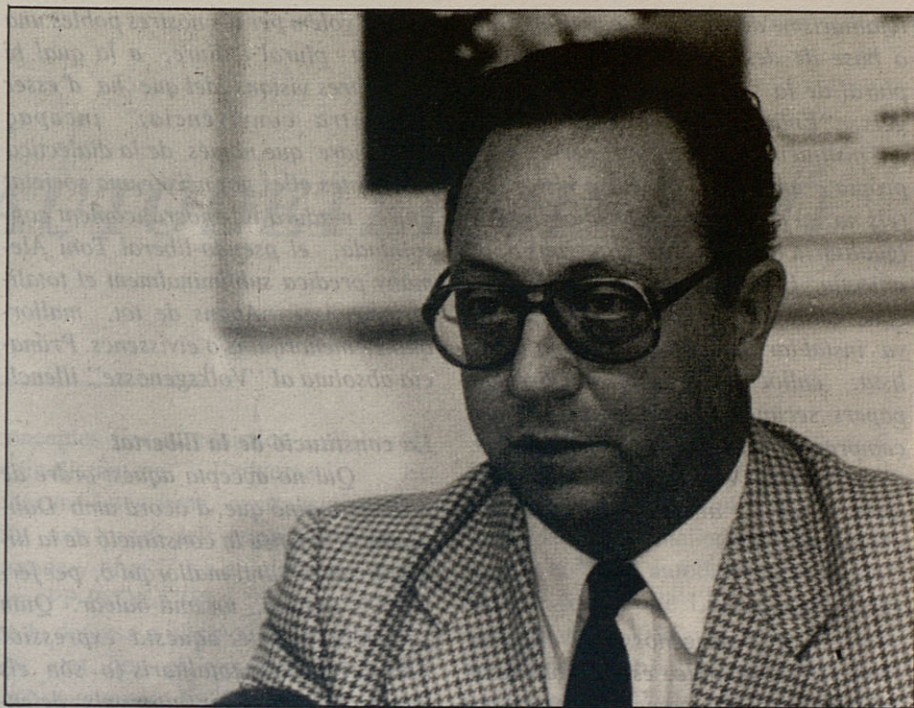
Com que sé que aquesta és la tàctica, és clar que ja ho deix anar. Però abans voldria que em fos permès puntualitzar algunes de les tergiversacions fetes a les meves paraules i als

● Els arguments, bons o dolents, es perden davant la pertinàcia dels corruptors del periodisme, que no argumenten ni contradiuen, sinó que simplement repeteixen les pròpies insídies

● El "Volksgenosse" és la sublimació de l'alemany ètnicament considerat que ha d'estar per damunt de qualsevol altra connotació cívica: tot supeditat al fet de ser alemany

fets, i denunciar un cop més els tics d'en Toni Alemany.

1. Sempre he agraït que "El Día-16" hagi acceptat de publicar les meves col·laboracions. Però d'això a no sentir-me inerm davant la insídia sistemàtica d'En Toni Alemany o les tergiversacions, voluntàries o no, de certes informacions, hi va un abisme només superable amb una dosi massiva d'hipocresia. Basta comparar: El senyor Alemany escriu pràcticament

Josep Moll i Marqués.

cada dia, els 365 dies de l'any. Jo, entre les col·laboracions que el diari m'ha demanat i les que jo he ofert, quinze o vint a tot estirar. De tota manera, prenc bona nota que, segons opinió del diari expressada en article editorial, la publicació d'un escrit on procurava defensar el meu partit de les insídies i falsedats no és un fet obligat pels qui creuen en la llibertat d'expressió en un mitjà informatiu teòricament independent i no partidista, sinó un acte de generositat. Com que no necessit tal generositat, i a més, al meu parer, la generositat que te freqüen per la cara té un altre nom, promet des d'ara no tornar-la a acceptar.

2. Seguint amb les seves insídies, l'editorialista diu que jo, que he bravejat d'haver fet de periodista, no sé el caràcter d'un article editorial. Ni jo he bravejat de res, ni ell pot deixar de tergiversar, en no ésser que no sàpiga llegir, que també és possible. Perquè la meva al·lusió a l'anonimat feia referència clara a un dels breus que el senyor Alemany firma amb pseudònim, i no a l'editorial que motivava el meu escrit. I també és evident que quan jo parlava d'exercici immoral de la professió no em referia a un mitjà de comunicació, ni a tots els periodistes,

sinó als pocs o molts que actuen tal com jo denunciava.

3. I parlem ja dels tics. Un d'ells és el tic feixista de considerar una denúncia feta per mi, intentant documentar-la amb exemples, com un insult intolerable, mentres que, segons sembla, els insults que ell em dirigeix a mi, explícits i expressos, no tenen importància o ni tan sols són insults. No ho són en la mesura que no ofèn qui vol, sinó qui pot. Però en la seva literalitat són insults claríssims. Actitud que respon a la visió feixista que a un socialista li poden dir de tot, però ell no té dret ni a defensar-se.

4. Un altre tic és inequívocament totalitari. Li farà una cita d'un senyor considerat com un dels liberals més insignes d'Europa, Ralf Dahrendorf. En el seu llibre "Societat i democràcia a Alemanya" cerca donar resposta a una pregunta que ha turmentat els alemanys des de fa mig segle: Com va ésser possible el nazisme? La seva resposta des de la perspectiva liberal és que el que ell anomena "constitució de la llibertat" només és possible en un sistema de pluralitat de perspectives i d'interessos, d'institucions amb vida pròpia, d'elites parcials o sectorials, i que la instauració del

totalitarisme dels nazis va esser possible a base de destruir aquesta estructura plural de la societat alemanya. I afegeix: "Enlloc de l'engrenatge de moltes institucions amb una certa vida pròpia, amb una dimensió històrica, (els nazis) necessitaven la subordinació igualitària de totes les institucions a un objectiu. Enlloc de moltes elites parcials amb pes limitat, però propi, es va instal·lar una camarilla monopolista; enlloc d'un gran nombre de papers secundaris que implicaven un compromís varen instal·lar el paper global del "Volksgenosse" enriquit amb un ampli espectre d'expectatives".

El Volksgenosse

El "Volksgenosse", aquest concepte intradueïble, és la sublimació de l'alemany ènicament considerat, que ha d'estar per damunt de qualsevol altra connotació cívica: Primer alemany, i llavors catòlic; primer alemany, i llavors socialista; primer alemany, i llavors col·leccionista de segells. Tot supeditat al fet d'esser alemany, i sempre que es puguin compaginar les dues coses. El resultat, com demostra el liberal Rolf Dahrendorf, va esser el totalitarisme nazi.

Doncs bé: Aquesta és la miserable mentalitat que revela En Toni Alemany quan diu i repeteix, com a greu acusació, que primer som socialistes que mallorquins, menorquins o eivissencs. Incapaç d'entendre que som socialistes en funció de que som mallorquins, menorquins o eivissencs,

perquè volem per als nostres pobles una societat plural i lliure, a la qual hi hagi altres visions del que ha d'esser la nostra convivència; incapaç d'entendre que només de la dialèctica entre totes elles pot néixer una societat lliure, madura i democràticament consolidada, el pseudo-liberal Toni Alemany predica subliminalment el totalitarisme nazi: Abans de tot, mallorquins, menorquins o eivissencs. Primacia absoluta al "Volksgenosse" illenc!

La constitució de la llibertat

Qui no accepta aquest ordre de prioritats, sinó que, d'acord amb Dahrendorf, defensa la constitució de la llibertat, és un anti-mallorquí o, per fer-ho més grotesc, un anti-balear. Quin saborino que té aquesta expressió! Abans, els altres totalitaris (o són els mateixos?) volien insultar els defensors de la constitució de la llibertat dient-nos anti-espanyols. Ara, encara més decadents, s'han refugiat en el provincianisme més obtús i carrincló, i ja no tenen la visió no ja d'Europa, sinó ni tan sols d'Espanya.

Efectivament, en el paroxisme de la seva impotència dialèctica i del cantonalisme "cartagenero", el senyor Alemany destrueix la idea d'Espanya normalment pròpia de la dreta, inclosa la cavernícola a la qual ell pertany, quan fracassa rotundament en el seu intent de difamar la nostra concepció solidària de l'Estat. No sols deixa entendre que no són els rics que han de donar als pobres, sinó a l'enrevés; a més, pretén ironitzar

dient que, quan nosaltres parlem d'esser solidaris, volem dir amb Andalusia, però no amb Balears. Valenta ironia!

L'Espanya Solidària

Després d'anys i anys d'omplir-se la boca parlant d'Espanya, ara resulta que, des de Balears, no hem d'esser solidaris amb ningú més que amb Balears, és a dir, amb nosaltres mateixos. Jo crec que, si hem d'esser Espanya (i si no ho hem d'esser, que ens ho digui el senyor Alemany), hem d'esser solidaris amb la resta d'aquest Estat. Amb Andalusia, però també amb Extremadura, amb Galícia, amb Astúries, amb el País Basc, amb Catalunya. Amb tota la resta d'Espanya. I la solidaritat només és tal si hi ha reciprocitat: Catalunya, el País Basc, Astúries, Galícia, Extremadura, Andalusia han d'esser solidàries amb Balears. Si no és així, Espanya es destruirà indefectiblement. Aquesta Espanya insolidària que predica el senyor Alemany és insostenible.

Més encara: A risc que torni a tergiversar i treure de context les meves paraules, li he de dir que aquesta Espanya que vol reconstruir (perquè ja l'hem vençuda, a la fi!) el senyor Alemany no val la pena; no ens interessa, no la volem. Seria una Espanya mesquina, raquífica, esqualida, nial, inerta, estèril, improductiva. Una Espanya, en fi, reaccionària, gonellista, sense horitzons. Una Espanya, això sí, a la mesura d'En Toni Alemany. Bon profit li faci. ■

Ses Puelles
Estudi
de
Perruqueria

Carrer Navarra, nº 3, 1er - 07003 Palma - Tel. 71 80 37

Plànols topogràfics
Fotografies aèries

ESTOP

TOPOGRAFIA-FOTOGRAFIA-PROJECTES

Plaça del Rosselló, 4-A, 3r.
Telefon 72 33 56

07002 Palma de Mallorca

EL DRET D'AUTODETERMINACIÓ

Joan F. López Casasnovas

El passat dia 26 d'abril vaig tenir l'honor de defensar davant el Ple del Parlament de les Illes Balears la Proposició no de Llei del Grup parlamentari Nacionalista i d'Esquerres sobre el dret d'autodeterminació. Va ser un honor més tost trist, en comprovar que el nostre Grup només obtenia un vot de suport per part del Grup Mixt i que les forces polítiques de les Illes Balears demostraven una incomprensió majúscula davant un tema tant fonamental des de la perspectiva dels drets universals dels pobles. Quina diferència respecte al que va succeir a Catalunya i a Euskadi, on la majoria de les forces polítiques van saber estar a l'altura de les circumstàncies europees i de la consciència nacional dels seus respectius pobles! Però aquesta mateixa consciència no hi és entre la gent de les nostres Illes. "Al pueblo de Baleares la autodeterminación le importa un bledo", va afirmar així de clar i castellà el portaveu del CDS, Sr. Tuells. El cas és que malauradament és ben segur que va dir ver el Sr. Tuells, motiu de més perquè fossin els/les Srs./Sres. Diputats/-des qui en donassin testimoniatge.

En el transcurs del debat es van dir coses tan peregrines com que autodeterminació era igual a independència, igual a separatisme, que aquest dret era anticonstitucional (què hi fa una Constitució democràtica conculcant un dret fonamental?), etc. No crec que els Il·lustríssims Srs. que van intervenir en el debat al Parlament de les Illes fossin tan enzes que es creguessin realment coses que van dir; ans al contrari, he de suposar que ho deien amb la perspicàcia de qui vol esquematitzar, tergiversar i manipular els

conceptes fins a reduir-los a l'absurd, ridiculitzant-ne l'adversari. El nacional-integrisme, centralista i jacobí, més propi dels temps de l'"una-grande-y-libre", va ajuntar-los a quasi tots (PP-PSOE-CDS i "regionalistes") en la defensa a ultrança de la Nación. Per cert que el reconeixement dels fets nacionals és tan constitucional com no fer-ho, i que la iniciativa parlamentària de NiE, amb les reaccions i escarafalls que va suscitar, demostra que es tractava d'un problema viu i real, encara que silenciats i reduïts a "tabú".

Com a qüestió prèvia, recordava fa uns dies l'organització Justícia i Pau que el dret a l'autodeterminació afecta un tema de drets humans, drets que són bàsics i permanents, mentre que els ordenaments jurídics de les col·lectivitats no són intocables i poden ser canviats per garantir millor uns drets.

Continui pensant que la Proposició que presentàvem era mesurada i amb ànim evident de mantenir-se dins l'àmbit legal i els procediments democràtics. Cal recordar que l'aprovació de la Constitució i de l'Estatut es va fer en unes hores històriques molt influïdes per l'anterior dictadura, amb les cauteles explicables, i que és possible que circumstàncies diferents obliguin a canvis. Pensem, per exemple, en la necessitat de reformar el Senat perquè pugui esdevenir autèntica Cambra de representació territorial. Però el cas més paradoxal és que, una setmana després, el mateix parlament balear, amb els vots a favor de tots els Grups manco l'abstenció del PSOE, aprovava iniciar els tràmits de reforma... de l'estatut! És clar que les lleis s'haurien de fer per als homes i dones, i no la revés.

D'altra banda, no resulta particularment contradictori, per no dir hipòcrita, que els qui més criden a favor dels drets inalienables d'Alemanya a la seva autodeterminació (per unificar-se) o de Lituània o Letònia (per separar-se), siguin dins ca seva, és a dir a Espanya, els més aferrissats defensors de la Unió (per força? Mai no s'ha posat a referèndum!) i antiseparatisme (qui és, de ver, que separa?). I perquè escrigui açò ningú no té drets a acusar-me de no sé quins pèrfids propòsits. No. Senzillament, vull dir que mai ni jo ni ningú del meu poble ha pogut exercir en plenitud els drets nacionals, que tanmateix tenim, encara que no ens siguin ara per ara totalment reconeguts. I avanç a dir que el meu nacionalisme d'esquerres no està per "separacions caduques", sinó per la llibertat (sense adjectius) de persones i pobles, i açò vol dir precisament superació de totes les fronteres (imposades). Perquè quan cauen murs, no té sentit mantenir fils-de-ferro. El diàleg s'imposa, i no altra cosa. Des de totes les llengües, igualment dignes i respectables; des de moltes veus diferents, lliures per a parlar i capaces d'escoltar l'altri...

A les Illes Balears, als Països Catalans, a Espanya, a Europa, a tot al món, les gents hauríem d'aprofitar els debats sobre l'autodeterminació per obrir un diàleg seriós i per aportar propostes, com més concretes millor, per assolir nivells més alts d'autogovern al servei d'una vida més digna. És un esforç que bé s'ho val i que ens hauríem d'exigir.

Menorca, 8 de maig de 1990 ■

PAÍS VALENCIÀ

NICOLAU BARCELÓ: "DESARMAR LA MAR"

Antoni Roca

Grau de València, 2 de febrer de 1990. El portaavions "Foch" de l'armada francesa, equipat amb avions "Super-Etendard", talla lentament les tranquil·les aigües del port i s'aproxima a un dels molls. A terra hi ha una certa expectació. Les càmeres de premsa i televisió esperen alguna cosa. La policia espanyola vigila. De sobte, d'una furgoneta propera, surten dotze persones, algunes de les quals es llancen a la mar, interposant-se entre el vaixell de guerra i el moll, i d'altres s'encadenen als amarradors, mentre es despleguen pancartes de protesta. És la primera acció de Greenpeace a València. Al front de l'operació es troba Nicolau Barceló (Felanitx, 1963), coordinador de la campanya "Desarmar la mar".

--Per què Greenpeace ha fet una acció contra el portaavions "Foch"?

--En primer lloc perquè porta armament nuclear a bord, i en aquest sentit no és precís recordar que Greenpeace és una organització que s'oposa a l'existència i desplegament d'armament nuclear; en segon lloc, perquè a l'Estat espanyol està prohibida la introducció d'armament nuclear i, mentre no es demostrï el contrari, València està sota sobirania espanyola. Però l'oposició a l'armament nuclear no és una qüestió que es limiti a la legalitat o a la il·legalitat: és una qüestió que va molt més enllà, que es plantejaria en termes ètics i polítics. Aquesta seria la raó fonamental.

--Fa unes setmanes el portaavions nord-americà "Forrestal", pro-

vist també d'armament nuclear, visità el Grau de València. Per què Greenpeace no actuà contra el "Forrestal" i sí que ho ha fet contra el "Foch"?

--En el món hi ha més de mil vaixells amb armament nuclear que aproximadament cada setmana o cada quinze dies visiten un port. Com és fàcil de comprendre, resulta impossible que Greenpeace pugui ser present a cadascun d'aquests llocs. S'ha d'entendre que el que nosaltres feim és una campanya de conscienciació pública, que intenta pressionar els polítics perquè canviïn la seva opinió respecte d'aquest tema. Si nosaltres féssim una acció directa no-violenta cada setmana, arribaria un moment en què resultarien avorrides i fins i tot contraproduents per a la pròpia organització. La setmana passada no hi havia temps material per fer una acció directa. No sempre que arriba un vaixell amb armament nuclear a Palma, o a Benidorm, o a Alacant, o allà on sigui, Greenpeace hi és. En un moment determinat, però, quan creus que pots impactar de qualque manera a l'opinió pública i que pots aconseguir qualque resultat, sí que et decideixes a gastar els doblers i a dedicar-hi la teva gent.

Endemés d'això, resulta que la majoria de les accions s'havien fet contra vaixells nord-americans i amb

Nicolau Barceló.

això es volia demostrar, de qualque manera, que l'oposició a l'armament nuclear és global i no depèn de qui el posseeix. Si arribàs un vaixell xinès o un de soviètic a un port del Mediterrani allà on Greenpeace hi pogués fer una acció directa no-violenta, la faria.

--D'ençà que va començar la campanya "Desarmar la mar", quins canvis s'han pogut notar?

--Jo distingiria de qualque manera les relacions entre les grans superpotències i llavors el que passa a l'Estat espanyol. A pesar de no haver-hi cap tipus de negociacions sobre armament nuclear naval entre les grans superpotències, s'està produint un cert desarmament, no acordat sinó per

Activistes de Green Peace col·loquen una bandera amb el símbol de la radioactivitat a un creuer soviètic dotat d'armament nuclear i fondejat prop de l'illa de Nisson Kithera (29-09-89).

força. La URSS està retirant moltíssims dels seus submarins nuclears i en poc temps fins i tot no tindrà cap vaixell nuclear al Mediterrani. Fa poc que els EUA van decidir retirar unilateralment, de moltes de les seves unitats de superfície, tota una sèrie d'armes nuclears de curt abast, sense proposar a la URSS que fes el mateix. Que hi ha una certa evolució en aquest tema és evident. S'han abandonat moltes idees de principis dels vuitanta, com per exemple la que abonava que EUA tingués una armada de sis-centes embarcacions, denou portaavions inclosos. La URSS, per la seva part, ha reduït en els darrers anys les maniobres militars navals. S'està produint, de qualque manera, una certa frenada en aquest terreny, però no tan espectacular com la de l'armament nuclear terrestre, on hi ha un optimisme quasi fora de to.

En 1987, quan vam fer la primera acció directa al port de Palma, ningú no va entendre res: ni els polítics, ni els periodistes, ni la gent. Tothom es preguntava per què Greenpeace aturava uns vaixells que sempre havien vingut. Va ser llavors quan vam denunciar que hi havia armament nuclear i es necessitava un cert temps perquè això creàs un "problema". El problema ara ja està més que creat i hi ha partits com el CDS, EU, PSM, UPV, EE, o les Llistes Verdes, que ja s'hi han oposat clarament i a molts llocs hi ha hagut iniciatives locals o de parlaments autònoms, demanant plans d'emergència o quines disposicions es prenen perquè no hi hagi un accident.

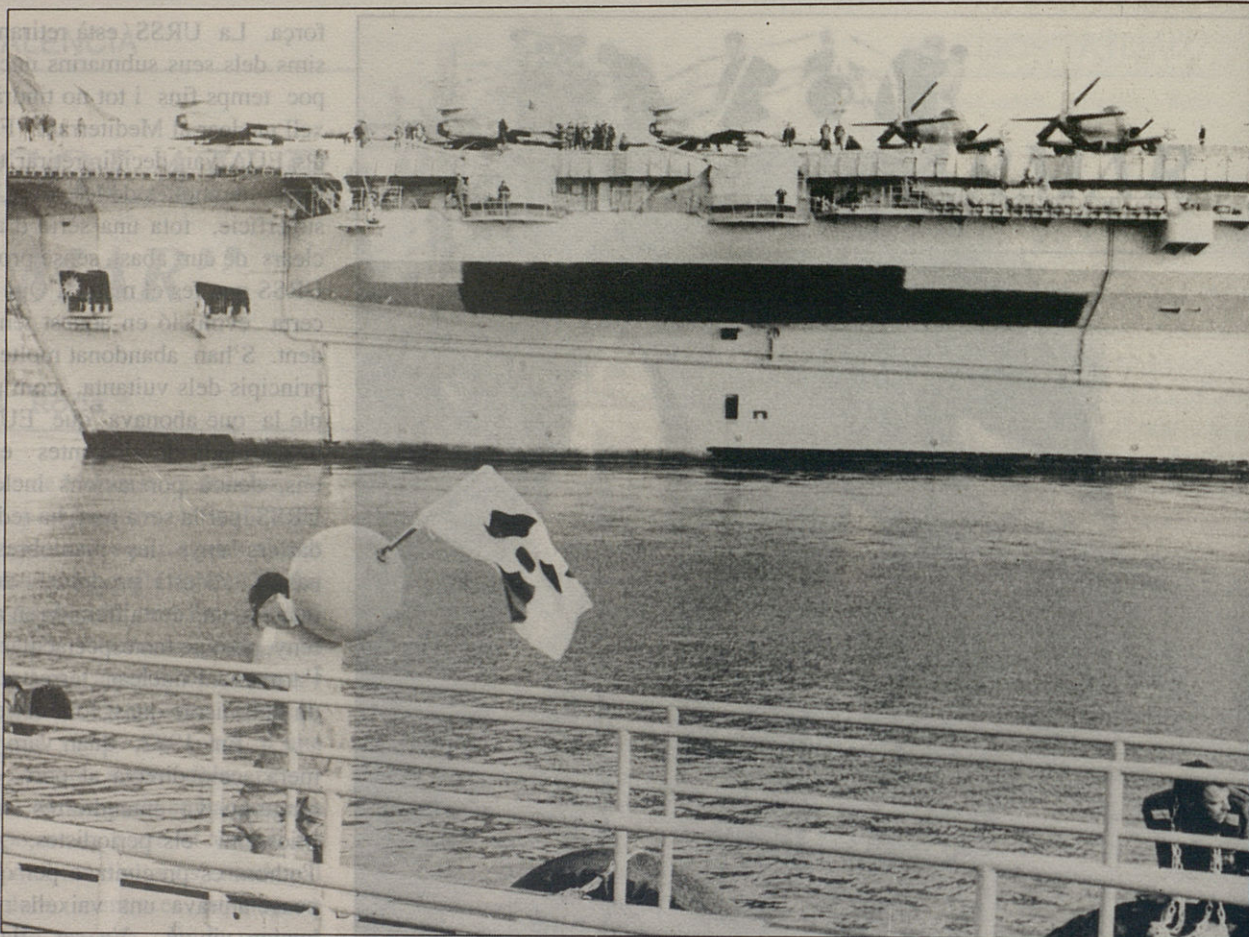

hilarario

- Material Tècnic de dibuix
- Llibreria Tècnica de dibuix
- Papereria

EN CATALÀ:
Blocs impresos de factures,
albarans i rebuts.

C/. Aragó, núm. 10 Tel. 46 45 72
Palma de Mallorca
C/. Quint, núm. 3 Tel. 71 54 33

Activistes de Green Peace es preparen per impedir la maniobra d'atrancament d'un portaavions al port de València. (02-02-90).

Tot això ja no és pròpiament la campanya de Greenpeace: es pot dir que és l'evolució natural. Ens queda molta feina per fer en termes d'educació dels ciutadans i, per descomptat, ens falta que arribi aquesta decisió política que digui que els vaixells portadors d'armes nuclears no poden entrar a cap port de l'Estat espanyol. La solució òptima seria que se plantejassin unes eleccions on dir "sí" o "no" a l'armament nuclear fos fonamental. Des del moment que un tema és polèmic, es produeix un avanç de la discussió i del debat, i jo crec que aquesta és una de les missions fonamentals de Greenpeace i dels grups ecologistes i pacifistes en general.

--Finalment ha aconseguit establir-se Greenpeace a la URSS?

--Sí. Fa uns mesos que Greenpeace va obrir una oficina a Moscou. Un any i mig abans ja s'havia intentat, però va ser molt difícil que les autoritats soviètiques entenguessin com havia de funcionar, o què volia dir

funcionar com una organització no governamental, amb independència política i econòmica. Ara sembla que s'ha aconseguit i em pens que és la primera organització d'aquest estil que funciona a l'URSS. Per descomptat serà una oficina que haurà d'arribar a tenir els seus propis socis i a tractar problemes soviètics. Aquest és un repte per a Greenpeace, que és una organització molt adaptada a països occidentals. Veig una implantació normal en els països de l'Europa Socialista amb motiu de les campanyes, que tenen caràcter internacional perquè afecten diferents països. Els problemes ambientals són problemes que ultrapassen les fronteres i Greenpeace s'estendrà cap allà en la mesura que li sigui possible, que les campanyes ho demanin i que la pròpia estructura de l'organització pugui donar resposta a les demandes de la gent que fa campanya.

--Greenpeace establí una base a l'Antàrtida el gener de 1987, la qual cosa li permet participar, com a

observador, a la Conferència de l'Antàrtida que se celebrarà l'any 1991. Quina postura té l'organització enfront de la Conferència?

--Que l'Antàrtida sigui un parc mundial, és a dir, que sigui una àrea on l'explotació mineral i de recursos estigui prohibida, que sigui un continent regit per l'ONU i que no es consideri com aquest pastís del qual tothom en vol un bocinet. Si es declaràs l'Antàrtida parc mundial, això suposaria no només la conservació d'unes espècies animals, d'uns recursos minerals, o d'un determinat ecosistema, sinó un exemple planetari de la defensa del medi ambient. La gent que coneix el tema diu que l'ecosistema antàrtic és molt delicat, que qualsevol mínima activitat té un impacte brutal en ell, i això és el que intentem evitar. De moment ja hi ha una sèrie de països, com Austràlia, Itàlia i França, que s'han declarat en favor d'aquest parc mundial. L'Estat espanyol s'ho està pensant.

... altres s'encadenen als amarradors mentre es despleguen pancartes de protesta. És la primera acció de Green Peace a València (02-02-90).

--Per a quan Greenpeace-Països Catalans?

--Quan els problemes ambientals dels Països Catalans, aquells que tracta Greenpeace, depenguin de decisions d'un govern català o de PPCC.

--No és suficient amb els governs que hi ha actualment als territoris de les Illes, el País Valencià i Catalunya?

--En general, per a les nostres campanyes, no. Per exemple, amb la campanya de l'Antàrtida, què li hem de demanar al govern balear?, o al valencià?. Res. Ara bé, ens hauria anat molt bé tenir un Greenpeace-Catalunya amb el tema dels residus industrials, tema que hem de tractar des d'una oficina que s'anomena Greenpeace-Espanya, però la majoria dels problemes que tracta Greenpeace, la majoria dels problemes ambientals que tractem als Països Catalans, es decideixen a

la Comunitat Europea, a Madrid, o a conferències internacionals. A la Convenció de Barcelona, que és una convenció de l'ONU per a regular el Mediterrani i a la qual tots els països costaners, exceptuant Albània, estan subscrits i tenen compromisos, es pot observar que hi estan representats estats, i si el que vol Greenpeace és que s'acompleixin els compromisos concrets, el que cerca és pressionar les unitats decisòries, en aquest cas els estats.

--Són suficients els socis-col·laboradors que hi ha als PPCC per mantenir un Greenpeace?

--La pregunta no és rellevant, perquè les oficines de Greenpeace aporten un 24% del seu pressupost a Greenpeace-International, en canvi el que reben és el que han de menester per fer les seves campanyes, de tal manera que, per exemple, l'oficina de Suècia,

per molts socis que tenguí, no rep doblers de la campanya del Mediterrani, mentre que l'oficina italiana sí que en rep. És a dir, que els doblers que es gasta cada oficina, depèn de les activitats que realitzi i no del número de socis.

--Quines perspectives hi ha d'acabar la campanya "Desarmar la mar"?

--No fa gaire, en una reunió interna, vam analitzar com evolucionen les relacions internacionals i tractarem el problema de si en un moment determinat, de cara al futur, havíem de pensar anar més enllà de l'armament nuclear i demanar la desmilitarització total. La idea general és que, sense oblidar aquest objectiu de pau, com a democràcia perfecta, encara hi ha molta feina per fer en termes de desarmament nuclear. ■

ECOLOGIA I TURISME A LES NOSTRES ILLES

Pautes per una actuació cristiana

Des que aquesta pastoral va fer-se pública, EL MIRALL ha volgut fer-la conèixer íntegrament. La importància que representa disposar d'un document d'aquesta naturalesa, singular a les nostres diòcesis, permetrà que cadascú el valori per ell mateix, sense comentaris d'altra i diversa procedència. La bimensualitat d'aquest número de la revista ha fet que la publicació de la pastoral s'endarrerís fins ara, talment com sembla que la problemàtica ecològica, en la seva complexitat, no pugui fer les coses a temps. Un temps que, justament, es considera inoportú per a la pastoral que arriba en un moment de destrucció molt avançat del nostre medi natural i de tot l'entorn. Les consideracions respecte l'oportunitat i l'eficàcia d'una reflexió com la que constitueix la carta dels bisbes de les Balears, han estat molt controvertides i voldríem que, cadascú, a partir de la pròpia lectura faci ús del text en la forma que millor servesqui per corregir l'estat de devastació del nostre país.

PRESENTACIÓ

Estimats cristians i dones i homes de bona voluntat de les Illes Balears i Pitiüses:

En aquesta Carta de Pasqua volem parlar-vos de dos temes importants i urgents per a les nostres Illes: l'Ecologia i el Turisme. Dos temes en els quals ens jugam el present i el futur dels nostres pobles i de la nostra terra. Ho feim avui, dia de Pasqua, la major de les festes cristianes, commemorant la Resurrecció de Crist que volem redescobrir i fer present al món com a font de vida per a les persones i per a la natura.

Ben conscients que no som tècnics en aquestes matèries, tan sols volem oferir una contribució més a tot el que ja es diu i es fa des de distints camps sobre aquesta qüestió tan important, després de consultar grups i persones d'Església, a més d'Entitats, polítics, especialistes i pensadors, la col.laboració de tots els quals agraïm de cor.

Des de la convicció que aquest no és un problema merament tècnic, sinó sobretot humà i ètic, volem apor-

tar una contribució ben específica del nostre ministeri episcopal: la il.luminació de la nostra realitat des de la fe en Jesucrist i el suggeriment de les actuacions coherents amb aquesta visió creient.

"Ecologia" vol dir, literalment, tractat, estudi o reflexió sobre "la casa" (oikos). Efectivament, la natura -tot el que existeix i es diferencia de l'home i la dona- és "la casa" de la humanitat. Per això en parlar d'Ecologia no podem restringir el seu significat. És Ecologia la llum, l'aigua, la terra, la vida vegetal i animal, els grans espais del planeta fins als seus últims llindars i l'Univers sencer, però també la ciutat, el poble, els carrers, els llocs de convivència, el pis o l'apartament; i també el patrimoni cultural, artístic, històric de cadascú i de cada comunitat.

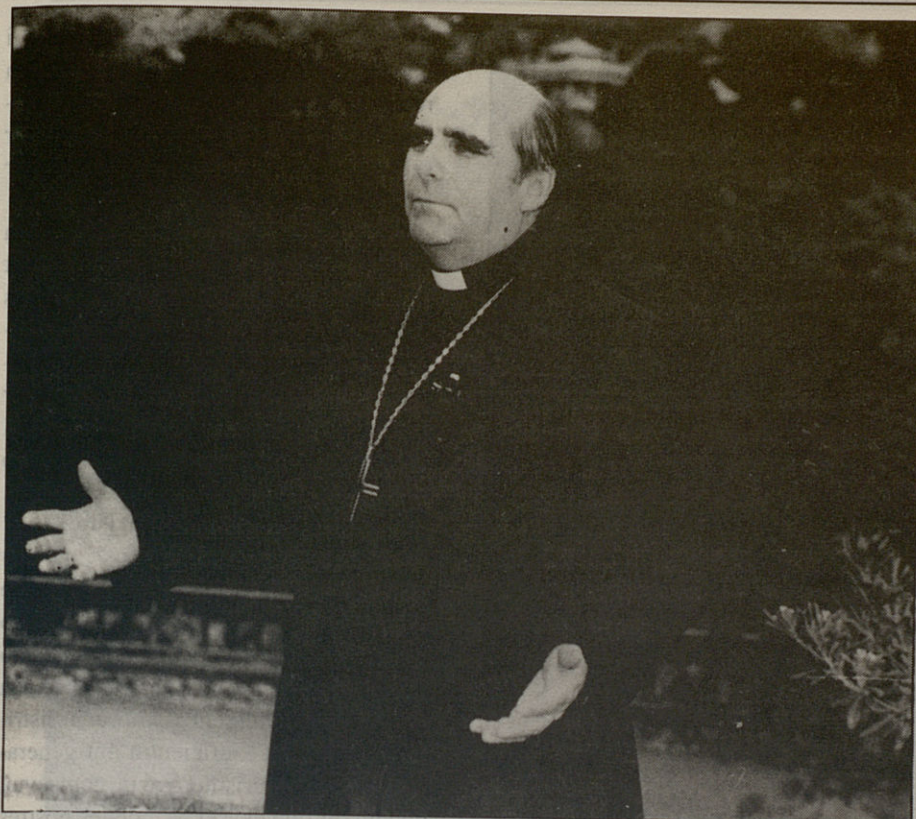
En la realitat d'aquesta nostra casa, -en l'Ecologia- se centrarà principalment la nostra reflexió. I si tractam el Turisme i els fenòmens urbanístics que el caracteritzen, és en quant incideixen directament en la conservació o desfeta del nostre marc natural.

Aquesta reflexió, motivada per l'actualitat i la urgència del problema ecològic a tot el món i en particular a les nostres Illes, està especialment inspirada per les paraules de Joan Pau II en el missatge per la Pau de 1er. de gener d'enguany. Com ell aconsella fer a tota l'Església, nosaltres, Bisbes de les Illes Balears, també volem contribuir a l'educació de la responsabilitat ecològica.

I. LA CREACIÓ ÉS BELLA A LES NOSTRES ILLES

Des d'aquestes Illes tan belles i privilegiades agraïm a Déu l'obra admirable de la Creació i el gest de confiança que ha tingut amb l'home i la dona en fer-nos administradors de tot allò que ha creat (Cf. Gèn 1,31; 2,3).

Nadius i visitants convenim a valorar la singular harmonia de les nostres Illes, de dimensions proporcionades i tan adequades a la mesura humana: els seus paratges encara verges, el paisatge rústic i serè del camp puntejat de paret seca, les serres i els barrancs, les platges i les cales, junt amb zones humides i boscs espessos

Teodor Úbeda, Bisbe de Mallorca.

Antoni Deig, Administrador Diocesà de Menorca i Bisbe Electe de Solsona.

que són hàbitat de multitud d'espècies vegetals i animals, algunes exclusives de les Balears i Pitiüses.

També és de gran valor ecològic, la integració de l'activitat humana en la natura, sàviament practicada pels nostres pobles al llarg de la història. La influència respectuosa del treball humà sobre el medi natural ha aconseguit durant molt de temps una situació ecològicament estable i rica, així l'home amb el seu treball ha estat l'artífex, a un mateix temps, de perfeccionament humà i de l'entorn. L'home, cal dir-ho ja, és la peça clau. Si tenim seny, si estimam de bon de veres la natura i si sabem dosificar convenientment el progrés, posant-lo al servei del bé comú, la nostra terra tindrà futur. El genuí benestar humà implica sempre la defensa del medi ambient.

II. LA SITUACIÓ ECOLÒGICA A LES ILLES BALEARS

1. Una trista història que comença a meitat de segle.

Avui les nostres Illes pateixen greus problemes ecològics que són

una amenaça per a l'equilibri natural i humà que tots desitjam i necessitam.

El mal no és d'ara. Al llarg de les tres darreres dècades hi ha hagut una mena de febre constructora en les zones turístiques i urbanes, aprofitant la manca de planificació territorial i urbanística. S'han fet grans conjunts d'apartaments i establiments hotelers amb oberta contradicció amb el nostre estil i cultura propis, fins i tot sense el gust i la qualitat mínims exigibles i sense respectar les exigències naturals del paisatge. Les nostres ciutats i molts de pobles han crescut de manera anàrquica i deshumanitzada, amb criteris merament practicistes i d'abusiu aprofitament del sòl, sense la deguda atenció als espais públics i, en general, amb un gust lamentable. Ens dol que el terme "balearització" fins i tot sigui sinònim de destrucció de la natura i de manca d'una assenyada planificació turística i urbanística.

Les causes principals d'aquesta situació estan bàsicament en l'home que, mogut per un afany desmesurat de lucre immediat, amb una mena

d'improvisació suïcida que vol ignorar les conseqüències futures de les actuacions de cada dia, no li ha importat destruir la natura i degradar el lloc de l'habitatge humà quan n'ha pogut sortir egoïstament beneficiat.

Amb les degudes i honroses excepcions, tots nosaltres, els qui formam els pobles de les Illes Balears, hem viscut molts d'anys sense una consciència clara dels valors ecològics i de la necessitat de la seva defensa. En general, hem acceptat els béns materials que ens arribaven, sense gaire preocupacions de consciència i sense demanar-nos el preu ecològic que comportaven.

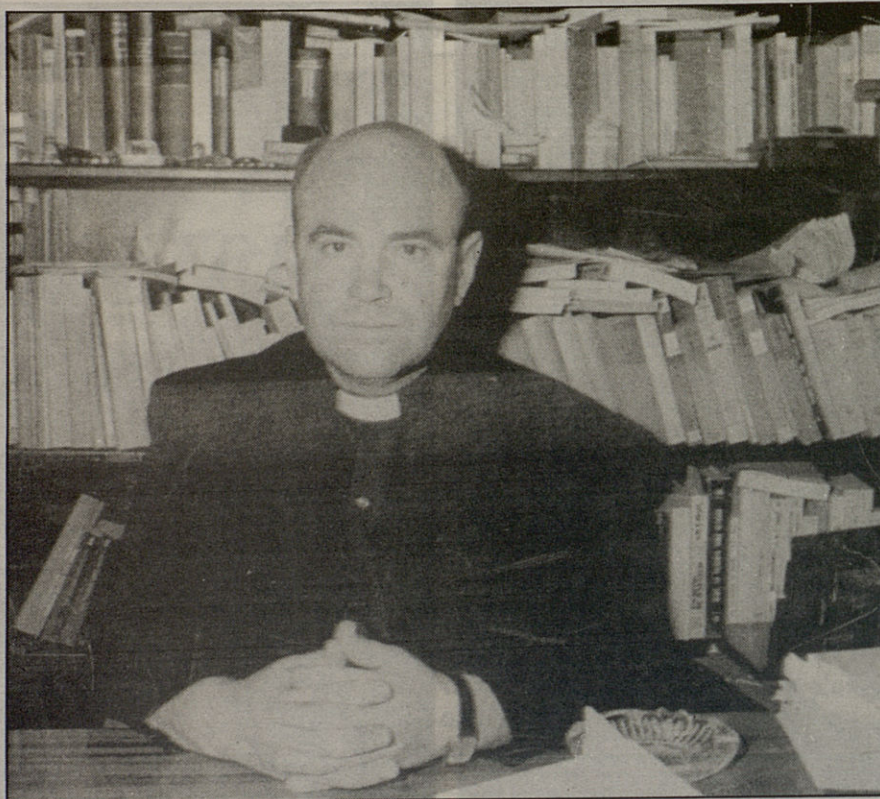
2. Els problemes d'avui

Entre els principals problemes ecològics que avui hem d'afrontar, podem anomenar els següents:

-La insuficient ordenació territorial i urbanística i la insuficient normativa adequada i eficaça.

-L'amenaça de noves destrosses a zones verges o a paratges d'especial interès ecològic.

-L'especulació del sòl amb particular incidència sobre les àrees

Manuel Ureña, Bisbe d'Eivissa-Formentera.

urbanes i turístiques de major atractiu econòmic.

-El dèficit d'espais verds i de llocs públics dedicats al repòs, a les activitats lúdiques i a la convivència a les ciutats i als pobles majors, especialment en aquelles zones de més creixement.

-La presència a les nostres Illes d'elements potencialment destructors o contaminadors del medi ambient i perillosos per a la salut pública. Com és ara, els grans magatzems de diversos combustibles pròxims a nuclis urbans, les naus nuclears que fondegen al Port de Palma o els parallamps nuclears amb el seu constant risc de contaminació per la pèrdua de partícules radiatives, etc.

-La preocupant disminució de l'aigua potable i, en alguns llocs, la seva salinització.

-El risc de desaparició d'algunes espècies vegetals i animals autòctones.

-Els freqüents incendis forestals provocats per negligència o malícia i el dèficit de mitjans per combatre'ls.

-La contaminació de no poques

de les nostres platges i cales.

-El descontrol i desapropietament de residus sòlids i líquids, tant de la indústria turística com dels nuclis urbans.

-La creixent pol·lució de l'aire produïda pels residus de diverses combustions.

-L'abandonament progressiu del camp i la manca d'inversió econòmica en algunes activitats que podrien defensar i beneficiar el medi natural.

-L'excessiva densitat de població a determinades zones turístiques i urbanes, que origina seriosos problemes ecològics i de convivència degut a la desmesurada pressió humana sobre la natura i els espais de residència.

-La creixent contaminació sonora que impedeix el descans dels ciutadans, desbaratant el ritme de repòs que la mateixa natura ens demana.

III ECOLOGIA I TURISME: DOS FENÒMENS ÍNTIMAMENT RELACIONATS

El turisme és, sense cap dubte, el fenomen social i econòmic més rellevant de les nostres Illes. Avui

som, globalment considerats, terres i pobles receptors de turisme. És una realitat òbvia i, com veurem, de conseqüències plurals, que cal afrontar sense complexos i amb tot el rigor intel·lectual possible.

Pel que fa a l'Ecologia, resulta evident que el creixement incontrolat del Turisme en els darrers trenta anys és la causa més important de la desfeta ecològica a les Illes Balears i Pitiuses. Per això no podem parlar d'Ecologia sense parlar de Turisme. Ambdues realitats i la seva interrelació mereixen una consideració ben atenta.

1. La cara positiva del Turisme

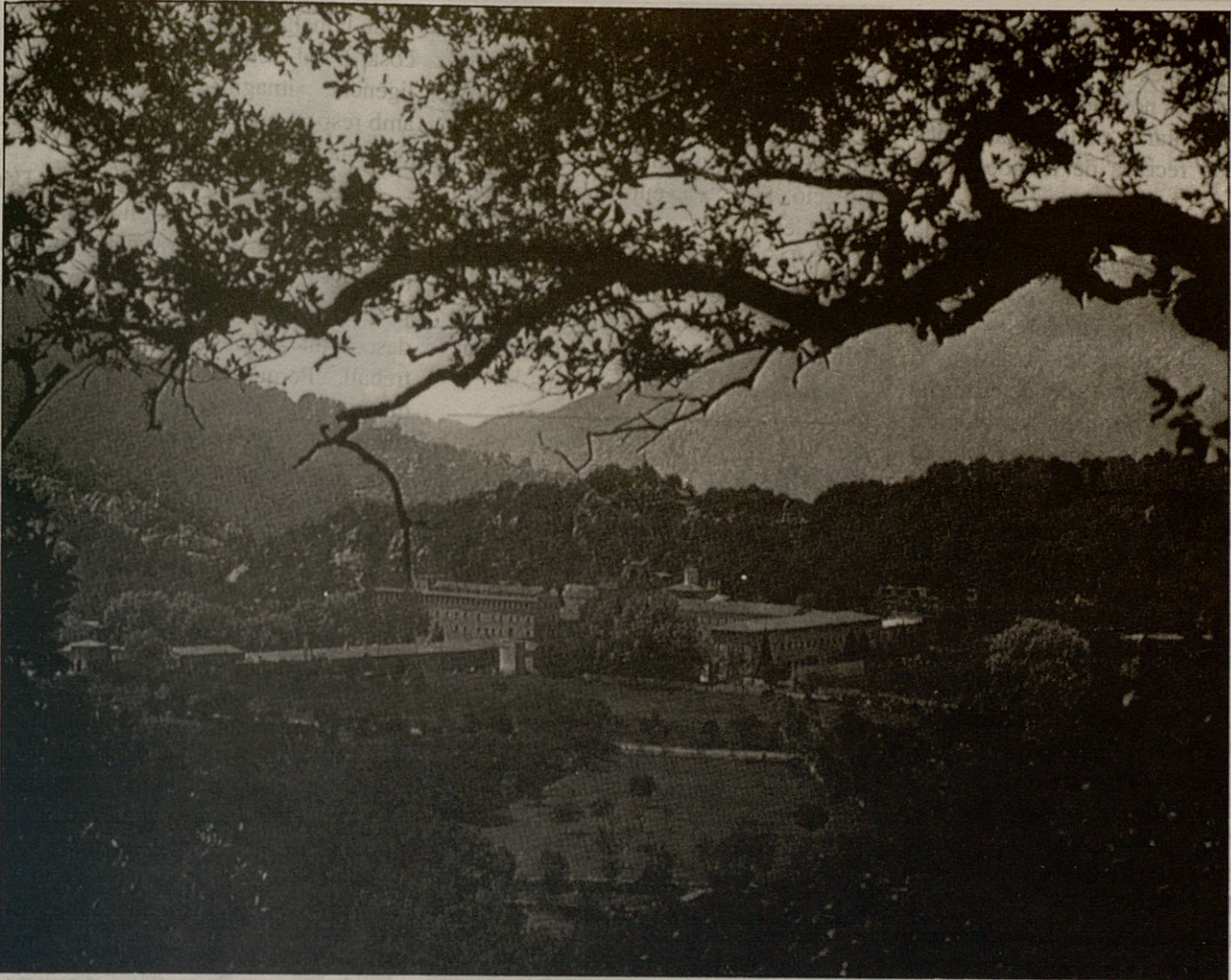
Si tractam dels "béns" del Turisme s'ha de dir, en primer lloc, que ha assegurat l'economia il·lenca i no només al nivell de la subsistència, sinó també al nivell d'una qualitat de vida acceptable i creixent i amb una distribució de renda suficientment generalitzada. El Turisme, avui com avui, podem dir que és "el pa" de les nostres Illes.

És obligat reconèixer-ho i treballar per salvaguardar i perfeccionar aquesta primera i complexa font d'ingressos per a la nostra societat.

Més enllà dels efectes econòmics, el fet turístic presenta aspectes positius molt importants: afavoreix una major disponibilitat interior de la persona a trobar-se amb els altres homes, amb la natura i amb Déu. Estimula la formació cultural, l'educació de l'esperit obert, universal, fraterno, el sentit hospitalari i les funcions ja clàssiques del temps lliure, descans, diversió i desenvolupament integral de la persona.

El Turisme és certament un vehicle de pau que aproxima els homes a un major enteniment i convivència. El Turisme, en la seva condició de mobilitat gojosa, gratificant i enriquidora per a l'ésser humà, ha afavorit contactes d'amistat i comprensió entre els nostres pobles i una gran diversitat de persones i comunitats. Ha estat per a nosaltres un vertader i privilegiat mitjà de comunicació social i d'obertura al món.

Pels creients, el fet turístic és també una ocasió magnífica per viure

Nadius i
visitants
convenim
a valorar
la singular
harmonia
de les
nostres
illes, tan
adequades
a la
mesura
humana.
(Santuari
de Lluç)

pràcticament l'ecumenisme -és a dir, l'acostament entre les diferents confessions religioses- en un clima de llibertat, de convivència, respecte i ajuda fraternal.

Tots aquests beneficis del Turisme han enriquit els nostres pobles, afegint diverses qualitats a les seves virtuts ancestrals i obrint-los a nous i valuosos horitzons humans i culturals.

2. La cara negativa del Turisme.

El Turisme, però, ha comportat també importants efectes negatius per a les nostres Illes. Com són, entre altres:

- L'erosió continuada dels signes d'identitat dels nostres pobles.

- Una baixada considerable en certs valors religiosos i morals de tipus personal i familiar.

- La imposició de criteris purament mercantilistes que fan veure el turista només com a possible font d'ingressos i la indústria turística com un medi d'enriquiment ràpid i sense

massa contraprestacions socials ni culturals.

- El desequilibri del repartiment de beneficis entre capital i treball i entre els diversos nivells professionals.

- La configuració d'una classe treballadora amb notable inestabilitat laboral que viu habitualment la tensió del contrast entre el seu món personal i familiar, aclaparat de feina i de limitacions econòmiques i el món turístic en què treballa, on mana l'oci i, freqüentment, l'ostentació econòmica.

- El creixement continuat del materialisme, del consumisme i de l'hedonisme, com a fruit dels doblers fàcils i de criteris estranys acríticament acceptats.

- L'abandonament d'alternatives econòmiques al Turisme, almanco parcials i certament d'un elevat grau de qualitat social i ecològica, com l'agricultura, les indústries artesanals i altres que l'experiència ha demostrat viables.

- Però, sense cap dubte, com dèiem al principi, un dels efectes més negatius i greus del Turisme a les nostres Illes ha estat fins ara i continua essent el fort impacte produït sobre l'Ecologia.

3. ¿Turisme o Ecologia?

Podem dir, resumint, que el Turisme ha estat un bé per a les nostres Illes en molts d'aspectes. Però, sobretot, que és necessari, ans imprescindible per a l'economia i el progrés dels nostres pobles. D'altra banda, que ha suposat també importants efectes negatius, sobretot en el camp ecològic.

Vet aquí el dilema que a vegades fa la impressió de voler presentar-se als pobles de les nostres Illes: ¿Apostar pel Turisme o per l'Ecologia? És clar que no es pot plantejar una disjuntiva tan rotunda i simplificant. Tot el que siguin anàlisis i protestes d'actuació per una banda simplistes o generalitzants, utòpiques o irrealitzables i, per una altra, eco-

nòmicament o políticament interessades, egoistes o sense atenció al futur, no només no resoldran la qüestió sinó que dificultaran cada vegada més el procés de recerca de les adequades solucions.

S'ha de dir per últim que la problemàtica ecològica de les Illes Balears tampoc no es pot referir "exclusivament" al Turisme. Altres indústries, la utilització massiva i freqüentment abusiva de determinats elements del progrés tecnològics, l'organització de la convivència urbana, etc. són realitats que també incideixen significativament en la desfeta ecològica i s'han de considerar i tractar al mateix temps que el Turisme. Sense perdre de vista tampoc la unitat de destí de la biosfera en tot el seu conjunt i amplitud. A la fi, els nostres problemes són els del món sencer i els del món sencer són nostres.

IV. L'HOME, CRIDAT PER DÉU A HABITAR UNA "CASA HARMONIOSA", A PRESENVAR-LA I A PERFECCIONAR-LA

Fins aquí hem tractat de sintetitzar de la manera més clara i completa que hem sabut, ajudats per les nombroses aportacions rebudes des d'òptiques diverses, la realitat de les nostres Illes pel que fa a l'Ecologia i al Turisme.

Ara voldríem il·luminar aquesta realitat des de la fe cristiana. Perquè el problema ecològic és un problema ètic i moral, a la fi, un problema humà. I és des d'una correcta comprensió de si mateix, dels altres, de la convivència social i del medi on viuen l'home i la societat, des d'on poden nèixer les solucions adequades a un problema tan complex i tan greu. Per a nosaltres, els cristians, la correcta comprensió dels homes i del seu entorn es basa en les conviccions religioses que arranquen de la Revelació conservada i transmesa per l'Església amb l'assistència de l'Esperit, al llarg de dos mil anys.

1. Déu crea l'home i la dona "ecològics"

El llenguatge simbòlic i pedagògic del Gènesi als seus primers capítols, ens descriu la meravella de la

"casa natural" preparada per Déu a la parella humana. Després de crear totes les coses, Déu "va veure que tot era bo" (Gèn 1,24). I després d'haver posat l'home i la dona al centre de tota la Creació, Déu "va veure que tot era *molt bo*" (Gèn 1,31).

Déu estableix des del principi la relació harmònica entre parella humana i medi natural, com a condició de felicitat i de progrés per a la humanitat.

● **"Ecologia" vol dir, literalment, tractat, estudi o reflexió sobre "la casa" (oikos). Efectivament, és "la casa" de la humanitat**

● **Tots, d'una manera o d'una altra i en la mesura que ens pertoca, som solidaris també en la responsabilitat del mal ecològic ja fet i del que encara avui es fa**

L'home apareix integrat a la natura. Aquesta és vertaderament "la seva casa". Bé podem dir que Adam i Eva eren home i dona vertaderament "ecològics"

2. L'home, senyor --respectuós i estimador-- de la Creació. L'aventura i el risc del progrés

Déu crea l'home i la dona semblants a Ell (Gèn 1,26-27) i els posa al bell mig de la Creació perquè cresquin, es multipliquin, progressin i dominin totes les coses creades (Gèn 1,31). Però *com que eren semblants a Ell* havien de créixer i dominar la Creació a l'estil de Déu: des de la llibertat emprada amb saviesa i amor, amb sen-

tit de la bellesa i de l'harmonia de cada cosa i del seu conjunt, amb intel·ligència, imaginació i "creativitat", amb respecte i estimació per tot el creat fins a la més petita cosa.

Era la magnífica utopia que Déu imaginava per a la família humana i per a la seva casa natural, el gran do de totes les coses creades, les que l'home ja tenia dins les mans i les que aniria descobrint gràcies al progrés del seu treball. Perquè Déu des del principi, quan els diu "creixeu, dominau-ho tot" (Gèn 1,28), preveu i estableix el "progrés" en el domini de la pròpia vida humana i de la matèria, suprema aventura i suprem risc de la humanitat.

3. Tota la Creació per a tota la família humana

La tesi central dels primers capítols del Gènesi és aquesta: Adam i Eva representen i són la humanitat sencera; el jardí del paradís és el món sencer ordenat i harmònic que Déu posa a les mans de l'home al moment que Ell creu oportú dins el procés creador iniciat per Ell mateix.

La humanitat neix com una família o, si voleu, com una societat, en la qual tots i cada un dels seus membres tenen la mateixa dignitat i el mateix dret a fruit del do de la Creació i a fer-la progressar amb la seva intervenció.

La Creació és el gran do de Déu a tots els homes, "casa per a tothom" que completa la seva vida rebuda en aquell "alè" sobre el rostre humà (Gèn 2,7), que els fa semblants a Ell i capaços d'intervenir, a l'estil de Déu, en la Creació.

L'exigència de conviure amb pau i amb respecte mutu (el que deim "germanor") i de compartir fraternalment tots els dons creats (el que deim "solidaritat") està ja posada per Déu a l'inici de la història humana. I pel creient, ve a ser el primer fonament de la dimensió social de la propietat privada.

4. La convivència humana i el domini de la creació imposen límits a la llibertat. El pecat a l'arrel de la desfeta ecològica

Déu va posar l'arbre del bé i del mal al centre del jardí i va fer saber a

I després d'haver posat l'home i la dona al centre de tota la creació, Déu "va veure que tot era molt bo" (Gèn. 1.31). (Adam i Eva, Pere Matas, 1530. Museu d'Art de Girona)

l'home i a la dona que del fruit d'aquell arbre, no que no en poguessin menjar, és que no n'havien de menjar, perquè si en menjaven, moririen (Cfr. Gèn 2,15-17). Déu crea home i dona "semblants a Ell" i per això mateix, lliures. La llibertat humana, però, com tots saben, no consisteix a fer tot quant és possible fer, sinó a exercir la capacitat d'eleger entre fer una cosa o la contrària, entre fer el bé o el mal. Altrament, si no s'elegeix, la llibertat perd la seva dimensió racional, deixa de ser humana.

El límit de la llibertat humana ve determinat essencialment pel disseny infinitament savi del Creador, imprès al cor de tot home per aquell inicial "alè" de Déu rebut al rostre i revelat expressament més tard per Jesucrist, Déu fet home per reconciliar-nos amb Ell, recuperant-nos com a fills seus, per resituar-nos a la "utopia" del Creador.

Oposar-se deliberadament al projecte de Déu Creador és l'arrel de la destrucció de l'home, de la destrucció de la bona relació amb els altres i de

la destrucció de la bona relació amb la natura creada. És l'arrel més profunda de la destrucció ecològica. És el pecat.

Com diu Joan Pau II (Missatge per la Jornada de la Pau, 1-1-90, núm. 3), l'oposició deliberada al disseny de Déu "porta no només a l'alienació de l'home mateix, a la mort i al fratricidi, sinó també a una espècie de rebel·lió de la terra contra ell (Cfr. Gèn 3,17-19; 4,12). Tota la creació es veu sotmesa a la caducitat i des de llavors espera, de manera misteriosa, ser alliberada per entrar a la llibertat gojosa amb tots els fills de Déu (Cfr. Rom 8,20-21)."

5. Jesús Ressuscitat salva l'home i la natura, la "casa de l'home"

Els cristians creim que, per la Mort i la Resurrecció de Jesús, l'home i tota la Creació queden reconciliats amb Déu (Col 1,20) i s'obren les portes per arribar a poder viure de bell nou el projecte, la utopia inicial del Creador.

Per la Resurrecció de Jesús, la Creació queda també alliberada de la servitud de la corrupció i de la mort a la qual havia estat sotmesa (Cfr. Rom 8,21) i definitivament renovada, "cels nous i terra nova" (Apoc 21,1-5).

L'home, però, continua exercint la llibertat. I la salvació que Jesús compra per a nosaltres al preu de la seva mort - la salvació de l'home i de la Creació - només es realitzarà efectivament si els homes la reconeixem, l'acceptem i la deixem créixer a les nostres vides. Si tenim coratge -empeços per la força de la Resurrecció- d'intentar refer el projecte inicial de Déu en la nostra existència personal i social i en la relació respectuosa, amorosa, intel·ligent, dinàmica, creativa i admirada amb tota la Creació.

És per això que per a nosaltres, els cristians, la desfeta ecològica torna ésser un radical desafiament a la nostra capacitat de conversió.

Des de l'esperança i l'optimisme que ens proporciona la força infinita de la Resurrecció de Jesús, podem dir: Sí, és possible encara construir entre tots una "terra nova i un cel nou", la "casa harmoniosa per a la humanitat" que els nostres pecats posen en risc de destruir. Si vertadera-

ment ho volem. Si volem convertir els nostres cors al projecte inicial de Déu, fins que s'arribin a complir les paraules de Pau: "tot és vostre, però vosaltres sou de Crist i Crist és de Déu (1 Cor 3'22-23).

V. SUGGERIMENTS D'ACTUACIÓ PROPOSATS DES DE LA FE CRISTIANA

Des de la consideració dels problemes ecològics de les nostres Illes a la llum de la fe cristiana, ens atrevim ara a oferir algunes suggerències d'actuació a quants tinguin a bé acollir-les i, en especial, als qui es consideren membres de les nostres Esglésies.

1. Des de la revisió profunda de l'home i de la societat d'avui

No es pot dir, simplistament, que el progrés tecnològic, industrial o social dels pobles desenvolupats (en el nostre cas particular relacionat amb el turisme) sigui la causa inevitable de la degradació ecològica. El progrés és volgut per Déu des del principi i constitueix un dret irrenunciable de la humanitat. La clau està en com s'entenen i es viuen avui l'existència i la societat humanes i el mateix progrés científic i tecnològic.

La nostra reflexió creim que il·lumina millor la relació entre l'actuació humana i la integritat de la Creació. Com diu Joan Pau II: "L'home, quan s'allunya del projecte de Déu creador, provoca un desordre que repercuteix inevitablement en la resta de la Creació" (Ibid. n 5). Es tracta, per tant, d'un problema d'ètica i moral personal i social.

Creients i no creients estarem d'acord en què la profunda crisi moral del nostre temps repercuteix directament i irremeiablement sobre l'Ecologia.

Com diu el Papa: "La societat actual no trobarà solució al problema ecològic si no revisa seriosament el seu estil de vida...Aquesta societat s'inclina a l'hedonisme i al consumisme, però resta indiferent als danys que aquests produeixen... Si manca el sentit del valor de la persona i de la

vida humana, augmenta el desinterès pels altres i per la terra. L'austeritat, la templança, l'autodisciplina i l'esperit de sacrifici han de conformar la vida de cada dia..." (Ibid.n 13).

Podem tenir les millors lleis, tot el poder coercitiu necessari per fer-les complir i tota la voluntat d'aplicar-les per part de qui correspongui. I tots els programes, plans i

● **El Turisme és,
sense cap dubte, el
fenomen social i
econòmic més rellevant
de les nostres Illes.
Avui som, globalment
considerats, terres i
pobles receptors de
turisme**

● **Un dels efectes
més negatius i greus
del Turisme ha estat i
continua essent el fort
impacte produït sobre
l'Ecologia**

propòsits que es puguin imaginar en favor de l'Ecologia. I hem de capficar-nos-hi per aconseguir-ho, com direm més endavant. Però tot serà inútil si els nostres cors i la societat que conformen són egoistes, adoradors dels doblers o del poder, violents, deshonestes... Sempre es trobaran mil camins obscurs per continuar trepitjant les persones i la natura, dues realitats íntimament relacionades.

2. Educació en la responsabilitat ecològica

Es tracta d'una conseqüència del que acabam de dir. És urgent que tots arribem a assumir una clara consci-

ència de la gravetat dels problemes ecològics i que eduquem la pròpia sensibilitat i la pròpia consciència en aquest camp, fins ara no suficientment considerat. Les nostres paraules voldrien contribuir a aconseguir-ho

Des de la nostra perspectiva creient, l'educació en els valors ecològics ha de contemplar els següents capítols:

-L'home -i la humanitat- són el centre de la Creació. La mesura del respecte a la vida i a la dignitat de l'home farà la mesura del respecte a la natura.

-El medi natural i el lloc d'habitatge material, social i cultural de l'home constitueixen la casa harmoniosa que la humanitat necessita inexorablement, que va perfeccionant amb l'esforç del progrés i que ve obligada a conservar.

-Serà vertader progrés el creixement integral de l'home, el millorament de les relacions fraternals amb els altres i aquella intervenció sobre la matèria i el medi natural que respecti profundament la solidaritat humana i les lleis de la conservació ecològica.

-Home i naturalesa han de viure del tot integrats i en el millor equilibri. L'home té el deure i el dret de fruit de la natura i de posar-la al seu servei. Però mai atemptant-ne contra l'equilibri fonamental ni explotant-la fins a destruir-la. I mai perdent de vista la solidaritat que ens lliga als altres homes.

-La fidelitat al que reconeixem com a projecte de Déu sobre les nostres vides, sobre la societat i sobre la natura, en el cas dels creients i, en tot cas, la fidelitat als principis d'ètica i moral impresos en la naturalesa humana serà la millor garantia de la conservació ecològica.

Aquestes qüestions formen el nucli central de l'educació en la responsabilitat ecològica. Tota la nostra societat i molt especialment tot el món educatiu de les nostres Illes haurà de tenir-les presents i esforçar-se perquè vagin creixent progressivament en la consciència individual i col·lectiva dels nostres pobles.

3. Per damunt totes les diferències, unir esforços en una responsabilitat ecològica compartida i rigorosament honesta.

La qüestió ecològica ens situa enfront del radical desafiament de la supervivència de l'home, que depèn del medi natural que li és propi. A la llarga, si aquest es destrueix, aquell mor.

Estam tractant, per tant, d'una qüestió absolutament prioritària per a la vida dels nostres pobles i, si miram més enfora, de la humanitat. Això vol dir que en tot debat ecològic i en cada esforç social per arribar a conclusions concretes en favor de la protecció ecològica, hauria de desterrar-se qualsevol plantejament egoistic (d'una persona o d'un grup) o superficial, poc rigorós o excessivament utòpic i qualsevol plantejament que incorpori prejudicis ideològics o polítics que puguin distorsionar la visió neta i exacta dels problemes i la recerca eficaç de les solucions adients.

El Papa Joan Pau II ho formula lúcidament: "El fi de l'educació en la responsabilitat ecològica no ha d'ésser ideològic o polític i el seu plantejament no es pot fonamentar en el rebuig del món modern o en el desig vague de retornar a un "paradís perdut" (Ibid. n. 13)

Atesa la seva enorme transcendència pel bé comú és aquesta una d'aquelles grans qüestions que demanen un consens ample i ferm entre tots els que ens diferenciam per les conviccions, la militància política o els interessos de grup, bé sigui econòmic, professional o de partit.

Seria bo que tots començàssim per fer un vertader examen de consciència de les nostres "culpes ecològiques". Perquè segur que tots, d'una manera o d'una altra i en la mesura que ens pertoca, som solidaris també en la responsabilitat del mal ecològic ja fet i del que encara avui es fa. Com a Bisbes voldríem afavorir l'examen de la responsabilitat de cadascú, perquè després tots actuassin segons la pròpia consciència en el camp personal, familiar, polític, econòmic o professional que ens és propi.

No voldríem, en canvi, que les nostres paraules fossin enteses com a condemna ni canonització de cap grup, estament o institució en particular; ni voldríem que s'utilitzassin com a arma d'uns contra altres en el debat polític. La seva humil i única intenció és suggerir a tothom elements de reflexió, de conversió, si cal, i d'inspiració per millor servir el futur en aquest camp

● **Creients i no creients estarem d'acord en què la profunda crisi moral del nostre temps repercuteix directament i irremeiablement sobre l'Ecologia**

● **Adam i Eva representen i són la humanitat sencera; el jardí del paradís és el món sencer ordenat i harmònic que Déu posa a les mans de l'home**

transcendental de l'Ecologia

I si en res són útils aquestes paraules, no podríem rebre millor recompensa que la de veure com s'aproximen criteris i es junten forces per conservar i protegir aquesta "casa harmoniosa" que Déu donà als pobles de les nostres Illes.

4. Actuar amb realisme, amb coratge i esperança, i afrontant les accions més urgents i decisives en el present moment.

Tots en parlam d'Ecologia. Fins i tot els Bisbes hem volgut dir-hi la nostra paraula.

Però resta una passa, la més important: ¿Qui ha d'actuar per recuperar en tot el possible, preservar i perfeccionar el medi natural de les nos-

tres Illes, la nostra "casa natural"? La resposta és òbvia: tots hem d'actuar. Cadascú a dins el seu redol, des de les seves possibilitats personals i socials, per poques i petites que semblin.

Naturalment, serà imprescindible sobretot l'actuació d'aquells que major capacitat d'intervenció i de responsabilitat tenen en tots els àmbits relacionats amb l'ecologia i, entre nosaltres especialment, en l'àmbit del Turisme: els representants dels pobles de les Illes al Parlament de l'Estat i al Senat, al Parlament Autòmic, als Consells Insulars i als Ajuntaments; els qui tenen confiada l'Administració Pública a l'Estat i a l'Autonomia; els polítics, els empresaris i les seves organitzacions, els treballadors i les seves organitzacions sindicals, sobretot els empresaris i treballadors turístics i de la construcció; els tècnics i els experts; els inversors econòmics; els responsables de totes les altres iniciatives socials, culturals, econòmiques i professionals; els informadors dels Mitjans de Comunicació... I tants d'altres

A tots ells, com ja hem apuntat abans, no podem aconsellar-los solucions tècniques que sortirien del que nosaltres sabem i del que ens pertoca dir. Sí, en canvi, podem oferir-los alguns suggeriments respecte a les actituds des dels quals creim que haurien d'actuar

4.1. Des del realisme

És a dir, s'ha d'actuar des de l'objectivitat en la consideració i la valoració rigorosa de totes i cada una de les dades que defineixen exactament la problemàtica ecològica, la seva gravetat, les seves causes i les solucions possibles i més efectives, comptant amb tot el que són les nostres Illes, amb la imprescindible necessitat del Turisme i amb totes les altres realitats socials i econòmiques que incideixen, en bé o en mal, sobre els nostres pobles i sobre el seu entorn ambiental.

El realisme exigeix que comptem amb un complex teixit de realitats sòcio-econòmiques, divergents i freqüentment oposades i amb gran repercusió sobre l'Ecologia. Com ara: propietat privada i la seva funció social;

Els nostres problemes són els del món sencer i els del món són els nostres

interès personal o d'un grup i interès públic o del bé comú; drets adquirits, legalitat vigent, buits legals, ordenacions legals o normes "in fieri"; opció per la "quantitat" o opció per la "qualitat"; béns materials i béns de l'esperit i de la cultura; rentabilitat immediata i rentabilitat a llarg termini; pragmatisme-funcionalitat i estètica-gratuitat; identificació cultural del poble i obertura i acollida a nous valors culturals; permanència de treballs i costums integrats al medi ambient i conveniència de la nova tecnologia per a la vida i al treball, etc.

Aquest realisme ens duu a reconèixer les dificultats amb les quals es trobaran les Autoritats i els Responsables de l'Administració a l'hora de prendre decisions lúcides, equilibrades, valentes i de futur. Independentment de l'àmbit de les seves competències i de la seva ideologia política. Com demostra clarament el fet que la problemàtica ecològica s'estén a tots els àmbits i nivells de responsabilitat política i administrativa; de l'Autonomia, de l'Estat espanyol, de la Comunitat Internacional, a l'Est i a l'Oest, governi qui governi. Però, aquesta reconeguda dificultat no els excusa de prendre les decisions greus i

urgents que reclama la desfeta ecològica que patim a les nostres Illes.

La reflexió que feim porta a pensar que els nostres pobles necessiten un debat continuat i serè sobre aquestes qüestions que ajudi a aclarir i a formular conceptes i vies de solució.

Per últim, una visió realista de la problemàtica ecològica a les nostres Illes ens fa reconèixer amb satisfacció les importants passes ja fetes, les moltes iniciatives en marxa i la creixent consciència ciutadana sobre aquest tema.

4.2. Amb coratge i esperança

Els vostres Bisbes volem ser profetes d'un futur millor.

El creixement de la consciència ecològica i en general de l'apreci pels valors nostrats, ens obre a l'optimisme i l'esperança cap a un futur vertaderament millor pel que fa al conjunt de la vida dels nostres pobles i també de l'Ecologia. Hem de confiar en la capacitat de bondat, d'honestetat i de conversió de la nostra i de les futures generacions.

Els cristians sabem que la Resurrecció de Jesucrist -la "Pasqua", el "pas" de la mort a la vida, del mal al bé- és una força salvadora que indueix l'home a convertir-se, a passar ell

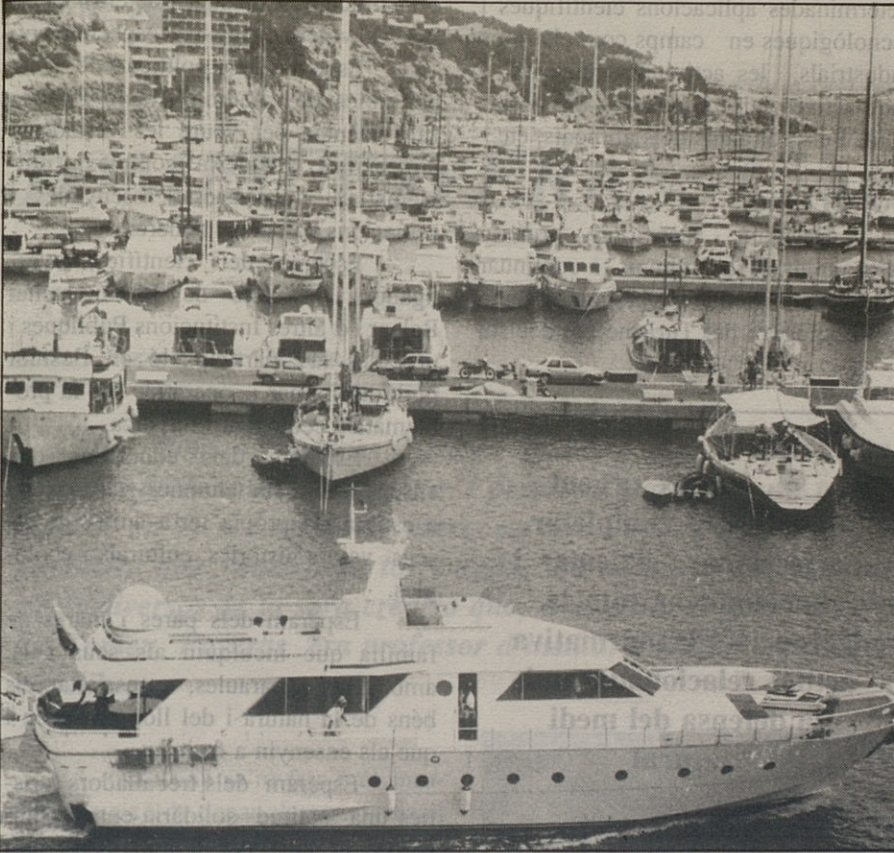
també del mal i de la mort al bé i a la vida; de l'egoisme a la generositat; de l'afany exclusiu per l'interès personal a la preocupació pel bé comú; de la indolència i la superficialitat al compromís i al treball; de l'adoració cegada les coses materials al descobriment dels valors de l'esperit, el futur que ens transcendeix, l'estètica i la bondat moral; del tancament a dins la pròpia realitat i finitud a l'obertura a Déu, Pare i font de tota bondat i bellesa, que es revela en Jesucrist.

Estam segurs que els nostres pobles conserven al més profund de la seva existència tots aquests valors "de la vida" o són capaços de recuperarlos. També per la resurrecció de Jesucrist que avui celebrem i que, com deim més amunt, constitueix el punt crucial de la reconciliació de la natura creada amb el Creador.

I això a tots ens ha de donar coratge i esperança a l'hora d'afrontar les adequades actuacions al servei dels nostres pobles i, molt en particular, al món de l'Ecologia.

4.3. Afrontant les actuacions més urgents i decisives en aquests moments.

Segons el nostre parer i l'opinió generalitzada de tots quants

El turisme ha assegurat l'economia il·lenca al nivell d'una qualitat de vida acceptable i creixent

han tingut l'amabilitat de fer-nos arribar la seva opinió sobre el particular, hi ha una sèrie d'actuacions que són urgents i decisives en aquest moment, pel que fa a la qüestió ecològica.

Tots hi hauríem d'intervenir decididament i assumir-hi les responsabilitats que ens pertoquen.

Agruparem aquestes actuacions en dos grans blocs:

4.3.1. En primer lloc: la legislació ecològica i el seu compliment

L'opinió generalitzada dels que hem consultat és que l'actual legislació i la conseqüent normativa relacionada amb la qüestió ecològica és insuficient, inconnexa i queda massa vegades incomplida.

Pareix, doncs, urgent actualitzar, completar, perfeccionar, articular i harmonitzar tota la legislació i la normativa actual relacionada amb la defensa del medi natural, del lloc de l'habitatge humà i, en general, de tots els valors ecològics.

Hi haurien d'entrar tots els aspectes possibles per tal de mantenir una concepció ampla de l'Ecologia que

permetin situar amb la deguda correcció jeràrquica cada un dels seus elements: el catàleg definitiu d'espais naturals, el pla urbanístic per a cada una de les Illes, els plans d'urbanisme de les ciutats i els pobles, les lleis d'aqüífers, les lleis de costes, les lleis referents als residus i a la contaminació de les aigües, de l'atmosfera, de la salut i de la terra; les lleis referents a la utilització i la depuració de les aigües, a la contaminació acústica, etc.

Com també s'haurien de tenir en consideració les lleis que afectin les Illes a tots els àmbits i nivells: lleis i normes de l'Estat, de l'Autonomia, dels Consells Insulars, dels Ajuntaments, de les altres Instàncies de l'Administració, etc. A fi de comparar, contrastar, conciliar i perfeccionar preceptes.

¿Seria possible arribar a un cos legal i normatiu respecte de l'ecologia mínimament clar, suficient i, en allò possible coherent? En tot cas sembla necessari intentar-ho.

Aquesta seria una passa decisiva per poder exigir amb tot el rigor el compliment del legislat i normat. Ara

ja s'han de perseguir diligentment les infraccions en matèria ecològica. Però, com més clares i conegudes siguin les lleis i les normes, més fàcil serà fer-les respectar.

4.3.2. En segon lloc: estudis rigorosos i operatius sobre els elements que afecten l'Ecologia, especialment el Turisme.

Per què suggerim aquesta actuació? A l'hora d'aproximar-se amb un mínim de rigor al tema de l'Ecologia i del Turisme a les Illes Balears i d'escoltar atentament les més diverses opinions, fàcilment es percep un doble nivell de pronunciaments: un, compartit per tothom gairebé amb les mateixes paraules, és el nivell de les proclames clares i fermes a favor de l'Ecologia i en contra de la degradació que en constata. Però al nivell de les propostes operatives, -si deixam de banda les fórmules genèriques i la simple atribució de les solucions necessàries a la voluntat de persones, grups en el poder, Institucions de l'Administració, etc.- el que es percep és una gran diversitat de propostes i que no sempre es raonen degudament.

No estarem altra vegada improvisant, provant camins, pensant beneficis immediats (fins i tot ben intencionats) sense valorar el futur i les conseqüències del que feim? En algun lloc d'aquesta carta hem dit que la manca de previsió de futur, la improvisació i l'afany de beneficis immediats ha estat un gran mal per al Turisme i com a conseqüència per a l'Ecologia balear. Repetirem, sense fi, la mateixa història?

Pensem que només des de l'anàlisi seriosa de la realitat i des de la racionalització sense concessions de totes les opcions, possibilitats i recursos (sempre presents els grans principis de solidaritat, de respecte al medi i al bé comú), podrem canviar les coses en el futur.

Pel reconegut protagonisme del Turisme a les nostres Illes, els seus valors i contravalors, l'impacte que ha tengut i continua tenint sobre l'Ecologia i fins i tot les "exigències" també ecològiques que recentment apunten al Turisme de qualitat, sembla

que el més urgent i decisiu seria l'estudi exhaustiu del fenomen turístic; la seva realitat, les seves possibilitats de millorar substancialment les aportacions positives en tots els aspectes i no només en l'econòmic; també en el cultural, humà, ètic, religiós i per suposat, ecològic. La prospecció de futur en l'actual indústria turística i hotelera, les exigències per sobreviure en les millors condicions, els perills, les amenaces que comporta la seva expansió. Seria necessari estudiar degudament els beneficis i els costos del Turisme: pel que fa a l'Ecologia i als valors dels pobles de les nostres Illes; i, quant a l'economia, no només pel que fa al capital o a les empreses turístiques o auxiliars del Turisme, sinó molt especialment, pel que fa als treballadors del món turístic.

Però, de més a més, del Turisme, moltes altres qüestions relacionades amb l'Ecologia, sembla que s'haurien d'estudiar profundament i analitzar amb tota serietat i amb urgència fins a arribar a establir criteris operatius que propiciassin actuacions eficaces i sostingudes de l'Administració Pública i dels particulars. Per exemple:

-La viabilitat real, les condicions exigides i el finançament necessari per a totes les indústries, explotacions i activitats econòmiques no depenents del Turisme i que en poden ser alternativa o almanco complement. Com l'agricultura i la ramaderia, la jardineria, la bijuteria, el calçat, les indústries de derivats de la llet o de productes agrícoles, etc.

-La viabilitat, les condicions i el finançament del reciclatge i la recuperació de deixalles, fems i elements contaminats, com la mateixa aigua, etc. Així com l'estudi exhaustiu dels medis adequats per establir béns públics com l'aigua o l'energia.

-La viabilitat, les condicions i el finançament d'alternatives no contaminants en camps com la producció d'energia, l'automoció, la calefacció, i la indústria en general.

-L'exacta valoració dels efectes sobre la natura i la salut humana de

determinades aplicacions científiques i tecnològiques en camps com els fums industrials, les activitats nuclears i ràdioactives, els propulsors, els coservants i els colorants dels aliments, etc.

CONCLUSIÓ

Desitjam concloure aquesta carta animant a tothom a continuar reflexionant i actuant sobre aquest tema de l'Ecologia i del Turisme tan decisiu

● Pareix urgent actualitzar, completar, perfeccionar, articular i harmonitzar tota la legislació i la normativa actual relacionada amb la defensa del medi natural

per al nostre poble i que configura el seu present i futur.

Encoratjam els cristians que cadascú, mogut per la seva fe en Déu, Pare de tots, que "fa sortir el sol sobre bons i dolents, i fa ploure sobre justs i injusts" (Mt 5,45) es compromet des del seu lloc de treball, des de l'exercici de la seva professió o de la seva responsabilitat pública i amb tots els mitjans que tengui al seu abast, en la bella tasca de construir, ja ara i aquí a les nostres Illes, els "cels nous i terra nova" que esperam (Cfr. Apoc 21, 1-5).

Demanam també i urgim a les comunitats, moviments i grups cristians que aprofundesquin en aquest tema d'Ecologia, tan lligat a la nostra fe en Déu Creador i en Jesucrist Resuscitat "reconciliador de tot l'univers, posant la pau en tot allò que hi ha" (Col. 1,20) i que participin també amb el seu compromís en la conservació, defensa i promoció dels valors ecològics i la dignitat de la persona humana.

Encara que tots hi estam implicats i som corresponsables en els camps de l'Ecologia i del Turisme, hi ha actuacions específiques que depenen

d'Institucions i persones determinades. A elles volem dirigir-nos especialment:

Esperam dels polítics i dels responsables de l'administració Pública cal·lidència per veure les vertaderes dimensions d'aquesta complexa problemàtica, lleis justes i assenyades i actuacions valentes i coherents.

Esperam dels científics, investigadors i experts de la Universitat Balear i d'altres Institucions Públiques i privades la participació en l'estudi multidisciplinar i operatiu de la problemàtica ecològica i turística.

Esperam dels educadors que ensenyin als seus alumnes a conèixer i a estimar la pròpia terra amb tots els seus valors històrics, culturals i ecològics.

Esperam dels pares i mares de família que inculquin als seus fills, amb gests i paraules, a respectar els béns de la natura i del lloc on viuen i que els ensenyin a fruit-ne.

Esperam dels treballadors turístics una actitud solidària entre companys, el gust per la feina ben feta i la bona acollida als que ens visiten.

Esperam dels empresaris turístics actituds justes i humanes amb els seus treballadors i clients, amb una oferta turística que mostri els autèntics valors ecològics, culturals i artístics dels nostres pobles i les nostres terres.

Esperam dels moviments de defensa de la natura que continuïn el seu treball de sensibilització en el respecte al medi ambient, perquè l'home, que és el centre de la Creació, en pugui fruit.

Tant de bo tots, cristians i no cristians, trobem en la natura de les nostres Illes la meravella que Déu ens ha donat i el camí per a descobrir-lo com a Pare bo que vol i desitja que els seus fills visquin com a germans en la "casa harmoniosa" de les nostres Illes Balears i Pitiüses. ■

Dia 15 d'abril de 1990.

Teodor Úbeda, Bisbe de Mallorca; **Antoni Deig**, Administrador diocesà de Menorca i Bisbe electe de Solsona; **Manuel Ureña**, Bisbe d'Eivissa-Formentera.

ENTREVISTA

TOMEU PAYERAS: L'ART DEL CRIT

Joan Arrom i Nadal

En Tomeu Payeras Cifre és un home alt, d'ulls blaus, de rostre vangoghià, d'espatlles amples i de caminar desgarbat i peresós. Darrerament porta una vida ascètica dedicada a la pintura en el seu estudi del carrer Ramon Llull de Sa Pobla, lluny de la metròpoli, en un aïllament productiu que, com una torrentada, ha anat acaramullant un nombre increïble de pintures i objectes diversos de la seva creació que, si més no, de moment, ens dificulten el pas i els moviments. En Tomeu Payeras era professor d'institut a Pollença fins que els pinzells, finalment, s'imposaren als llibres.

--Cada any se'm feia més insuportable això de donar classes. Tenia el cap a dos llocs diferents i em produïa una esquizofrènia insofrible. No em va quedar més remei que triar, però ara sé que va esser una decisió encertada: guany menys de la meitat i treball el doble, però no em canviaria per ningú, ni que guanyàs cent vegades més.

--Si definir és un verb de tall lluent i afilat que cal utilitzar amb bon ull per clavar-lo en el lloc precís, per fer un tall net, que no esqueixi; definir l'Amo en Tomeu és una tasca doblement difícil i arriscada. No podia esser d'altra manera quan hom fa de la seva vida un joc de màscares permanent, fins a convertir-la en una vertiginosa roda de ganyotes per escapar, com de la fam, precisament d'una senzilla, còmoda i clara definició. Perquè, de quin Tomeu hem de parlar? Del professor de Biologia? De l'investigador? Del polític? Del rodamón? Del primer mallorquí que va nedar els 100 m. en menys d'un minut? De l'inventor de projectes estrafolaris? Del...?

--Quasi sempre he aconseguit el que volia, però amb constància i esforç. Hi ha coses que no m'han anat tan bé, per exemple la pintura.

"Tomeu l'Amo davant l'obra D-889 TIMIMOUN", 1989.

--En Tomeu són mil Tomeus però, per simplificar, ho deixarem en dos: en Tomeu Payeras Cifre i l'Amo en Tomeu, un heterònim a qui, a la manera del genial lusità Pessoa, hem de concedir l'autoria de més d'un mi-

lenar d'obres...

--Tot va començar un horabaixa de quan tenia setze anys: les muntanyes eren color de taronja sobre la badia i jo vaig córrer a comprar material empès per una necessitat imperiosa de pintar-

ho. Encara guard aquella primera obra, però no vaig quedar satisfet. Avui, després de vint-i-cinc anys, encara no ho estic, per això ho intent un dia darrere l'altre.

--...Perquè en Tomeu, l'Amo, és l'artista, el creador, mentre que en Tomeu Payeras és el professor, el científic: la intuïció i la raó respectivament; la força i la mesura; la irracionalitat i el seny; l'individualisme i la solidaritat...

--Un tal Da Vinci va dir que la pintura és una cosa mental. La realitat no deixa de canviar i el meu cervell tampoc, jo no el puc aturar. Abans intentava pintar el que veia, però sempre veia més del que pintava. Després vaig pintar el que pensava i sentia. Ara no n'estic molt segur, crec que utilitz el cos com antena per recollir el que m'arriba i el braç s'encarrega de fer-ne la transcripció. Ara no podria pintar un paisatge: en comptes d'un paisatge veig l'agressió que l'amença. Seria una hipocresia pintar-lo tal com és i no tal com el sent. A més, ja no estic per a floritures, el crit de la bellesa, quan hi ha milions de persones que es moren de fam, és un luxe de la inconsciència; en tot cas, és la bellesa del crit el que m'atreu, ara.

--...En Tomeu Payeras va al darrere de la vida, com tothom, argollat; l'Amo en Tomeu, emperò, va al davant tallant i fent camí com qui no coneix la por o qui sap si com qui la por li ve al darrere.

"Autoretrat. Sèrie Esquizofrènia", 1985.

--Jo som autodidacta, no m'agraden els estils, no m'agrada ni copiar-me a mi mateix. Quin era l'estil de Picasso? La mà sempre és la mateixa però jo no som dels que confonen

l'art amb l'habilitat de les extremitats davanteres. Sovint dibuix amb la mà esquerra, i quan aquesta n'aprenqui una mica hauré d'utilitzar els peus. Vivim a un món mecanitzat, adoram el braç del

Papers pintats

Marc i Motlures

Pintures

Casa Pomar Flores

ARTICLES PER A ARTISTES

Sant Miquel, 77. Tel. 72 14 83

07002 PALMA

"D-886 :;:!!!", 1989.

robot que col·loca el pern amb precisió matemàtica; hi estic d'acord, a les màquines se'ls ha d'exigir la perfecció, però a les persones no. A mi m'agrada l'harmonia de la imperfecció, les obres perfectes no m'emocionen, no em semblen humanes.

--I la tècnica, que potser tampoc n'utilitzes?

--Més que de tècnica, hauria de parlar de tàctica. Faig tota la feina que puc, normalment unes deu hores diàries, però sempre tenc els parietals oberts, fins i tot quan dorm. De vegades, a les quatre o les cinc de la matinada m'aixec per apuntar una idea que no em deixa dormir. Per altra part, abans de pintar procur preparar el cos, relaxar-lo, desconnectar-lo, passejant i disposant el cervell per a la recepció.

Pens que és més important preparar el cos que la mà. Abans de pujar a l'estudi no sé mai si del capell en sortirà un colom, un conill o si tornaré a baixar amb les ales socarrades. És una aventura diària.

--Des del 73, has pintat un milenar d'obres i has fet un parell d'exposicions. Ara, des de fa uns mesos, prepares, amb la precisió d'un estrateg, l'atac a Ciutat, concretament a la galeria Tres d'Oros. Aquesta vegada s'han acabat les verbes, eh?

--Avui en dia la pintura és una professió pública que es practica damunt un escenari. En Bernareggi va pintar disset anys abans de fer una mostra a Ciutat. No conec cap músic que es compri un piano i en quinze dies faci un concert, però hi ha pintors

que en quinze dies fan una exposició. Jo he hagut d'esperar molts anys per estar segur que podia presentar i defensar públicament una proposta que consider seriosa i personal.

--Una proposta que, si no vaig errat, va més enllà de la simple exposició.

--En efecte, jo preferesc parlar d'una "cromomelografia". És un projecte ambiciós que intenta conjugar la pintura, la música, el vídeo i la literatura. La pintura, de vegades és com una camisa de força massa estreta per expressar tot el que voldria. Abans ja havia treballat amb l'arquitecte Pere Soler en la proposta de reconversió del mur de Berlín. Ara, per a aquest "Viatge a Albopàs", he col·laborat amb en Toni Caimari, que n'ha fet la música, i amb en Pere March, que en fa el vídeo. Hi haurà també una narració que estic a punt d'acabar.

--L'Amo en Tomeu és un artista d'impulsos gegantins. És un artista devorador, d'una espontaneïtat i una capacitat de creació sense mida. És, també, un artista que veu les coses amb una genial ingenuïtat, amb una claretat quasi irracional. És el foc, el llamp i el tro, però també la calma...

--L'art és una paraula que haurien d'esborrar dels diccionaris. És un concepte indefinible, il·limitable. A mi m'agrada trescar pel perímetre del que es considera art. Sovint percebo idees, moviments, ritmes, objectes... que per a mi ja són art, només cal observar-los, combinar-los adequadament. Art no és tan sols el que es pot vendre, hauríem d'ampliar el concepte de la paraula art fins que es pogués escriure amb minúscula.

--...L'Amo en Tomeu, el pintor, ve d'un llarg viatge des del fons de la matèria, passant per la seva contemplació des de la talaia de la solitud, fins a arribar al cim o al cau de l'esperit, al cau del crit que escup en mil formes i colors sobre l'angoixa arrugada dels papers que ara ens presenta. ■

Joan Arrom Nadal és crític d'art.

GUAL PERMANENT

CULTURES PROGRESSISTES

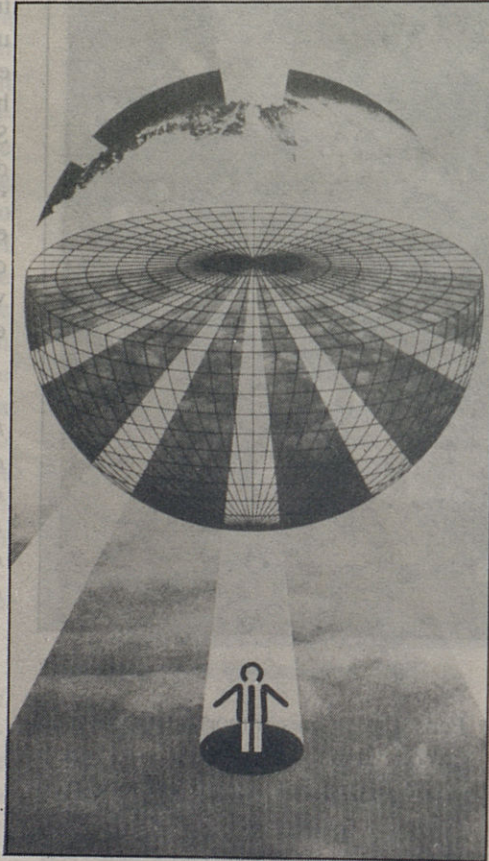
Pere Font

Opten per la sacsejada del motor en marxa. Van suats, llengua a fora, neguitosos, amb un tic repetit que marca ritme i compàs la dansa de Sant Vito. Eternament insatisfets, van perseguint la llebre impossible en canòdrom sense meta, i només s'aturen quan rebenten, fulminats. Són missioners en l'apostolat del futur que mai no arriba.

Hi ha cultures que porten aquest batec imparable del canvi pel canvi, que entronitzen el devenir com l'essència del seu ésser: són les cultures del progrés, el capgirell i la mudança. Sofreixen d'inquietuds i desassossecos, i la insatisfacció constant i radical en els presents se'ls fa marca definitiva.

Són societats de fe i esperança, i de reformes de caritat per aplacar el desfici d'una neurastènia que, tanmateix, és un pou inescrutable.

Potser anhelan la Perfecció i la Glòria i sucant-se el carbassot reïxen en l'enginy desbrossant nous camins i sorprenent amb troballes i creacions pluricromàtiques. Són cultures d'horitzons nous, de feines i treballs i d'invencions. Però quan l'originalitat d'un mateix topa amb els seus límits, doncs que no poden evitar escampar la vista cap a un defora que cada cop més s'apropa, dilatant-se: es transformen, canvien i bescanvien, posant mà a models exterritorials, i de vegades el fantasma del mimetisme assusta o deixa indiferent, però estén les seves ales.

N'hem fet, efectivament, de la gran orbe, el petit poble

Sempre n'hi ha hagut, però, de contagis culturals i racials. Encara que ara repiquin com abans mai no havien repicat les campanes inevitables del mestissatge. Hem acursat distàncies i enderrocat murs i barreres i n'hem fet, efectivament, de la gran orbe, el petit poble, l'aldea planetària.

No podem evitar llegir gent que ens parla des d'altres grups socials, ni contactar amb viatgers sempre en marxa, ni escoltar altres llengües i missatges, ni veure imatges en pantalles

d'hipnosi i lluminoses, ni aturar migracions com esbarts d'oronelles cap a primaveres.

També uns mateixos problemes cada cop més comuns i generals arranquen actituds semblants i aproximen pobles en una barreja de respostes que és un batibullit variat d'ous farcits i cargols.

És gairebé impossible romandre aturats i aïllats. Condemnats, i per sort i dissort, a les transformacions dels canvis i dels contagis, les cultures pures poden ja empassolar-se els darrers bunyols d'una festa de verges que se'ls va ben en orris, perquè la virginitat no porta trumfos i les impureses de les mescles duen ceptre i mode i estableixen el regne (tampoc gens especialment nou) del polimorfisme i l'eclecticisme.

Barreja, cultures pluriculturals o un destí que sembla, per ara, inevitable. Heterogeneïtat i mescla i contactes i presentació, per tant, de noves propostes per amargar puristes estugosos, racials o fonamentalistes i per encendre color de diversitat i multiplicitat. I per potenciar el motor del tren en marxa sobre rails de futur que potser, però, no porten a cap contrada. Són les cultures d'ara i d'avui, neguitoses i esplendoroses, marcades per doble tall i paradoxa i pel compàs imparable del batec de la tensió i el desfici. Així sembla que van les coses. Que hi farem! ■

ENIGMES DE LA NOSTRA HISTÒRIA

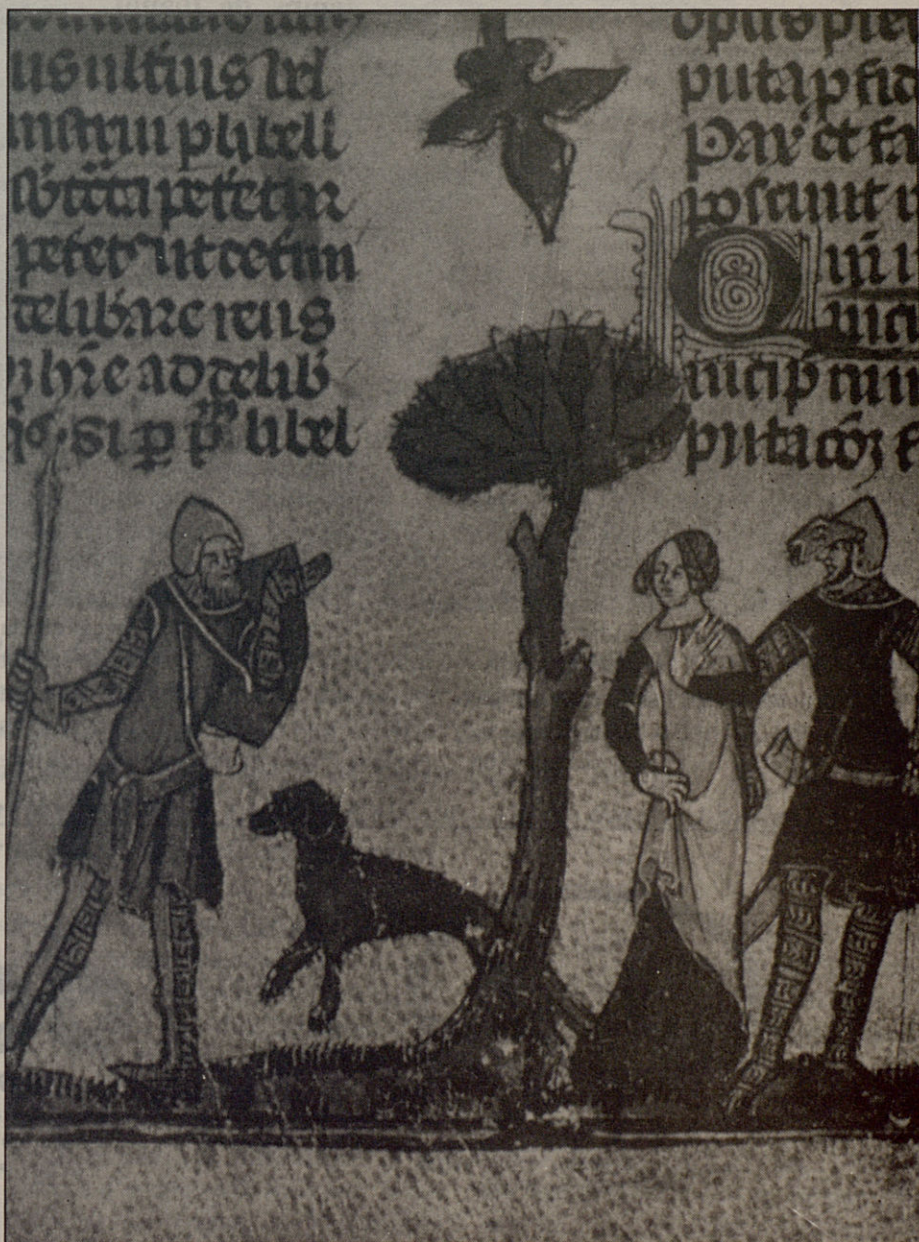
¿ÉS MARIA DE FRANÇA UN DELS PERSONATGES DE TIRANT LO BLANC?

Miquel Ferrà i Martorell

Es compleix enguany la gran fita històrica i cultural del cinquè centenari de la publicació del "Tirant lo Blanc", la novel·la cavalleresca-renaixentista de Joanot Martorell conllosa en els darrers capítols per Martí Joan de Galba.

Diverses institucions de les tres comunitats autònomes han duit a terme, i en duren encara molts, actes i activitats commemoratives d'aquest fet, tan important en la nostra literatura. Efectivament. Jo m'atreveria a dir que el "Tirant" és el Quixot de la literatura catalana o, encara més, ja que el Quixot és posterior, que el "Quixot" és el "Tirant" de la literatura castellana. Èpica, acció, aventura, intriga, amor, erotisme, ironia, burla, sàtira política, recreació històrica, narrativa psicològica, tècnica medieval i moltes altres coses poden esser estudiades i tretes del Tirant. Ningú avui no dubta que és una gran obra clàssica-universal.

A causa d'un treball que m'han encarregat, n'he hagut de fer diverses lectures i en una d'aquestes m'he plantejat una incògnita que potser no s'han fet d'altres estudiosos del tema: ¿És Maria de França, la Maria dels Lais, la princesa o infanta que apareix en els primers capítols del Tirant i que es casa amb el Rei d'Anglaterra?

Sembla que Maria de França visqué a Anglaterra i que coneixia la llengua del país.

Conta el Tirant que: "El rei d'Anglaterra ha contractat matrimoni amb la filla del rei de França, que és la més bellíssima donzella de tota la cristiandat i té moltes singularitats que les altres no tenen..."

I diu encara Tirant: "En recitaré una: Trobant-me jo en la cort del Rei de França el dia de Sant Miquel passat, en la ciutat de París, perquè aquell dia era fermat lo matrimoni, lo Rei feia gran festa, e lo Rei, la Reina e la Infanta menjaven en una taula los tres, e verdaderament vos puc dir, senyor, que com la infanta bevia vi vermell, que la sua blancor és tan extrema que per la gola li veia passar lo vi, e tots quants hi eren n'estaven admirats..."

Anem ara a veure què en sabem de l'escriptora Maria de França, autora dels "lais", petites narracions de maneres trovadoresques d'alt contingut poètic, exemplars i divertides. "Marie ai nun, si sui de France", diu ella mateixa, "el meu nom és Maria i sóc de França". Però els especialistes han descobert altres detalls de la seva vida. Sembla que visqué Anglaterra i que coneixia la llengua del país. Efectivament, ja en els "lais" demostra tenir coneixements d'anglès i la seva obra "les faules" no és altra cosa que una versió anglesa de l'obra d'Esop, a més de dedicar els seus "lais" al rei Enric II Plantagenet, Rei d'Anglaterra i de Normandia...

Així i tot, no són aquests detalls i coincidències que m'han fet pensar que la Maria del Tirant i la Maria dels Lais podria ésser la mateixa persona. Són

els "lais" mateixos que també semblen ésser coneguts per Joanot Martorell, home que devia disposar d'una magnífica biblioteca i que estava ben assabentat de la literatura anglesa i francesa d'aquell temps, que en el decurs dels seus viatges a les Illes Britàniques bé poguera haver adquirit alguns llibres, per altra banda tan rars i escassos en aquella època.

● **Maria de França queda molt lluny, en el temps, de Joanot Martorell. És una escriptora del segle XII i Martorell del XV... Així i tot, és evident que se'n servava bona memòria**

Maria de França recull històries de la Bretanya francesa i Tirant lo Blanc apareix com un cavaller bretó, així com altres personatges que l'acompanyen i que semblen prou documentats pel que fa als hàbits i costums.

Però Maria de França queda molt lluny, en el temps, de Joanot Martorell. És una escriptora del segle XII i Joanot de XV... Així i tot, és evident que se'n servava bona memò-

ria. Els "lais" foren una i altra volta copiats i Maria mateixa apareix retratada en miniatures del segle XIII (Recueil de poésies francaises, Biblioteca de l'Arsenal, París)...

Res vol dir aquest salt en el temps per enderrocar la tesi. En el Tirant són molts els personatges i noms extemporanis de Martorell, el propi Caramany el Gran, per exemple.

Així mateix, bona part de l'argument del Tirant es basa en la famosa expedició dels almogàvers, en les conquestes per l'imperi Bizantí que dugué a terme Roger de Flor un segle abans, ajuntant als dominis catalans Atenes i Neopàtria.

Ana Maria Valero, que ha estudiat a fons l'obra de Maria de França, en una de les seves edicions analitza com els personatges dels "lais" es presenten amb tots els seus defectes, el mateix que en el Tirant: la curiositat de Bisclavret, la maledicència, l'atreviment d'Eliduc... Com en el Tirant, princeses, cavallers, traïdors, donzelles intrigants... Potser trobaríem, si hi dedicàssim el temps precís, moltes analogies entre els personatges d'una obra i l'altra. I potser hi ha encara alguna dada que invalida aquesta hipòtesi.

Amb tot, la pregunta està feta: ¿És Maria de França, l'escriptora, un dels personatges del Tirant? ■

FAJAS REINA

José Tous Ferrer, 1 - Tel. (971) 71 60 33
07002 Palma de Mallorca

dona
corseteria

J. Masdeu

Colón, 20 - Tel. (971) 71 65 58
07001 Palma de Mallorca

EL NOU ROSTRE DE L'ESTALINISME

Ramon Molina

Berlín, 1953: «Inici del sector democràtic del Gran Berlín»

La velocitat i efecte acumulatiu dels esdeveniments a l'URSS i a l'Europa de l'Est semblen ser inversament proporcionals a la loquacitat dels intel·lectuals anomenats d'esquerra i especialment dels més lligats a l'aparell polític del PCE. El seu silenci és més propi dels cadàvers que dels emmordassats, especialment després de l'onada de terror que va recórrer les files dels comunistes espanyols quan els arxius dels seus amics romanesos --tan lligats històricament al PCE-- varen esser assaltats per la multitud àvida de venjança.

¿Significa això que els antics amics espanyols de Ceaucescu que encara dirigeixen el PCE han trencat radicalment amb el seu passat i les seves tradicions? No ho sabem perquè callen, de la mateixa manera que callen els antics amics romanesos del dictador mort ara, massa ocupats defensant des del Govern a la "Securitate" (decret d'abolició de la pena de mort) mentre organitzen la caça dels obrers a Transilvània. Però no volem parlar de

Romania sinó assenyalar la pervivència i continuïtat de l'estalinisme, tant al país d'origen com al conjunt del seu aparell internacional de partits tributaris.

L'estalinisme no és en absolut un sistema de govern; ni un sistema d'aparell de l'estat; ni una particular forma de culte a la personalitat; ni un sistema d'organització aplicat a la política; ni, per suposat, una línia política determinada; ni, òbviament, s'acabà amb la mort de Josif Visarionovic Dzu-

gasvili Stalin. Sols un ingenu o un farsari pot pretendre que des del XX Congrés del PCUS s'hagi fet efectiva alguna vegada qualsevol "desestalinització". Podríem demanar què opinen al respecte els obrers de Berlín (1953), Budapest (1956), Novotcherkask (1962), Praga (1968), Danzig (1970), o ara mateix els miners de Sibèria, els treballadors petroquímics de Bakú o els metal·lúrgics de Víliaus. Perquè si bé la brutal opressió de l'estalinisme ha

arribat a totes les classes socials, a tots els estaments, a tots els àmbits del treball, la cultura i la pròpia intimitat de les persones, la seva raó històrica fonamental i la mateixa base de la seva existència és bàsicament una: l'esclafament de tota temptativa d'acció independent de la classe obrera, la destrucció de totes les seves tradicions revolucionàries, la subjecció dels treballadors al taló de ferro de la producció nacionalitzada i usufructuada pel partit-estat; la forma més acabada i químicament pura de capitalisme, despulat de tota contradicció amb la iniciativa privada com es manté al capitalisme antropomòrfic d'occident. En una paraula, l'essència de l'estalinisme és la contrarevolució i, en aquest sentit, la seva victòria històrica és incontestable i esglaiadora. Els mètodes aplicats a tot arreu del món pels partits estalinistes han aconseguit convertir la possibilitat de qualsevol canvi revolucionari en una quimera sense cap crèdit; les tàctiques han estat variadíssimes i combinen des del verbalisme més ultraradical (Alemanya 1932) fins a la col·laboració amb dictadures militars (Argentina 1976), però bàsicament es resumeixen en dues: subjecció ideològica i política dels treballadors a una determinada fracció del capitalisme (Front Popular, "revolucions" del Tercer Món, governs de "progrés"...) o la pura i simple liquidació a sang i foc de qualsevol intent de revolució obrera (Catalunya 1937, Grècia 1945, Vietnam 1946 i pràcticament tota l'Europa oriental a la fi de la darrera Guerra Mundial).

La desfeta de la classe obrera i en conseqüència l'anihilament per molts d'anys de la possibilitat de transformar la societat en un sentit socialista és, per ara, una realitat inqüestionable. Els reaccionaris de tot el món mai no s'havien sentit tan segurs com des dels temps de Metternich i el Congrés de Viena. La "mitjanit al segle" de què parlava Víctor Serge s'ha perllongat més enllà del que cap revolucionari de qualsevol època va poder mai imaginar, perquè mai de la pròpia revolució havia sorgit un moviment tan profundament contrarevolucionari. Allò que els homes del futur mai perdonaran als estalinistes no és que traïssin, deportassin, tancassin o assassinasin els obrers i els socialistes revolucionaris, sinó que ho fessin precisament en nom de la classe obrera, de la revolució i del socialisme.

Aquest és l'equívoc monstruós del nostre segle, un equívoc mantingut per estats, governs i partits de tot color i ideologia; uns per interès i altres per incomprensió o ignorància del fenomen contemporani de la contrarevolució, facilitat per la contínua pèrdua de les tradicions revolucionàries des dels anys trenta.

Els dirigents del capitalisme d'Estat rus i els seus satèl·lits d'Europa, Asia, Africa i Amèrica temptegen canvis i intenten adequar la funció social del capital a un medi més productiu i menys anquilosat pel parasitisme de la burocràcia. La seva autoliquidació parcial rendeix un nou servici al capitalisme en la mida que presenta el seu fracàs com el fracàs del socia-

lisme. Els seus portaveus s'encarreguen d'amplificar i difondre el missatge.

El senyor Eberhard Grosske escriu al "Diario de Mallorca" del 16-4-90 que el socialisme rus és un model burocratitzat i autoritari que ha fracassat. El senyor Grosske no ens diu que el fracàs no és més que el resultat d'una determinada gestió capitalista i anti-socialista de la pròpia societat russa; conseqüentment, el senyor Grosske no ens proposa un altre model de socialisme --simplement perquè no en tenen cap altre a part del "socialisme real" que els seu partit reivindicava no fa gaire anys--, sinó "una convivència social profundament humanista no fonamentada en el productivisme i la competència". Després de llegir banalitats com aquesta, es pot esperar que el proper XIII Congrés dels comunistes espanyols adopti la "Rerum Novarum" com a text programàtic. Però avançant-se a qualsevol crítica i preparant-se per qualsevol virada imprevista de les directrius superiors, el senyor Grosske ens "aclareix" el següent: "La VI conferència del PCE ha adoptat, per a qui hagi volgut entendre-les, posicions perfectament clares sobre aquests problemes (malgrat que no per això exemptes de matís)". (...) Com que el futur del Gorbatxov i la "perestroika" no és encara prou clar, val més evitar escriure segons quina cosa de la qual després penedir-se. Qui paga mana i no se sap qui té definitivament la clau de la caixa del Kremlin. ■

Abril de 1990.

ROLDAN

OFICINES I DESPATXOS S.A.

A la seva disposició en:

- Despatxos Direccional
- Despatxos i Oficines Generals
- Mampares d'Oficina
- Separacions simples i dobles
- Estanteries Emmagatzematge

- Estanteries Gran Càrrega
- Biblioteques
- Cadires i Taules apilables per a col·lectivitats

Complements: Llums

Cendrers (de peu i sobretaula)
Caixes Fortes, etc.

Eusebi Estada, 68 (carrer del tren de Sóller)
Telèfon 20 98 13

CIUTAT

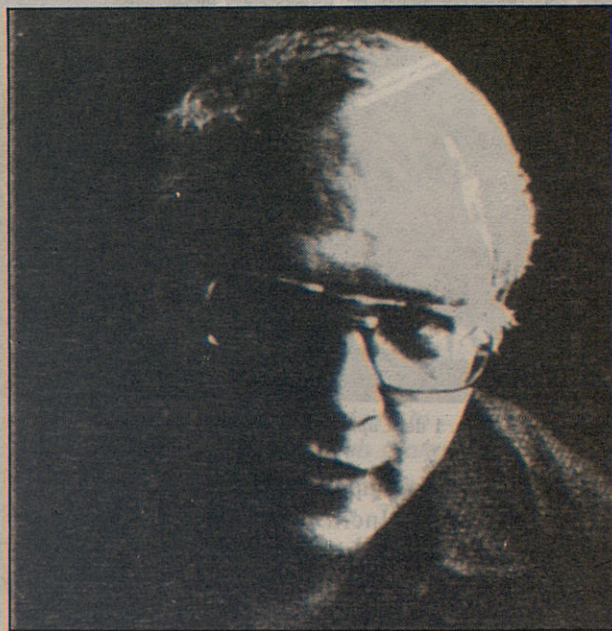
ENTREVISTA

VÍCTOR MORA

Miquel López Crespí

Vaig néixer a Barcelona, el 6 de juny de 1931. En perdre la República la guerra, vaig acompanyar els meus pares --ell era rellotger d'ofici i policia de la Generalitat des d'abans de 1936-- a l'exili, a França. Després d'una brevíssima escolarització a Barcelona, Camprodon i Puigcerdà, vaig anar a l'escola a França (Tarbes, Limoges...) fins l'any 1942 en què morí el meu pare, a conseqüència --entre altres coses-- de la seva estada al camp de concentració de Bram (Agde) on va contraure unes febres palúdiques que li van produir mortals complicacions hepàtiques. Amb la meua mare, vam tornar a Barcelona i ja mai més no vaig anar a l'escola. La meua situació lingüística va ser, doncs, la següent: coneixement oral del català, que enraonàvem a casa. Primera llengua de cultura, el francès. Segona llengua de cultura --que vaig desconèixer pràcticament fins tornar a Espanya-- el castellà. Vaig començar a escriure --en castellà-- molt d'hora. Abans de complir divuit anys, ja vaig aconseguir de vendre alguns guions de tebeos --ara se'n diu "còmics"-- a l'Editorial Bruguera. En realitat, jo volia ser dibuixant però els editors no feien cap cas dels meus dibuixos, i sí dels meus textos. Com que m'havia de guanyar la vida i no volia fer --després d'haver fet molts més oficis-- d'ajudant de comptable, les coses van caure pel seu propi pes i vaig ser escriptor. Als vint anys, vaig entrar a l'Editorial Bruguera com a redactor i traductor --francès i anglès-- i més tard vaig ser anomenat redactor en cap del departament de revistes. Vaig deixar l'Editorial Bru-

guera l'any 1962, per a començar una activitat d'escriptor *free-lance* que és la que continuo fent. A l'Editorial vaig crear personatges de "còmics" com "El capitán Trueno", "El Jabato", "El Corsario de Hierro", etc. L'any 1957, amb motiu de ser empresonat a La Modelo de Barcelona (pertanyia al PSUC clandestí) vaig tenir més temps lliure del que havia tingut mai... Allí vaig començar a escriure, per primera vegada, quelcom que no eren "còmics"... I em vaig presentar --en quedar alliberat, mesos després-- per primera vegada a un premi de contes, el "Leopoldo Alas", que es donava a Barcelona. Vaig quedar destacat i, en dues ocasions, sense guanyar mai el premi amb els llibres de relats que presentava, dos dels meus contes van ser declarats els millors... Més tard, amb "La cometa azul", vaig guanyar el "Premio Sésamo de Cuentos", a Madrid (1961)... Fins 1963-64, no em vaig proposar d'escriure en llengua catalana. Per què no ho havia fet abans? Perquè només tenia, de la meua llengua nadiua, un coneixement oral... Vaig decidir-me, empès per un desig d'oposar-me a l'empresa de desmantellament de la cultura catalana que duia a terme el règim de Franco, i també perquè malgrat el meu desconeixament del català literari, em vaig adonar que per a mi --

Víctor Mora.

amb faltes o no-- era més fàcil expressar certes coses en català...

--Víctor, sembla que, a totes les societats, sol promocionar-se aquells escriptors menys conflictius per a la gent que mana.

--Però aquest estat de fet no s'ha de criticar només per la banda dreta, sinó també per la banda esquerra. En realitat, la gent considerada com a massa crítica i no manipulable fa tanta por als uns com als altres. I així es veu, arreu del món... Tot va sempre a remolc de la política (mira el que està passant, amb els científics, amb el risc terrible que això comporta per a la supervivència humana, en general). I els polítics --n'hi ha de bons i necessaris, que consti!-- solen voler gent incondicional que els faci lloances o al-

Portada del núm. 1 del *Capitán Trueno*, obra de Miguel Ambrosio, "Ambrós".

menys que no els empenyi. És més fort que ells! Inclús els més intel·ligents, no veuen pas l'artista -- llevat d'excepcions-- com algú diferent, que també té una funció a la societat que solament podrà dur a terme com més lliure de pressions millor... Veuen en l'artista un personatge tèrbol --de "vida estranya", com em van retreure a mi no fa gaire-- i el seu pragmatisme diguem-ne professional no els deixa tranquils fins que l'artista no es defineix clarament... És a dir, fins que no es posa al seu servei, o al servei dels seus enemics. (Aleshores veuen clara la situació!) El que no poden suportar és algú que no juga el seu joc --pensen que es beneït o mal intencionat-- i difícilment un narrador, per exemple, sobretot si pretén ser realista, pot jugar un joc que no sigui el d'ell: el d'una objectivitat --una voluntat d'objectivitat, almenys-- que no sol plaure als polítics, encara que l'artista coincideixi en part amb ells... No volen la part, volen el tot. T'he dit que la societat catalana no és una excepció... Si de cas, ho és, lamentablement, pel fet que tots, polítics i no, hem tingut

aquí una educació totalitària, encara que només sigui perquè ens hem hagut de fer contra el totalitarisme... Fan falta molts anys d'educació, pau i democràcia, per esborrar tot això. La gent de la meua generació pot ben dir allò que diu la bona gent del poble, amb el seu seny tradicional: Ui! Nosaltres no ho veurem pas!

--Tenint en compte els estaments de què procedia la gent que ha pogut escriure pareix que aquí hi ha, sobretot, una tradició de literatura de dretes...

--Una literatura a vegades excel·lent, com en el cas de Narcís Oller, o de Josep Pla. De totes maneres, i encara que jo no sóc d'aquests "post-moderns" que creuen que això de la dreta i l'esquerra ja està superat, el que convé és que a la literatura s'hi trobi això tan relliscós i tan inaprensible que no tenim més remei que anomenar talent... Perquè quan hi ha talent --el lector ho reconeix, per exemple, quan comença una narració i ja no la pot deixar perquè es transforma en vital per a ell-- tot, a la llarga, resulta positiu,

tan si l'escriptor és de dretes com d'esquerres... M'explicaré: a la llarga, els escrits d'algú amb talent t'ajuden a viure, a conèixer i avançar... Vegi's, per exemple, el cas de Flaubert (tan injust amb la *Commune* de París)... O el cas de Louis Ferdinand Céline que, serà el que serà, però et diu tantes coses i tan ben dites sobre el món que va conèixer i aquest abisme que és moltes vegades el cor humà... Del mateix Josep Pla --sempre tan complaent de cara al Poder--, com en pots prescindir si vols conèixer els nostres països...? El que caldria és que els escriptors, que són una part important de la consciència de la societat, que tenen quelcom a dir que només ells poden dir, poguessin expressar-se --poguessin dir el que de debò pensen-- sense que ho hagin de pagar car, tard o d'hora... Independentment de si són de dretes o d'esquerres. I de si manen les dretes o les esquerres... Però això és pura utopia! Aquí, més val deixar-ho tot tal com està --això sí, donant fe de vida quan faci falta-- que ja ens en sortirem, si tot va bé. Home, posats a somiar, el meu desig fóra, per exemple, que els escrip-

Autèntic best-seller del còmic espanyol, el 1990 encara es pot trobar als quioscs l'enèsima edició d'*El Capitán Trueno* de Víctor Mora.

tors joves no acabessin tenint la sensació que si escriuen segons què, se'ls miraran de cua d'ull... Després d'haver travessat el desert dels tàrtars del franquisme, els vells ja estem més avesats a suportar segons quines coses. Però certs joves... Amb aquest ambient generalitzat de competitivitat, propi del sistema, amb aquest sentiment de que algú que escriu ha de ser subvencionat, ha de triomfar per força i tenir peles, alguns sofreixen, més durament que altres, pressions no diré que polítiques, diguem-ne sociològiques... I a

vegades, de cara a segons quins afers, he vist algun jove dubtar, calcular, com si ja fos vell... (De joves i de vells, n'hi ha de tota mena, que consti!) És trist! És trist!... És bo dubtar, no s'ha de ser inconscient i a vegades és clar que cal calcular, però ja m'entens, oi?... Precisament, un dels papers de la joventut es manifestar-se amb la iconoclastia que faci falta... Jo, el que voldria, és que no li facin massa difícil! La societat catalana no necessita solament *aufklärung*, sinó també *sturm und drang*, què diables! És empador

haver de pensar que aquí, el nivell d'inconformisme l'han vingut representant, més que joves, ancians sublims com Joan Oliver. Fa falta un *desperta, ferro!*, ja ho crec. Quan l'esperit dels botiguers --tan necessaris, per altra banda, qui ho dubta-- s'encomana als poetes, malament rai! Però bé, no em sembla que la societat catalana sigui excepcional, amb tot plegat, insisteixo. Sempre passa igual a tot arreu i s'hi pot trobar remei. Ara, ser-ne conscients, adonar-nos-en, em sembla necessari, aquí i a Tombuctú. Ja és un pas cap endavant.

--Victor, tu ets un home que ha llegit molt, jo diria moltíssim. Moltes vegades has dit que, literàriament parlant, el que més t'ha colpit és la novel·la del segle XIX --sobretot els russos i els francesos-- i més tard la novel·la nordamericana, francesa i anglesa del nostre segle... Dos Passos, O'Neill, Inge, Miller, Williams... Alemanyans molt diversos... Particularment m'agrada molt gratar dintre del magma immens de les influències vitals dels escriptors. Totes aquelles colpidores lectures de joventut fins arribar al present.

--Com tota la gent de la meva generació, he rebut influències de Marx i Freud i dels seus epigons... Sartre, De Beauvoir, Camús, Aragon, Malraux també han jugat el seu paper... Els novel·listes catalans que prefereixo són Narcís Oller, Prudenci Bertrana, "Victor Català", Josep Maria de Sagarra... En castellà m'han impressionat --per no parlar de Cervantes i la novel·la picaresca-- "Leopoldo Alas", "Figaro", Blasco Ibàñez, Antonio Machado, Sender, Barea, Delibes... He fet igualment lectures psicològiques, filosòfiques, antropològiques, polítiques, històriques... No acabaríem mai! Lectures de clàssics? Juvenal, Epicur, Lucreci, Sòcrates, Plutarc, Hesiod, Xenofon, Tàcit... (Veig que no he citat Shakespeare i Voltaire, allà on calia...) Juli-Cèsar va fer que n'interessés per la guerra, per la teoria de la guerra, i em va dur de Sun-Tzu a Clausewitz... En aquests darrers anys, he fet un esforç per a no

ser d'aquells escriptors que no saben quin és el primer principi de la termodinàmica. Començant per grans vulgaritzadors, com Isaac Asimov i Carl Sagan, m'he trencat les dents --perquè només arribo a entendre bé allò que m'interessa molt profundament-- amb Gamow, Einstein, Planck, Heisenberg, Bitsakis, Prigogin, De Broglie... No acabariem mai, he dit. Haig d'assenyalar que lectures considerades sub-culturals com els "còmics", la ciència-ficció, la novel·la policíaca (de diferents tipus) i d'aventures, etc. m'han ensenyat moltíssim en tots els aspectes. Alhora, el cinema ha estat per a mi una font de coneixement i inspiració extraordinària. I punt.

--Dins certs ambients, a vegades fins i tot dins un ample sector popular abunda una certa actitud "descensada" davant el "canvi", davant la "ruptura pactada", davant la situació cultural del país, que a molts de pics sembla anar enrera com els crancs...

--Aquí, el dictador va morir al lli i el poble, que va ser derrotat a la guerra civil i mai no va deixar de lluitar des d'aleshores, no va aconseguir imposar, malgrat els seus immensos sacrificis --avui pràcticament oblidats per molts dels que figuren!-- el que se'n va dir una "ruptura". Aquí hi va haver una "ruptura pactada". I aquesta va ser possible en gran part a la saviesa política dels comunistes en

general, i de Santiago Carrillo (personalitat conflictiva, ja ho sé, però d'una gran força, que la història ha maltractat com no es mereixia) en particular, i a la innovadora actitud reformista d'un sector de la classe dirigent, encapçalat pel rei Juan Carlos, que va decidir trencar amb el negre passat lliberticida que ha caracteritzat aquesta classe, sovint bàrbara, a Espanya, i emprendre una via de reformisme democràtic. Em sembla que en aquest sentit cal retre homenatge a aquest rei insòlit. Sens dubte va rebre pressions terribles i va haver de rebutjar més d'un esquema bàrbar, entre les sortides polítiques que li devien proposar. Si no ho hagués fet, el poble hauria pagat amb molta sang i moltes llàgrimes i no és segur --tenint en compte la famosa "correlació de forces" Est/Oest-- que ens haguéssim alliberat. Així que, la "transició", bravo! Cal ser honrat... Si als que hem conegut la persecussió i l'exili ens haguessin dit, als primers anys 70, que les coses anirien així a Espanya... Que tornarem a tenir una Generalitat de Catalunya, la possibilitat d'eixamplar pacíficament, cada dia més, les nostres llibertats... si ens ho haguessin dit, hauríem "firmat de seguida!... El que passa és que molta gent, sense formació política a causa del franquisme, no ha tingut el sentit de la realitat i ha cregut que es podien exigir i obtenir moltes més coses, sense haver d'arris-

car res molts d'ells, sense haver fet cap dels terribles esforços que, per fi, han impactat la classe dirigent i han aconseguit influir en els seus càlculs... Doncs no! No hi ha més cera que la que crema. I si les coses han estat així és perquè no podia ser d'altra manera. En canvi, tot podia haver anat molt pitjor. I mira, hauria anat pitjor del tot si el rei --torno a parlar del rei-- no es planta aquella nit del 23 F i es juga el tipus davant del feixisme. Perquè se'l va jugar. Podia haver acabat ràpidament com el seu cunyat Constantí de Gràcia, o amb un tret al cap, que ja sabem com les gasta, aquí, certa gent. I parlant de trets al cap, haig de dir també que aquesta "transició" ha estat més costosa per a les forces populars per culpa del terrorisme -- a vegades misteriosíssim terrorisme-- amb el que jo no estic d'acord. I em sembla que tinc el dret de dir-ho, entre altres coses perquè jo he estat dels que es van tancar a Montserrat, quan el tristíssim "Procés de Burgos" i les condemnes a mort de combatents bascs. El nacionalisme, diré de passada, és un dels greus problemes de la Península... Cal donar-li la seva autèntica dimensió i, sobretot, veure a cada moment quin contingut polític té, perquè si aquest no s'esbrina i s'enuncia, el nacionalisme per si mateix esdevé fàcilment ideològica dretana, ideal per a distreure a la gent de l'etern problema de la justícia i la injustícia. ■

CONTES

La Víctima (Ed. Rocas, 1960)

Muy al sur del estrecho de Behring (Ed. Rocas, 1963), ha estat traduït al rus. "Molodaia Guardia" Moscou.

El café dels homes tristos, col. Biblioteca Selecta, 387. Premi Víctor Català, 1965. Traduït al castellà, per Josep Batlló. "Los Libros de la Frontera" (1974). Traduït al búlgar per Dimiter Anguelov.

Perduts al Parking (Barcelona, Ed. Laia, 1974).

Mozzarella i Gorgonzola, publicat a la revista "Els Marges", núm. 12, 1978, conte que donarà títol a un recull d'onze relats a la Col.

"Les Eines" (Barcelona, Laia, 1981).

NOVEL·LA

La pluja morta (Ed. Alfaguara, 1966).

Els plàtans de Barcelona (1a edició francesa, París, 1966. 1a edició alemanya, Leipzig, 1969. 1a edició romanesa, Bucarest, 1969. 1a edició de l'original català censurat, Barcelona, Laia, 1972. (Hi ha hagut 6 edicions d'aquest llibre en català. Només a partir de la 3a. es publica la novel·la sense els talls de censura). 1a edició hongaresa, Budapest, 1978. 1a edició castellana, Pamplona-Madrid. Ed. Peralta, 1978. (traducció d'Armonia Rodríguez). 1a edició portuguesa, Lisboa, 1979 (traducció de Manuel de Seabra).

Whisky amb napalm (Barcelona, Laia, 1976). Traduïda al castellà. Ed. Bruguera. (Traducció de José M. Pomares).

París Flash-Back (Barcelona, Laia, 1978).

El tramvia blau (Barcelona, Laia, 1985).

AMB L'AJUT DE LA TOPONÍMIA: ¿HI HAVIA UNA CREU A L'ENTRADA DELS PORTS MALLORQUINS?

Cosme Aguiló

1. El dia que tenguem recollida la toponímia de Catalunya, --tota, i en el sentit lat del corònim-- dia que possiblement no arribarà mai (algunes passes, però, s'hauran fetes), descobrirem moltes coses que els documents històrics no ens han revelat encara. El recull sistemàtic d'una àrea força reduïda, com pot ser el cas de l'antic terme de Santanyí, ja pot avançar alguna cosa en aquest sentit. Em propòs, amb aquestes notes, donar una resposta afirmativa a la pregunta de la capçalera, i mostrar, mitjançant la toponímia del sud-est de l'illa, i amb el reforç de la d'altres indrets, quatre usos diferents, segons el seu origen, de la paraula *creu* en els nostres noms de lloc.

2. No ens interessin ara gaire, per l'evidència de la seva explicació, els noms de lloc que designen creus de terme encara subsistents (*sa Creu des Cementeri*, *sa Creu d'en Llaneres*), o d'altres creus que ja no existeixen (*la Creu del Calvari* per exemple).¹

3. Antigament hom senyalitzava els llocs on havia ocorregut alguna desgràcia, col·locant-hi una creu, que podia ésser de pedra --esculpida, o incisa si l'indret era una penya--, de ferro o de fusta, a fi de perpetuar-ne la memòria. A Menorca aquest fet ha generat molta toponímia, segons es dedueix d'un treball del Dr. Camps i Mercadal.² No hi ha dubte que a la nostra illa el costum va tenir una certa extensió. Vora *sa Quintana des Cementeri*, a Santanyí, sobre la paret de *sa Talaiola*, es pot veure una làpida, amb una creu i una inscripció quasi del tot esborrades, de la qual en la meua infància sentia contar que s'hi havia mort un home en caure del seu cavall.³ Però no ha fet cristal·litzar cap tipus de topònim i el fet és ara ignorat per un gran sector de la població.

Entre aquesta mena de noms de lloc hem de classificar el d'unes fin-

ques situades en les proximitats de la insultant urbanització de *sa Barca Trençada* i conegudes amb el nom *des Pi de sa Creu*. La creu que l'originà desaparegué possiblement amb el pi, i en l'actualitat quasi ningú no en conserva memòria. Sols un curiabanquer em donà referències tènues d'un pi que aportava una creu, en recordança del lloc on mataren un home.⁴ El fet ha d'ésser anterior al 1867, data en què figura aquest lloc, *Pi de la Cruz* en el document, com un dels punts delimitadors de la circumscripció parroquial de l'església de Santanyí.⁵

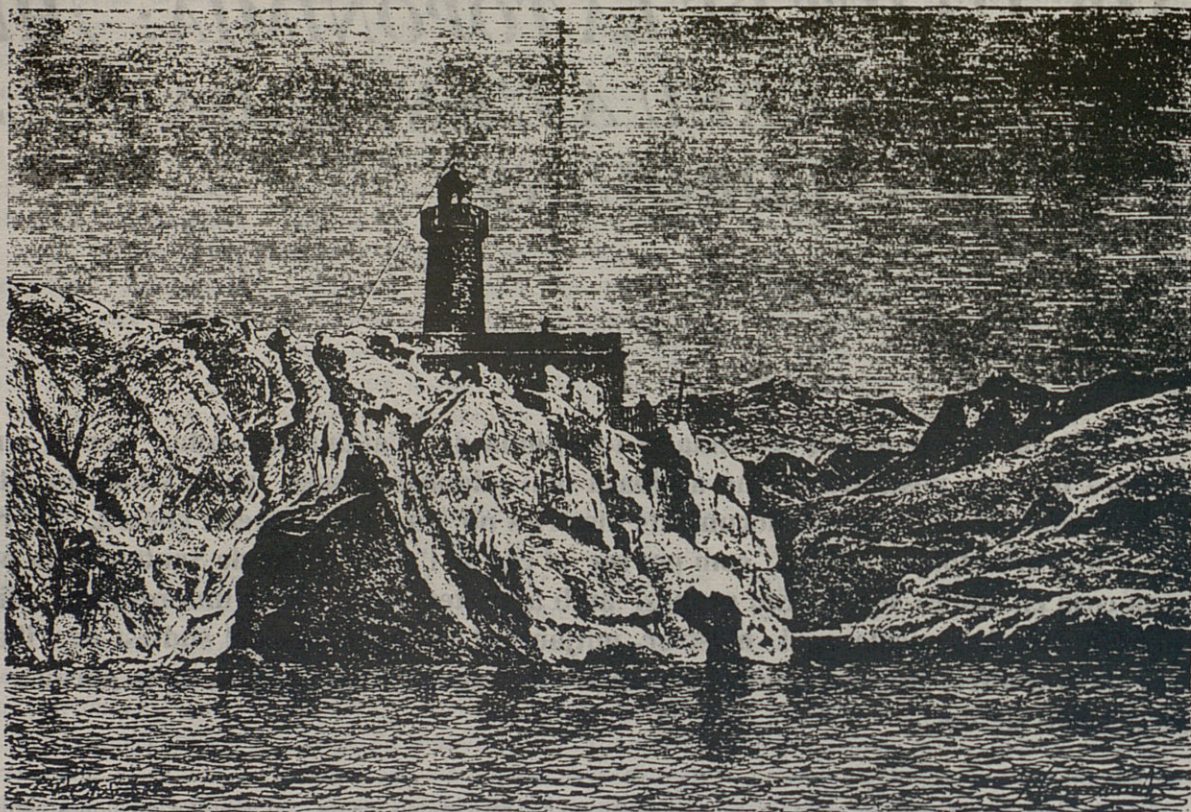
4. Dins el terme santanyiner *campa* un altre tipus de topònim, on la paraula *creu* (en el nostre cas amb sufixació diminutiva) té el significat de "partió" o "fita". Ve de l'estès costum de marcar certs límits amb una creu incisa a la roca, costum inveterat, per cert, quan a Eivissa es confirma que la magnífica creu incisa sobre una penya des Puig Redó des Jondal (abans *Caria Beniomet*), concreta l'antiga divisòria entre els quartons de Portmany i ses Salines,⁶ segons s'esmenta en una còpia del *Memoriale divisionis*, escrita poc després de 1235.⁷ Una altra

d'aquestes arcaïques creus incises divisòries, a mil metres d'altura en el terme pollencí, fa de monjoia de la dilatada possessió de Míner.⁸

¿Què hi fa dins l'antiga possessió de Son Danús de Santanyí, (ara dins Son Danusset), el nom de *sa Creueta* (pron. *sa creveta*), designant un sementer migpartit pel Camí de Ciutat? Doncs això mateix. Fixa la frontera de la finca, o potser del terme, ja que la tanca és a la vora del límit oriental de Campos.

I no és casualitat que dues finques dins es Camp d'en Torrella tinguin el nom de *sa Creueta*, just al costat del passatge on comença el sudit camp, que és la zona més productora de blat de tot el terme. Un document de 1848 ens parla de "la Craveta del Camp d'en torrella, confinante con la acequia de dicho campo, mediante camino vulgo pasatje, con camino que dirige a Son Salom".⁹

També al litoral, un "Mojoón llamado la Creveta" fitava l'alqueria de s'Almunia i la possessió des Rafal des Porcs¹⁰. Devia estar situat no gaire lluny de *sa Cova Foradada*, entre es Bauç i es Cingle d'en Palou.

Punta de la Creu, a l'entrada del port de Sóller. Dibuix de l'Arxiduc Lluís Salvador a "Die Balearen":

Els casos paral·lels han d'esser forçosament abundosos per tota la nació. En una altra ocasió ja vaig fer menció del nom de *sa Punta de sa Creu*, en el litoral de Balansat i a la Mola de Formentera, com a indicador de dues possibles fites¹¹. Per citar un cas fora de les illes: *la Creueta* és un poble del terme de Quart d'Onyar, assentat al límit del municipi de Girona¹².

5. Quina no va esser la sorpresa que me'n vaig dur, en comprovar, a través dels meus reculls, que, a les entrades de tres dels nostres ports, apareix reiteradament un nom de lloc format amb el mot *creu*. Cal veure'n els detalls:

A la dreta de l'entrada de Cala Llonga, l'extrem de la península de sa Punta Grossa, duu el nom de *sa Punta de sa Creu*. Veig escrit *Pta de se Creu* en un mapa de l'Institut Hidrogràfic de la Marina (1960). El mapa de Mascaró (1958) i el citat susara, anoten un *Racó de sa Creu* immediat a la punta, nom que també tenc recollit.

A l'esquerra de la boca de Portopetro, vora sa Punta de sa Torre, hi

ha una altra punteta amb el mateix nom de *sa Punta de sa Creu*, grafiada com a *p^a de la Creveta* en el mapa d'Antonio Valdés (1786).

Per a la punta de l'esquerra de la gola del port de Cabrera, tenc anotat el nom general de *sa Creueta* (pron. *sa creveta*), i les variants més rares de *sa Punta de sa Creueta* i *sa Punta des Port*. En el mapa Despuig (1784), *La Creueta* apareix, mal situada, pens, a l'entrada de la Cala en Ganduf. *Punta de la Creveta*, segons Tofiño de San Miguel (1786). Una edició castellana de 1954 de l'obra de l'Arxiduc (1884), parla de la *Punta de la Creueta*¹³. Segons el mapa de José Gómez Imaz (1891) *pta Sa Creueta*¹⁴. En el de Mascaró, *p^a Creueta*.

Alguna confusió deu haver-hi a l'obra de l'Arxiduc, quan parla de la *Punta de Castellàs*, que segons el seu mapet correspon a l'actual *Punta des Castell* sobre la qual hi ha una creu en recordança d'un soldat que hi morí perseguint les cabres¹⁵ i més endavant anomena "la *Punta de la Creueta* on com digüerem sobresurt una creu de

fusta..."¹⁶ Si hem de fer cas del primer passatge, la creu no estaria plantada en el mateix lloc que el nom, i seria el record d'una desgràcia. ¿No serem davant d'una etimologia popular proporcionada a l'insigne austríac per algun dels seus informants? La sospitosa localització sobre l'extrem d'una punteta de l'entrada del port, així m'ho fa pensar.

Davant la insistència de tanta creu marina, vaig intentar veure que passava en els altres ports illencs. El mapa Mascaró em donà la resposta esperada: *sa Punta de sa Creu* és també a l'esquerra de l'entrada del port de Sóller. I aquesta vegada tenim el reforç d'un testimoni gràfic de l'obra de l'Arxiduc --sempre l'Arxiduc-- que ens mostra en un dels seus magnífics gravats una creu bastant més alta que l'alçada d'un home, lleugerament inclinada sobre un esperó de l'antic far sollerie, explicant-nos així la raó del nom costaner: "La *Punta de la Creu*"¹⁷ s'anomena així per la gran creu de fusta que s'aixeca damunt ella, creu que saluden devotament navegants i pesca-

dors en entrar o sortir a la vela”.

Possiblement d'altres ports de les illes disposaren del mateix motiu religiós. És sospitós un *Cap de Creus* maonès, reportat pel Dr. Camps i Mercadal¹⁸, qui diu que en el seu temps ja no hi havia cap creu. Andreu Murillo em comunica que es tracta d'un barri de la part alta de la ciutat portuària, al costat de les antigues *Tanques del Carme* i que va esser urbanitzat en temps de la guerra napoleònica, quan es produí a Menorca un corrent immigratori procedent del Principat. El nom ja hi era anteriorment.

És interessant l'explicació que ens dóna el mestre Coromines sobre el *Cap de Creus* empordanès que "...no conté el nom en plural sinó en genitiu singular, per una gran creu amb què l'Església, plantant-la-hi, tractà d'esborrar la memòria d'un temple pagà (de Venus Citerea?), que allí s'alçava: CAPUT CRUCIS "Cap de la

creu..."¹⁹

El *Mapa General de Menorca* de Mascaró (1946-1951) aporta una altra dada atractiva, una *Punta sa Creu*, no a l'entrada, sinó ben endins, en el port de Fornells.

De la possible extensió del costum per la Mediterrània en proporciona un indici un mapa de Joseph Roux (1795) de la *Rade de Marseille* que duu el mot *Croisete* en una de les seves puntes²⁰. Una carta marina de 1912 de les costes de *Cette to Marseille*, registra aquest mateix nom de *C. Croisette* (cal llegir *Cape Croisette* "cap creueta"), davant les illes Maire i Tiboulen²¹.

6. Davant tots els punts exposats i comentats, crec que no és massa arriscat donar una resposta afirmativa a la pregunta del començament. Pens que era un costum força general posar unes creus a l'entrada/sortida dels ports de les nostres illes. En alguns casos la seva antiga presència va generar el nom

dels llocs on foren alçades. La seva funció era semblant a la de les creus de terme. Recordaven al mariner que aixecava el velam, el perill que començava al seu davant, en deixar la terra cristiana. Als enemics que des de segle enrera venien per mar a saquejar les marines, els advertia que aquell era un país extern, que no era la terra de la mitja lluna. Tant Santanyí, com Sóller, com Menorca en general, reberen sovint les visites de naus hostils que assaltaven la ribera, fent dany a les persones i al bestiar. ■

Santanyí, 1 de maig de 1990.

Apuntament final: Una consulta de darrera hora al mapa d'Antonio Valdés ha proporcionat, dins el port d'Andartx, un altre topònim amb la paraula *creu*, cosa que no fa sinó reforçar la meua convicció que la creu era omnipresent en els principals llocs d'ancoratge de l'illa.

NOTES

1. AHM. RP. 2934/38. Documentada el 1730. Dec aquesta nota a l'amic Antoni Vidal.
2. *Creus, treball inèdit del doctor Camps*, introducció i notes de JULI MOLL, Consell Insular de Menorca, 1981.
3. Fa alguns anys vaig aconseguir fer-ne una completa lectura: "Andrés Vidal Llambias RIP 21 agosto 1899". Vaig trobar l'acte de defunció als llibres de la Parròquia. Diu que morí d'una hemorràgia.
4. MIGUEL PONS, *Cala Mondragó*, "Santanyí", 4-6-60, diu el següent, (traduec del castellà): "Un dels pins tenia una creu incrustada. Ens deia l'escolà... que allà hi havia enterrat un carabiner..."
5. Arxius Parroquial de Santanyí.
6. J. MARI CARDONA, *La conquesta catalana de 1235*, Institut d'Estudis Eivissencs, Eivissa, 1976, p. 134.
7. J. MARI CARDONA, Id. p. 68.
8. Agraesc la informació a l'amic Joan Mayol.
9. Papers de Cas Guaret Vell, Santanyí.
10. Papers de Can Parra, Santanyí.
11. C. AGUILO, *Mostra toponímica del litoral de les Pitiüses*, "El Mirall", març, 1989, pàgs. 26 i 30.
12. G.E.C., s.v., vol. 5, Barcelona, 1973, p. 736.

13. L.S. HABSBERG-LORENA, *Die Balearen in Wort und Bild geschildert*, Leipzig, 1884, *Die Insel Cabrera*, pàgs. 775-779. Traduec de l'edició castellana de l'Editorial Clumba: *Las Baleares. Isla de Cabrera*, Palma, 1954.
14. C. PICORNELL BAUZA, i d'altres, *700 anys de cartografia de les Illes Balears*, Palma, 1986, p. 93.
15. L.S. HABSBERG-LORENA, Op. cit. p. 7.
16. L.S. HABSBERG-LORENA, Op. cit. pàgs. 25-26.
17. L.S. HABSBERG-LORENA, *Die Balearen...* Traduec de l'edició castellana de J. Sureda Blanes, La costa de Mallorca, Palma, 1957, pàgs. 50-51.
18. F. CAMPS I MERCADAL, Op. cit. p. 21.
19. J. COROMINES, DECat. vol. II, Barcelona, 1981, s.v. *creu*, p. 1047.
20. J. POU MUNTANER, La marina en Mallorca, dins *Historia de Mallorca* coordinada per J. MASCARÓ PASARIUS, vol. III, Palma, 1970, p. 496.
21. Carta que l'amic Joan Coves havia recollida, entre d'altres, d'una vella caixa del lloc de Son Coves, i que, segons les seves indagacions, havia estat d'un avantpassat seu que morí a s'Illa del Rei del port de Maó.

Relojería Española

FUNDADA 1885

Calle Colón, 12 — Teléfonos 72 15 63 - 72 43 44
07001 PALMA DE MALLORCA

Ω
OMEGA
AGENCIA OFICIAL

Momentos estelares

LA FUNDACIÓ BIBLIOTECA D'ALCÚDIA INAUGURA EL CENTRE DE LECTURA DE CAN TORRÓ

Pep Messa

L'ajuntament d'Alcúdia va adquirir Can Torró i la Fundació Bertelsmann ha restaurat l'edifici i l'ha dotat del material i instal·lacions.

La col·laboració entre l'Ajuntament d'Alcúdia i la Fundació alemanya Bertelsmann, de la qual és president Reinhart Mohn, vinculat al món de l'edició i de la comunicació multinacionals (a Espanya el "Círculo de Lectores", l'editorial "Plaza y Ja-

nés", entre d'altres), resident a Alcúdia, ha permès la creació d'una biblioteca pública acollidora, lluminosa, humanitzada, que tot-d'una disposarà de 12 mil llibres i que ara ja en pot oferir 5 mil. Les obres efectuades a l'antiga casa pairal de Can Torró, ad-

quirida pel consistori municipal per a aquest fi, han permès revaloritzar històricament el vell edifici medieval i dotar-lo dels elements adequats per allotjar el servei divers que es proposa la Fundació: llibres, discs, cassettes, CDS i jocs educatius, premsa...

Les institucions esmentades són cofundadores de la Fundació Biblioteca d'Alcúdia, regida per un patronat.

La inversió inicial ha estat de 177 milions de pessetes, 42 de procedència municipal per a l'adquisició de l'immoble i 135, aportats per la Fundació Bertelsmann, per a la restauració, equipament i dotació documental inicial. La nota que ens facilita la pròpia Biblioteca explica que "Can Torró pretén constituir-se en punt de referència inexcusable de la biblioteca concebuda com a factor d'influència decisiva en el comportament cultural dels diversos sectors socials". I, deim nosaltres, com a factor de coneixement de la pròpia identitat.

Creim que és important significar que la Fundació concebuda amb aquests termes i objectius marca una fita important en l'orientació de l'acció cultural dels ajuntaments sensibles a la col·laboració de particulars que estan en situació d'emprendre iniciatives i dotar-les econòmicament. Perquè, malauradament, això no s'esdevé gaire sovint, i al nostre país és més habitual veure que els esforços i els doblers dels particulars es destinen a sostenir un equip de futbol que durà un nom ben altisonant, en castellà, que promourà una moguda ocasional en el lloc, però que poques vegades servirà per millorar el grau cultural de la gent afectada.

Un altre mèrit, doncs, per a la Fundació de la Biblioteca d'Alcúdia, que ha volgut identificar-se amb l'entorn i assumir-ne la identitat. ■

"No són necessaris molts llibres; el que cal és tenir els adequats".

YBLOS

llibreria universitària
galeria d'art

Agència d'informació
bibliogràfica (AIB)

Avda. Argentina, 16
Tel. 23 80 12

07011 Palma de Mallorca

Passatge Joan XXIII, 1-B

Geranis Centre Telèfon 72 19 31

**Llibreria
Jaume de Montsó**

07002 Palma (Mallorca)

LA BIBLIOTECA INFANTIL DE LA PARRÒQUIA DE SANTA CATALINA TOMÀS DE LA CIUTAT DE MALLORCA

Una nota per a la història de les biblioteques de Mallorca

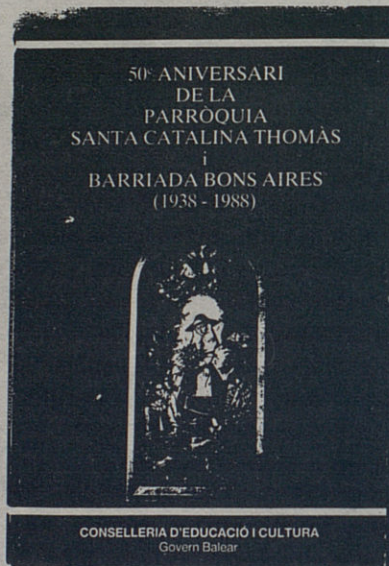
Jaume Bover

La publicació de la petita història de la Parròquia de Santa Catalina Tomàs de la Ciutat de Mallorca (1) em dóna l'avinentsa per a recordar una biblioteca infantil que existí a la dècada dels anys 50, un fet insòlit dins el panorama bibliotecari mallorquí.

La situació bibliotecària a la Ciutat de Mallorca era als anys 50 d'una gran pobresa, agravada per l'obscurantisme de l'època. La lectura pública de la població infantil i juvenil estava atesa per una minúscula secció de la biblioteca popular que la Caixa de Pensions de Catalunya i Balears mantenia oberta sobre les oficines del carrer Colom. A part d'aquest ínfim servei existia una altra biblioteca exclusivament infantil depenent de dita parròquia. Es tracta de la biblioteca de l'Oratori Festiu de Sant Joan Bosco, adscrita a dita institució catòlica.

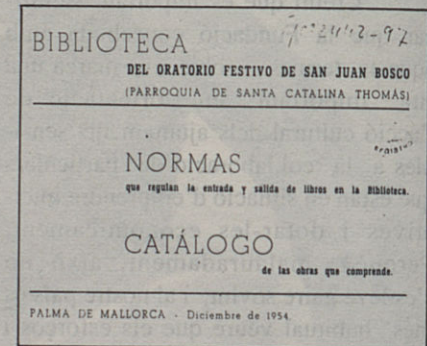
La biblioteca era bàsicament de préstec, obria les portes especialment els diumenges dematins en què abans o després de la missa dominical els nins recollien material de lectura per a la setmana. Els socis abonaven una mòdica quantitat. Estava regida pels mateixos al.lots de la parròquia, assessorats per la clerecia. El fundador fou el rector Mossèn Francesc Jaume i Ferrer, home virtuos i polifacètic.

El servei de préstec estava situat a la planta baixa, on abans fou l'entra-

da a l'antic temple i després saló d'actes. El fons bibliogràfic estava constituït per literatura infantil general. ¿Com obtenia Mossèn Francesc Jaume aquells llibres i revistes - "Vidas ejemplares", "Hombres ilustres", etc. - editats a hispanoamèrica? Cal pensar amb una ajuda del bisbat o d'algun organisme central de l'Església Catòlica.

Sembla que la biblioteca publicà alguns catàlegs i reglaments, dels quals just se'n coneix un exemplar d'una edició conservada a la Biblioteca Nacional de Madrid.(2) El catàleg conté una relació d'obres "exentas de morbosidades patológicas".

Coberta de l'exemplar de la Biblioteca Nacional de Madrid.

La biblioteca deixà de funcionar als primers anys seixanta, segons sembla. Fa uns anys les restes del fons bibliogràfic, ja obsolet, foren venuts a un pedacer.

És una llàstima que els autors de la monografia no aportin més dades sobre aquest servei cultural que fou un oasis dins la ciutat a on els nins i joves trobaren lectura, malgrat fos controlada i dirigida. Els autors informen també que el rector Jaume organitzà altres biblioteques a la parròquia, entre elles les de l'Oratori i la d'Acció Catòlica, però no aporten, dissortadament, més informació. ■

NOTES

1.- *50è aniversari de la Parròquia Santa Catalina Thomàs i barriada Bons Aires: 1938-1988*, Palma de Mallorca: Conselleria d'Educació i Cultura, 1988. v.g.p.34.37 i 38

2.- *Biblioteca de l'Oratori Festiu de San Juan Bosco, parroquia de Santa Catalina Thomàs. Normas que regulan la entrada y salida de libros en la Biblioteca. Catálogo de las obras que comprende*, Palma de Mallorca: el Oratorio, 1954.

DE CERCLES IMPERMEABLES I ALTRES PERSPECTIVES...

Rafel Crespi

L'altre dia vaig anar al lliurament d'uns premis de narrativa curta que organitza un diari local amb el mecenatge d'una entitat d'estalvi molt nostrada, també. Dissortadament, us ho he de confessar amb tota sinceritat, vaig esser pres de no sé quina estranya disfunció corpòria, com si hagués tenguut una sobtada baixada de tensió o no sé què dir-vos. La veritat fou que quan el presentador va escometre la seva funció en castellà vaig quedar grogui. (Us he d'anticipar que potser feia molt de temps que no havia sortit del nostre vermellet d'ou; el shock havia de ser per força fortuït).

En aquells moments m'hagués agradat molt posseir la valentia i la caparrudesa que tant prediquen Aina Moll o Ferrer i Gironès; alçar-me i, això sí, d'una manera educada però ferma, explicar el meu desacord amb la llengua amb què es vehiculava el discurs. Però no ho vaig fer: "l'esperit és fort, la carn dèbil". Ho diu la *Bíblia*. També el lector podrà intuir la meua incapacitat per cridar els quatre eslògans de rigor i sortir-ne de mala manera. Tampoc no em vaig tancar dins l'ivori particular tot cridant amb Raimon: "Nosaltres no som d'eixe món".

I tant com ho som! No hi valen actituds d'estruç. Ni tampoc actituds d'auto-complaença!. Per molt que cada matí davant el mirall ens proclamem cabdills d'una república independent i ens adornem el reflex encara entelat pel baf de "los limones salvajes del caribe" amb una estelada rutilant. Per molt que a les congrega-

cions catecúmeniques siguem capaços de levitar dins una atmosfera o confegida de frases fetes i somnis utòpics brodats amb un espai al recer de qualsevol paret de carretera que a més d'esser poc nacionalista -a tot estirar arriba a carretera comarcal- per a més inri és poc ecologista.

El que és més greu -a més de la teòrica, sempre dita i consabuda irresponsabilitat de l'alta esfera de la societat civil mallorquina, en aquest acte tan ben representada per un diari i una caixa d'estalvis, envers la nostra llengua i cultura-, és que aquell acte no era, per dir-ho en termes tan grats a pretesos summes-sacerdots de la nostra cultura, un acte premeditadament espanyolista. Era un acte, i copsem bé el matís, ESPONTANIAMENT espanyolista. Com ho són la majoria dels actes cívics o incívils que es desenvolupen consuetudinàriament al recer de les altes capes de la nostra societat benpensant.

I mentre el poble se les campa ample, sense entrellucar ni esperar (realment, per què la necessita?), una redempció messiànica, resulta que dins el nostre cercle tancat hi edificant més muralles, altes i invulnerables, com si no n'hi hagués prou amb la distància que ens separa del teixit social: i a més es perd el temps en una canibalesca lluita camí de l'ascètica més pura i en el clímax, enmig dels espasmes del místic orgasme, proclamar l'Ungit d'entre el floret dels escollits. I embetumar-se d'estelat encens i beure de l'aigua viva d'unes jaculatòries fetes a mida, mentre es menysprea el germà

que entre masoquistes esforços malda per encimbellar-s'hi o s'exposa als voltors i a la turba carronyera els semicadàvers d'aquella gent que ha dit basta i/o que (in)voluntàriament han quedat en el camí intuït que allò que cal no és la salvació i/o la immolació individual, sinó la redempció comunitària i que es troba més enllà de les nostres precises muralles. I si encara tenguéssim la certesa que més enllà hi trobarem un camp adobat i fructífer, però sabem massa que hi ha molta cugula i calcigues per netejar abans de poder tancar al sac el blat de l'abundosa collita.

Cal una decidida permeabilització del nostre cercle, cal esforçar-nos per congriar un missatge esperançador i lleugerament tenyit d'optimisme que ens faci traspasar les fronteres que ens han assignat i que actes com els que he referit no resultin naturals sinó que siguin el fruit d'una incomoditat premeditada. Quan això es produeixi crec que serà senyal que anam pel recte camí. Hem de defugir els cercles concèntrics que menen a les drecceres infinitament pures del no-res. Cal, però, fer-nos l'última pregunta: ¿Són aquests cercles concèntrics el resultat d'una impotència, el trist espectacle d'unes ones rebotades a l'escull impertèrrit que minva les forces de les altres que encara verges i vigoroses pretenen abatre'l? ■

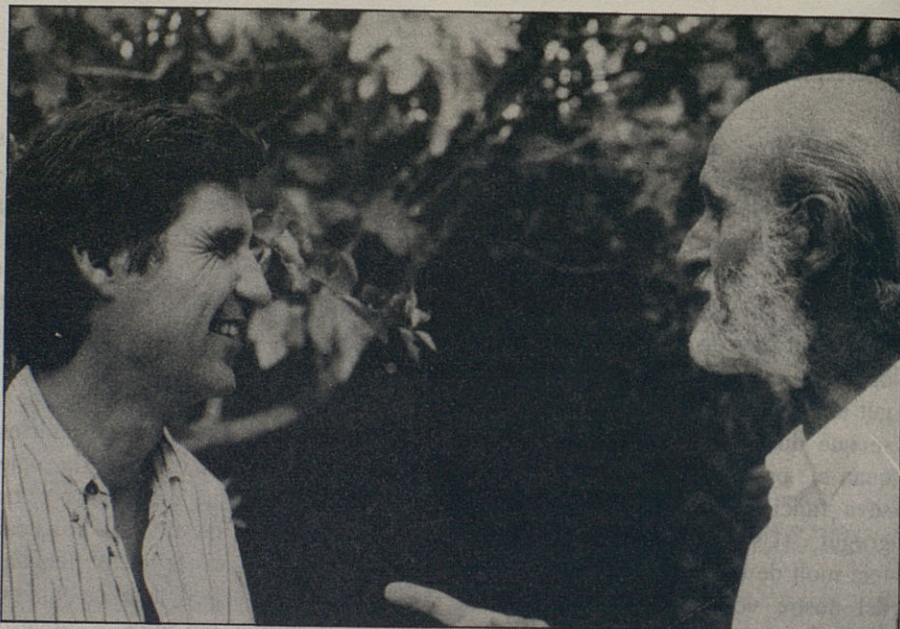
FRANCESC VICENS

Joan Mir

Conserv, amb molt d'afecte, una carta que em va enviar Francesc Vicens, conegut nacionalista que des de les Corts a Madrid i des del Parlament de Catalunya sempre ha mantingut amb coherència una certa idea de Castella. Un fragment d'aquesta carta és ben il·lustratiu de la seva opinió. Per això convé fer-lo públic. Vet-lo aquí:

"(...) 2. La citació de Tucídides, es tracta dels fragments 85 i següents del llibre V de la *Història de la Guerra del Peloponès*. L'any 416 abans de la Nostra Era una flota atenenca es va presentar davant l'illa de Melos i la va comminar a rendir-se al poder d'Atenes. Els melis es resistiren a lliurar-se, argumentant que eren aliats dels lacedemonis i aquests els havien promès ajut si és que els atenencs s'atrevien a atacar-los. Aleshores s'obrí un diàleg entre els delegats d'Atenes i els governants de Melos que Tucídides transcriu detalladament al lloc indicat. El fragment essencial és el 104, que us tradueixo a continuació:

"Referent al que espereu dels lacedemonis: si veritablement pensu que el seu sentit de l'honor els portarà a defensar-vos, us felicitem per la vostra candidesa però no envegem la vostra inconsciència. En les seves relacions entre ells i en tot el que pertoca a les seves institucions nacionals, els lacedemonis manifesten altes virtuts morals, però es podria parlar molt llargament de tot el que fa referència als seu tractes amb pobles estrangers. Per caracteritzar el millor possible i amb poques paraules la seva conducta us direm, i això ho sabem per experiència pròpia, que no hi ha cap al-

Joan Mir i Francesc Vicens.

Els ciutadans de Melos, confiats en les promeses dels lacedemonis, van rebutjar l'ultimàtum dels atenencs. La ciutat va ser atacada, saquejada i destruïda, sense que els lacedemonis moguessin ni un dit per a impedir-ho. Els atenencs mataren tots els homes en edat de portar armes i vengueren com esclaus a totes les dones i els nens. De Melos no se n'ha parlat mai més.

Molts pobles actuals farien bé en recordar les paraules dels atenencs citades per Tucídides, perquè hi ha lacedemonis en el món modern, encara que portin altres noms.

Esperant veure-us ben aviat, referen una part allargada.

tre poble que tingui com ells una tal invencible propensió a confondre la moral amb la seva conveniència i la justícia amb el seu interès (...)"

"Els ciutadans de Melos, confiats en les promeses dels lacedemonis, van rebutjar l'ultimàtum dels atenencs. La ciutat va ser atacada, saquejada i destruïda sense que els lacedemonis moguessin ni un dit per a impedir-ho.

Els atenencs mataren tots els homes en edat de portar armes i vengueren com a esclaus totes les dones i els nens. De Melos no se n'ha parlat mai més.

"Molts pobles actuals farien bé de recordar les paraules dels atenencs citades per Tucídides, perquè hi ha lacedemonis en el món modern, encara que porten altres noms. (...)" ■

ESTUDIANTS ALEMANYS DE CATALÀ A LA NOSTRA UNIVERSITAT

Joan Antoni Mesquida i Cantallops

Dimarts dia 20 de març d'enguany varen venir a la Universitat de les Illes Balears un grup de trenta estudiants de català per conèixer aquesta institució dins el programa de Turisme Cultural que ha realitzat la Conselleria de Turisme del Govern Balear. Feia dos dies que eren a Mallorca i ens varen fer saber que una de les coses que els feia més il·lusió era conèixer la nostra Universitat.

Arribaren devers les 10 del matí al Campus amb un autocar i els esperava una recepció a cas Jai amb alguns estudiants de tres departaments de la UIB, professors, personal i el vicedirector d'Ordenació Acadèmica Sr. Miquel Coca. Dels trenta que vengueren, n'hi havia devers deu de la República Democràtica Alemanya i la resta era de la RFA. Cal dir que no tots eren "estudiants" en el sentit estricte, sinó que hi havia molts professors d'universitat i entre aquests, alguns professors de català a universitats alemanyes.

Tot d'una que varen arribar al Campus, baixàrem a la sala d'actes de Cas Jai i el vicedirector els saludà amb unes paraules de benvinguda. A continuació es projectà un vídeo sobre la UIB que es va fer amb motiu dels 10 anys que el curs passat complia la nostra universitat. Després prenguérem cafè i parlàrem un poc amb ells. Devers les 11:30 hi va haver una taula rodona amb els professors del Departament de Filologia Catalana i Lingüística General sobre les activitats docents i de recerca que es duen a terme. Es varen interessar molt per la situació de l'ús del català a les nostres illes i, sobretot, pel fet de la interrelació lingüística que ells mateixos

Jenny Brumme ha tornat a Palma. Com a professora de català de la Universitat de Leipzig, va fer una conferència al 1986 en el marc del II Congrés de la Llengua Catalana: "Tradicions del català a Leipzig, Halle i Berlin, projectes d'investigació i resultats". (Foto: J. F. Amengual)

pogueren copsar ja en els pocs dies que són per Mallorca. I és que quedaren molt sorpresos i estranyats de veure l'ús que es fa del català a Mallorca quan passejaren pels carrers de Palma, ja que la majoria de rètols i cartells estan escrits en espanyol, molta gent el té com a llengua habitual i, fins i tot, quan intentaven parlar en català amb els catalano-parlants de per aquí, aquests els responien en espanyol.

I és que a Alemanya el català és

una llengua important que fa que molta gent el vulgui estudiar per apropar-se a una de les cultures més riques d'Europa, com és la nostra. Moltes universitats alemanyes tenen departaments, càtedres i professorat especialitzat per a l'ensenyament i la investigació de la nostra llengua. Cada any elaboren estudis prestigiosos sobre diversos aspectes de la nostra cultura: literatura, gramàtica històrica, lingüística catalana, dialectologia, ... En una paraula,

Els estudiants alemanys a Lluçmajor. (Foto: Coloma Julià)

ens demostraren que l'interès que tenen per la llengua i la cultura catalanes és molt superior que per aquí, sobretot en certs sectors del nostre país.

Després de dinar, els vàrem mostrar la biblioteca general de la Facultat de Filosofia i Lletres i la biblioteca del Departament de Filologia Catalana. Opinaren que ells, a qualsevol universitat en la qual hi hagi un departament de Filologia Catalana, tenen com a mínim uns cinc mil volums sobre la matèria. Evidentment, són alguns més que els que hi ha al nostre departament! Devers les 15:30 varen participar en una taula rodona amb alguns professors del Departament de Ciències Històriques i Teoria de les Arts, i un poc més tard amb professors del Departament de Ciències de la Terra. Entre d'altres coses, es parlà sobre el tema tan actual com és la reunificació de les dues Alemanyes, que encetà la gent d'aquí. Finalment, sobre

les 18:00 els acomiadàrem amb un altre cafè i algunes publicacions divulgatives sobre la Universitat de les Illes Balears.

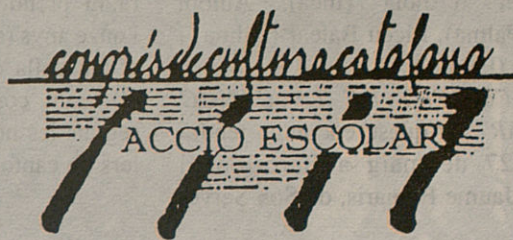
Era sorprenent veure l'agilitat i la correcció gramatical amb què s'expressaven en la nostra llengua. Quan pensava que aquesta gent té l'oportunitat d'aprendre el català a un país tan llunyà i que el practica amb els altres que també n'aprenen o ja en saben però que la majoria dels que els envolten parlen alemany o altres llengües i que quan vénen aquí amb la intenció de parlar-lo tot el dia es troben amb la situació de la nostra societat, no podia deixar de sentir una vergonya decepcionant. Aquests alemanys s'adonaren que la nostra llengua no és necessària per a viure aquí i ara, varen veure que l'ús que es fa de la llengua que hauria de ser la nacional en aquest país és simplement folklòric i regional. O almenys això és el que havien pogut observar en els pocs dies que es trobaven a Palma. I tenen tota la

raó. ¿Què feim nosaltres perquè el català esdevengui una llengua necessària per viure, una llengua normal per poder expressar-se en qualsevol àmbit i moment en la nostra societat? ¿Com ho hauríem de fer perquè aquests estrangers, per exemple, interessats en la nostra cultura no se n'anassin decepcionats? La resposta a aquestes qüestions i a d'altres haurien de ser un dels punts claus dins les institucions i els ciutadans del nostre país, però malauradament ens limitam a fer usos emblemàtics i "obres de teatre" amb el català. I també ens hem de plantejar fins quan pot durar això. Pensem-ho seriosament! ■

Joan Mesquida és estudiant de Filologia Catalana de la Universitat de les Illes Balears.

VII. JORNADES D'INTERCANVI D'ESTUDIANTS

LA CAMPANYA "EL PAÍS A L'ESCOLA"

E. M.

Els estudiants mallorquins i formenterens a la porta de l'alberg de Comaruga.

“Avui, molt a prop del canvi de segle i de mil·lenari, la problemàtica dels joves recupera un alt grau de protagonisme. Els anhels, il·lusions, dubtes, problemes i compromisos de la gent jove es configuren com a punt de partida del que tot ésser la societat del 2000.

“El grau de llibertat i realització nacional que puguem assolir en un futur més o menys pròxim depèn en gran mesura de tots els joves de les nostres terres. “Com pensen els joves? Quina problemàtica tenen? Quins són els seus anhels en diferents camps? (Ensenyament, treball, cultura, lleure, aspectes socials, ecologia, conscièn-

cia nacional, religió, etc., etc.) Quins haurien d'ésser els drets i els deures més fonamentals dels joves? Com voldrien que fossin els Països Catalans en el futur? Quines línies mestres d'actuació proposen? Quin és el seu grau de compromís?”

A aquestes preguntes hi han respost 94 alumnes de les nostres illes que cursen els seus estudis als Instituts de Sant Francesc Xavier (Formentera), Can Peu Blanc (Sa Pobla), Berenguer d'Anoia (Inca), Guillem Colom (Sóller), Guillem Sagrera (Palma) i l'I.B. núm. 7 (Palma). El fet comarcal d'aquests instituts ha permès que la procedència dels alumnes fos

molt diversa: Lloseta, Fornalutx, Alaró, Binissalem, Maria de la Salut, Calvià, Petra, Marratxí, Selva, Manacor i, naturalment, dels llocs on radiquen els centres: sa Pobla, Inca, Sant Francesc Xavier i Palma.

L'aportació dels seus treballs ha merescut una bona acollida dels jurats que han atorgat les distincions en les VII Jornades d'Intercanvi d'Estudiants celebrades a Comaruga (Tarragona) el dies 11 i 13 de maig:

“LA PROBLEMÀTICA DELS JOVES ALS PAÏSOS CATALANS”: premi especial a l'equip de feina de l'Institut Guillem Sagrera, de Palma, pel treball “Català i Joventut”.

Grup de 1r i 2n de BUP i FP: segon premi per a l'equip de l'Institut Berenguer d'Anoia, d'Inca.

Grup 3r BUP, COU i 3r/4t de FP: primer premi per a l'equip de l'Institut Guillem Colom, de Sóller. tercer premi: per a l'equip de l'Institut Berenguer d'Anoia, d'Inca.

Concurs de Còmics: Un 1r i 2n premis a una al·lota i un al·lot del Berenguer d'Anoia d'Inca.

D'altra banda, també participaren a l'encontre els alumnes dels centres que aconseguiren la classificació en el concurs radiofònic “Banc de Dades”, emès per RADIO 4 de Palma al llarg de sis mesos durant els quals s'han efectuat les successives eliminatòries entre els 28 centres que hi han concursat. els guanyadors foren, per aquest ordre: Guillem Colom (Sóller), Mossèn Alcover (Manacor),

Berenguer d'Anoia (Inca), Antoni Maura (Palma), Liceu Balear (Palma) i Pius XII (Palma).

"FOMENT DE LA CANÇÓ POPULAR": Aquest encontre tindrà lloc el 27 de maig a Barcelona i l'Escola Jaume Fornaris, de Son Serve-

ra, hi prendrà part. 40 infants entre set i onze anys (acompanyats pels mestres i d'una colla de pares), participaran en el cant coral conjunt que agruparà, segons les nostres notícies, alguns milers de cantors.

Felicitem tots els grups de feina que s'han esforçat per obtenir una bona tasca de realització, als mestres i professors que han orientat i animat l'elaboració dels treballs i als centres que han fet possible la definitiva participació a l'encontre de Coma-ruga.

COM HEM VIST LES VII JORNADES D'INTERCANVI D'ESTUDIANTS

Francesca Cantallops i Pons / Francesca Company i Vicens

Els propassats 11 i 12 de maig tengueren lloc a Coma-ruga les VII Jornades d'Intercanvi per a estudiants de BUP, COU i FP dels Països Catalans. El tema central que s'hi discutí enguany va ser "La problemàtica dels joves dels Països Catalans". Tot això dins la campanya "El País a l'escola", organitzada per Acció Escolar, Congrés de Cultura Catalana. Fou el punt final d'una activitat consistent a elaborar treballs que es presentaren a un concurs convocat dins el marc d'aquesta campanya. La presència d'alumnes illencs hi fou rellevant: 84 de mallorquins, procedents de sa Pobla, Muro, Inca, Binissalem, Lloseta, Alaró, Maria de la Salut, Sóller, Ciutat, i 10 de Formentera.

El primer acte consistí a lliurar els premis dels treballs d'investigació sobre problemàtica juvenil, dels quals dos correspongueren a centres d'Olot, un a Granollers i quatre a les Illes (I. B. Guillem Colom de Sóller, I. B. Berenguer d'Anoia d'Inca i I. B. Guillem Sagrera de Ciutat).

Dues conferències sobre l'estat d'opinió de la joventut i el tema de la llibertat, una animada taula rodona amb participació dels representants dels grups premiats i de tots els assistents a les jornades i l'elaboració d'un vídeo, una revista i les conclusions finals foren les activitats que completaren el programa, juntament amb d'altres de tipus lúdic (una representació teatral i una festa de comiat).

Són especialment valorables de manera positiva aquells actes --taula rodona, vídeo, revista-- que propiciaren que els alumnes esdevinguessin protagonistes actius en comptes de simples espectadors receptius. La il·lusió de l'intercanvi de coneixences entre estudiants és també un dels aspectes més remarcables de l'experiència. No obstant això, s'hi pogueren detectar una sèrie d'incongruències evitables que entelaren, encara que no del tot, l'èxit de l'encontre.

Així, per una banda, assistírem a una representació teatral principalment mínima les poques paraules de la qual eren expressades en anglès i en espanyol. Hi escoltàrem professors i acompanyants que només feien servir el català per parlar en públic però que en privat es comunicaven en una altra llengua.

Tot i que sabem que a la Catalunya Nord es troben en una situació sociolingüística difícil, fou evident el desinterès que les jornades despertaven entre els estudiants d'aquesta zona que hi assistien. La comunicació entre aquests estudiants i els alumnes de la resta de PP.CC. es feia, en general, només a través del francès.

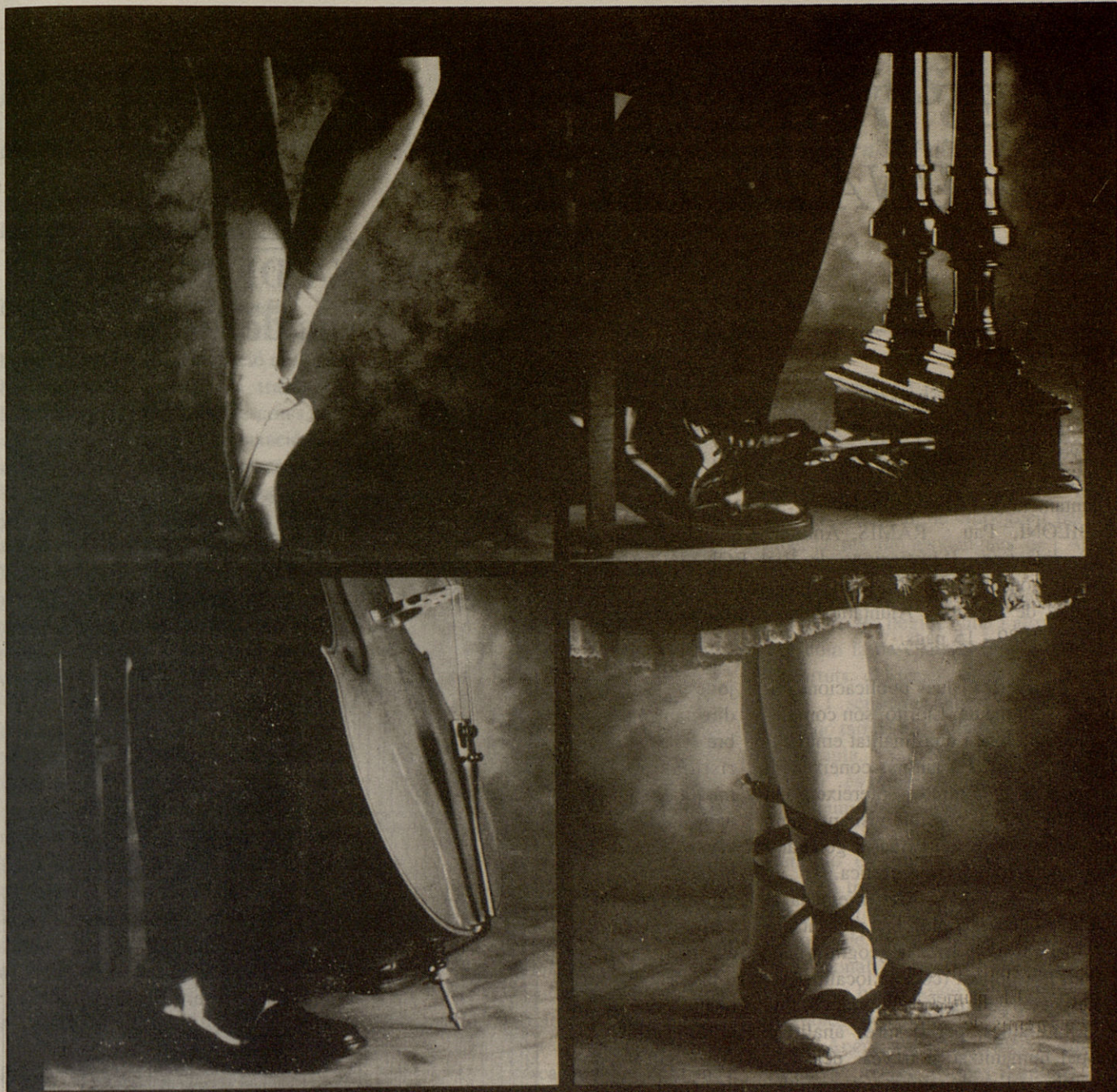
D'altra banda, la participació del País Valencià així com de determinades comarques del Principat fou nul·la. És que no és possible comptar amb una representació d'aquests llocs en els quals la llengua és tan viva com en els altres?

La manca de presència dels mitjans de comunicació, fins i tot d'aquells que són sensibles al fet nacional, sorprengué més d'un estudiant.

El punt més feble de l'organització varen ser les improvisacions en la distribució de l'allotjament dels participants, els canvis improvisats i el conseqüent descontentament general.

Tot i això, l'activitat és vàlida sobretot perquè proporciona contactes que permeten la pràctica real de PP.CC. L'experiència seria més completa si es perfeccionassin determinats aspectes organitzatius i de plantejament general: potenciació de les tasques que involucren directament l'alumne, participació de joves de tot el conjunt del territori lingüístic, ampliació de places, introducció de temes suggestius per als joves presentats de forma atractiva, selecció adequada dels estudiants que hi han d'assistir, concentració dels participants a un mateix allotjament per tal d'afavorir-ne la convivència, establiment de convenis econòmics entre les diverses institucions dels PP.CC.

Tot plegat, i tenint en compte l'esforç lloable d'un petit grup de persones de l'organització, fa sorgir el dubte de si aquestes jornades són un simple tràmit per cobrir una part del programa polític d'un partit o de si realment se'n vol treure el màxim resultat positiu. ■

Al peu de la cultura.

CAIXA DE PENSIONS
"la Caixa"

DUES GUIES PER CONÈIXER LA COMUNA DE LLORITO

A. G.

BIBILONI, Pau ; RAMIS, Andreu : *Comuna de Llorito, guia de visita*.- Dibuixos de Biel BONNIN; fotografies d'Yves HENNECHART.- Govern Balear. Conselleria Adjunta a la Presidència. Direcció General de Joventut - Ajuntament de Lloret de Vistalegre.- Llorito, 1990.- 59 pàgs.
BIBILONI, Pau ; RAMIS, Andreu: *Comuna de Llorito. Guia didàctica*.- Il·lustracions de Biel BONNIN.- Govern Balear. conselleria de Cultura, Educació i Esports. Direcció General de Cultura - Ajuntament de Lloret de Vistalegre.- Llorito, 1989.- 15 pàgs.

Aquestes dues publicacions sobre la Comuna de Llorito són complementàries i tenen una finalitat eminentment pràctica. Els autors, coneixedors directes de la contrada, ofereixen una eina útil per al possible visitant, amb una informació de caràcter general i amb una preocupació didàctica.

La guia de visita, orientada al públic en general, amb una presentació de Joan Mayol, tracta la geografia física de la Comuna (com la localització, els aspectes geològics, el clima i la flora i la fauna), per després analitzar l'espai humanitzat (a través dels fets històrics, l'aprofitament econòmic, els aspectes etnogràfics i la toponímia interior). Finalment, proposa un itinerari amb sis aturades i conté un plànol general, a més d'il·lustracions i fotografies.

Sembla evident que els continguts no tenen pretensió d'exhaustivitat, sinó més aviat una voluntat d'informar i d'ensenyar, moltes vegades mitjançant l'observació directa. S'aprofiten les possibilitats immediates que ofereix el medi per tal d'ajudar a la seva comprensió global.

La Guia didàctica, destinada en concret als visitants escolars més

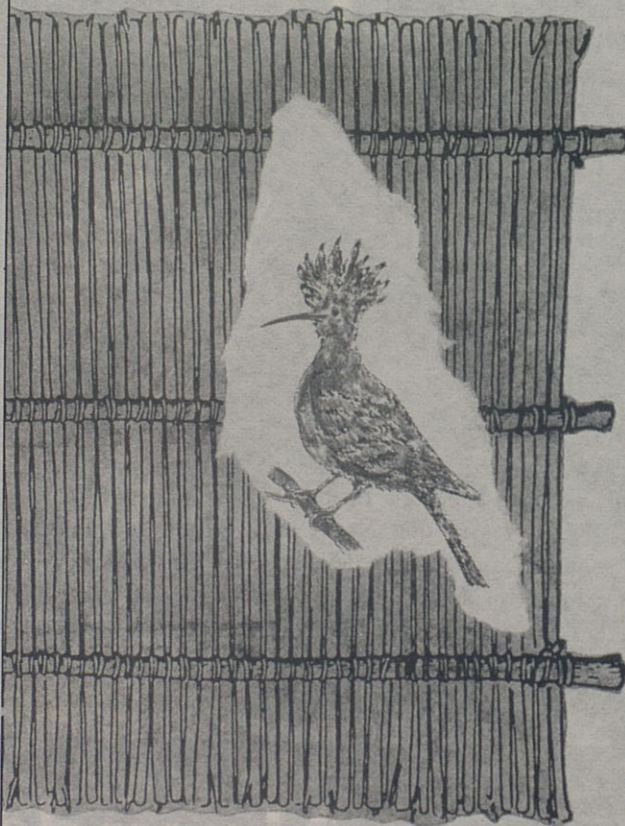
joves, incideix directament sobre les característiques del medi de la Comuna i proposa activitats a partir de la localització, els aspectes generals i l'itinerari de sis aturades. Les il·lustracions són una companyia indispensable.

Un tret fonamental a ressenyar d'ambdues publicacions és que la *conservació de la natura comença pel seu coneixement i respecte*. Per

aquesta raó, els autors han fet un esment especial al capítol de les recomanacions al possible visitant, amb uns consells que són vàlids per a tots els espais naturals.

Les dues guies de la Comuna de Llorito han de contribuir al coneixement, al respecte i a la conservació

COMUNA DE LLORITO Guia de visita

Pau Bibiloni - Andreu Ramis

d'aquest espai públic en concret. Suposen una aportació important a les diverses guies que ja existeixen, a més de ser una mostra excel·lent que hauria de fomentar la realització de treballs semblants sobre d'altres espais naturals. En molts de casos, encara per fer. ■

LES ILLES A LES FONTS CLÀSSIQUES. PLANES, C;

BONET, J; FONT, A; ROSSELLÓ, A.M. Miquel Font editor. Col·lecció Alicorn 5. Palma, 1990.

Antoni Quintana

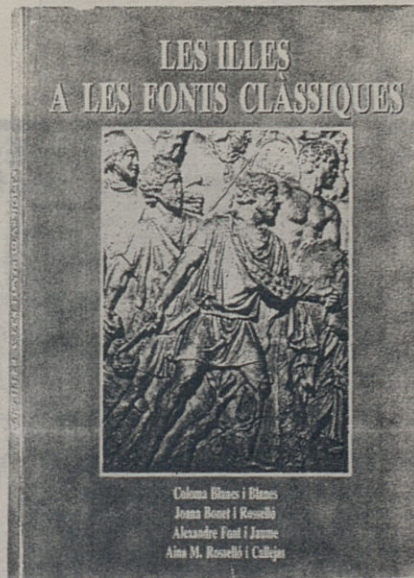
Un llibre triplement allixonador

El que sabem de Mallorca prehistòrica o de la romanització ens arriba, majoritàriament, a través de l'arqueologia. Les fonts escrites són disperses i escasses en comparació a les restes materials de què disposem. Ara bé, aqueixa escassetat no s'ha d'interpretar com un obstacle en el coneixement de l'antigor mallorquina. Els autors, professors d'ensenyances mitges, allixonen a qualsevol erudit o professor universitari sobre com fer ús crític, sever i profitós d'uns recursos en principi esquifits.

Al llarg de tot el llibre, i no sols a la introducció, els autors adverteixen de continu sobre la veracitat de la informació transcrita. I no queden sols en l'advertiment, sinó que a través de la comparació i l'auxili de treballs arqueològics que se citen en notes a peu de plana, aconseguen traslladar al lector la impressió que els coneixements que exposen sobre devers 700 anys d'història són sòlids i això en història, i més en història local, és d'agrair.

El que fins ara s'ha dit no hauria de ser excepcional, i en canvi resulta així perquè els autors no són historiadors ni pretenen fer un llibre d'història, però el que han aconseguit és fer un llibre per a historiadors; ens han donat una eina de valor extraordinari i això ens hauria d'agradar molt. Una dada entre d'altres que se podrien citar: el costum sexual que refereixen a la plana 33 és citat també per Engels a "l'origen de la família, la propietat privada i l'Estat".

Com ha quedat dit, el contingut del llibre és enriquidor, però és que, a més, la seva estructuració mereix també un comentari. Basta pegar una

ullada a l'índex. L'orde, la seqüència d'apartats, la titulació dels temes, el fa manejable. Malgrat la formació "clàssica" dels autors aquest no és un llibre a l'estil d'Herodot on les històries s'acaramullen i se fa difícil de llegir pel qui cerca qualche cosa més que faules.

Com ells mateixos adverteixen, aqueixa tècnica expositiva els duu a ser repetitius amb alguns textos. Això més que avorrir el lector el fa considerar la serietat que ha presidit l'elaboració del treball, el voler sucra-ho tot fins a l'última gota.

Fins aquí la primera lliçó; anem a la segona. Ara cal parlar de l'entusiasme personal d'aqueixos filòlegs. En un moment en el qual les llengües clàssiques viuen un període de certa desconsideració, aconseguen mostrar-nos la necessitat i la vi-

gència de les llengües antigues per als qui ens interessam per la nostra civilització.

Molts de nosaltres fa ja molts d'anys que oblidarem el que sabíem de grec i llatí. A la Universitat tal vegada fugírem d'aqueixes assignatures, més interessats per la "modernitat". Llegint el llibre m'he empegueït per no saber ja res de les llengües de l'Àtica i Roma. Afortunadament les tradicions són belles, bellíssimes, i algunes són dignes de ser llegides una i altra vegada, com la de Claudià (pàg 37) sobre les virtuts del foner balear.

I sense ser aquest un estudi etimològic també ens allixonen sobre alguna paraula. Satisfà llegir que el mot "conill" és pre-romà, incorporat al llatí com "cuniculus", una paraula de devers 2500 anys d'antigor i que afortunadament no es mostra gens fràgil.

A través de les traduccions, dels asteriscs, i de l'índex de noms, un s'adona de l'extraordinari entusiasme professional d'aquests professors i enyora no haver pogut ser un dels seus deixebles.

Anem a la tercera lliçó. Aquest llibre va néixer d'unes reunions de professors de clàssiques que cercaven material referent a les illes per aplicar a classe durant el tercer trimestre. D'aqueixa recopilació va sortir l'aventura del llibre.

Figura en el volum un Apèndix de Textos Grecs i Llatins que supòs seran de gran utilitat als seus col·legues i que confiam interessaran a l'alumnat de BUP.

Vet aquí, idò, un llibre versàtil. Tan de bo fos un èxit de vendes perquè els autors, i l'editor, mereixen tota la nostra consideració. Sols ens queda passar de l'entusiasme a l'acció. ■

DOS LLIBRES NOUS SOBRE LA GUERRA CIVIL A LES BALEARS

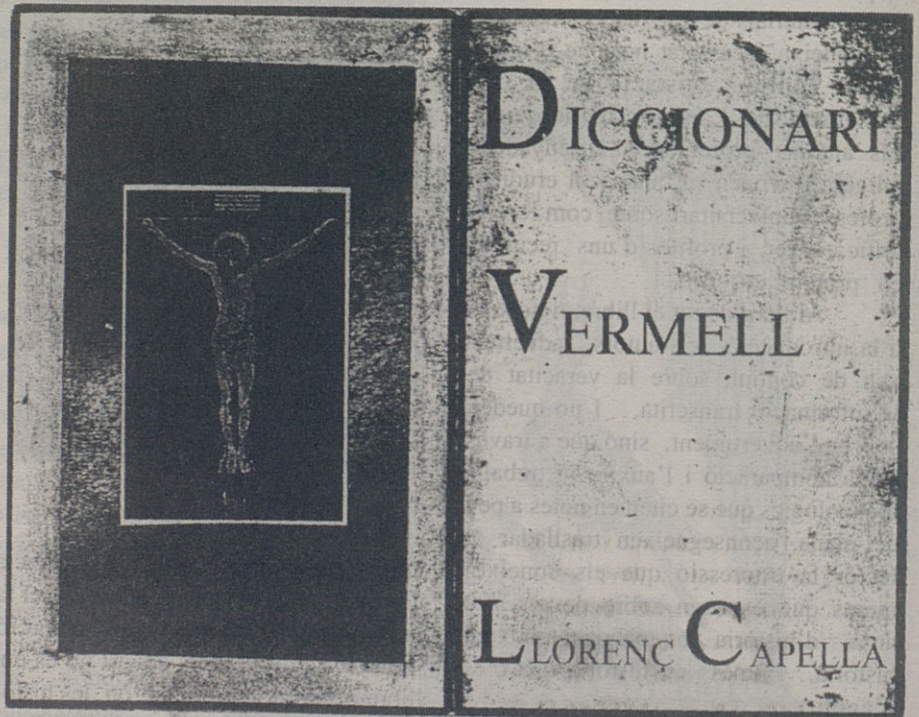
Antoni Nadal

El tema de la guerra civil a les Illes Balears sembla inesgotable si tenim en compte la seva extensa i ininterrompuda bibliografia. En fer-ne balanç en el llibre que comentarem més endavant, Josep Massot i Muntaner, el més gran especialista en la matèria, ha afirmat que "les conveniències de la propaganda i la necessitat de l'apologètica o l'autojustificació han anat deixant el pas a la recerca rigorosa i a les interpretacions serioses i objectives, sempre dins la inevitable discrepància motivada per les ideologies i les metodologies dels diversos autors". Fa poc temps, dues obres s'han afegit al grup de la historiografia postfranquista: *Diccionari vermell*, de Llorenç Capellà, i *Els escriptors i la guerra civil a les Illes Balears*, de l'esmentat Josep Massot i Muntaner. Ambdues obres es caracteritzen per llur vastitud i documentació pròximes a l'exhauriment, i per un notable llenguatge literari. No cal dir que les saludam amb goig pels buits que omplen, i pel servei que ja presten.

Diccionari vermell (Editorial Moll, Mallorca 1989) és una relació nominal de les víctimes mortals de la repressió exercida a Mallorca durant la guerra, amb indicació del nom de la víctima, de l'indret de naixement, del lloc i de la data de la mort, i de les circumstàncies que l'envoltaren. Val a dir que no sempre hi apareixen les dades esmentades, cosa lògica en un treball d'aquesta naturalesa, però la investigació de Capellà és un treball científic que ens permet de conèixer aproximadament el nombre total de víctimes del franquisme a Mallorca i, d'acord amb

aquesta xifra (entorn d'un milenar de noms), desmentir les postulades per l'escola "neofranquista" (Ramón Salas Larrazábal, Alcofar Nassaes), molt inferior. Alhora, el llibre ens recordarà per sempre els noms d'aquelles persones que, com diu la solapa de la sobrecoberta, "varen ésser víctimes d'aquell odi irracional que va sembrar de cementiris sota la lluna la nostra terra". En engegar la redacció del seu llibre, l'any 1977, Llorenç Capellà va haver

d'actuar en solitari i sense comptar amb precedents com el de Solé Sabaté o el del Centre d'Història Contemporània de Catalunya. No hi ha dubte que aquests desavantatges fan més meritòria l'obra, però també la distingeixen amb una nota de provisionalitat. *Diccionari vermell* és un excel·lent punt de partida que caldrà revisar i completar perquè la nòmina de les víctimes franquistes a Mallorca esdevingui tan exacta com sigui possible. El llibre es

completa amb una introducció intitulada *Muntatge de titelles per narrar un fet històric*, a mig camí de la crònica i de la creació literària, dos epílegs escrits en un to semblant i la relació de les víctimes segons l'indret de naixement. Hi ha, a més, una important il·lustració amb fotografies en color i reproduccions d'antigues, a cura de Francesc Amengual.

Els escriptors i la guerra civil a les Illes Balears (Publicacions de l'Abadia de Montserrat, Barcelona 1990) és un llibre que continua i completa la investigació sobre la guerra civil a les Illes Balears que Josep Massot i Muntaner ha anat presentant des de fa una quinzena d'anys, "i més en concret sobre la intrincada selva en què cada cop més es converteix la seva extensa i inexhaurible bibliografia, i sobre el paper que els intel·lectuals hi van jugar, com a protagonistes o com a comparses dels tràgics fets que tingueren lloc a l'Estat espanyol ara fa cinquanta anys", com afirma el mateix autor en el pròleg. La revisió de la bibliografia ocupa la primera part, *Entre la història, la propaganda i la ficció*, i abasta la historiografia, la literatura, les memòries i els diaris produïts per la guerra civil a les Illes Balears, i un capítol sobre els estrangers durant la guerra, especialment els periodistes. La segona part del llibre s'intitula *Intel·lectuals mallorquins contra la dictadura franquista* i comença amb un capítol de tipus general sobre la repressió i la represa cultural a Mallorca entre l'any 1936 i el 1950, que va seguit d'una extensa antologia de testimoniatges de la guerra i de l'exili. Tant el capítol com els testimonis proven manifestament i altra vegada que a Mallorca hi hagué guerra civil, que els mallorquins no la guanyaren i que els intel·lectuals de l'illa sofriren repressions, per si qualcú ho dubtava. Els capítols restants són dedicats a persones determinades: l'escriptor alemany Albert Vigoleis Thelen, Alexandre Jaume, Andreu Crespí, Llorenç M. Duran i Joan Mascaró, tres dels quals duen apèndixs. Encara que alguns dels treballs reunits en aquest volum són reelaboracions i ampliacions

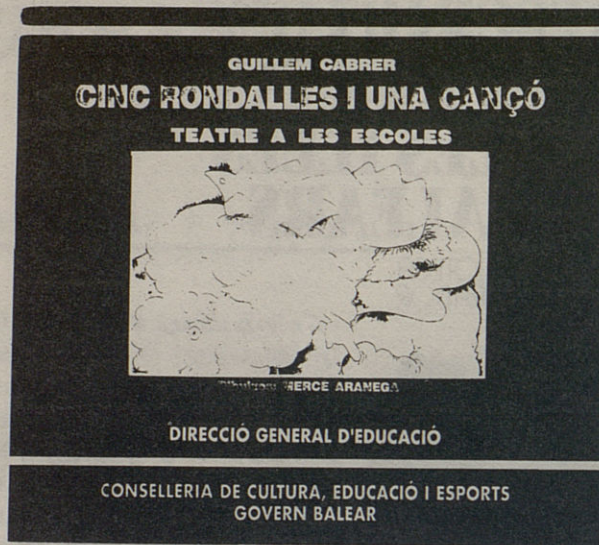

d'uns altres publicats abans, Josep Massot fa servir informació molt poc coneguda o absolutament inèdita en tot el llibre. Un altre aspecte igualment meritori d'*Els escriptors...* és l'apartat dedicat al balanç i a les perspectives de futur de la historiografia sobre la guerra civil, una exposició essencial del llarg camí recorregut i de les mancances en aquest camp. Cal confiar que els joves historiadors se sentiran estimulats amb la seva lectura, i que sabran aprofitar-se'n. Pel seu cantó, Josep Massot anuncia el propòsit de continuar treballant-hi amb aportacions successives sobre el bisbe Miralles i l'Església mallorquina, sobre els bombardeigs soferts per Mallorca, sobre Mallorca com a base aeronaval mediterrània, sobre la repressió "nacional" a Mallorca i sobre la problemàtica internacional suscitada per la pre-

sència dels italians a les Balears.

En un escrit d'adhesió a un homenatge a les víctimes del franquisme, Pierre Vilar va afirmar "que algunes coses no es poden oblidar, que la història no s'ha de deformar, perquè el que importa és entendre-la. Un vell amic meu, l'historiador americà Southworth, que creu sincerament en les virtuts de les formes democràtiques, ha escrit que seria una visió ben estreta d'aquestes virtuts pretendre construir una democràcia sobre l'oblit. És veritat. Però jo em pregunto, per això mateix, si aquests qui prediquen l'oblit han estat mai i són avui, veritables *demòcrates*. És un criteri polític important la tria de cadascú davant el record del passat". Per aquesta raó, també, us recomanem la lectura dels llibres de Llorenç Capellà i de Josep Massot. ■

CINC RONDALLES I UNA CANÇÓ

Guillem Cabrer, *Cinc rondalles i una cançó*. (Dibuixos de Mercè Aranega Espanyol). (Palma, Direcció General d'Educació -Conselleria de Cultura, Educació i Esports- Govern Balear, 1990).

Amb el títol de *Cinc rondalles i una cançó*, Guillem Cabrer ha duit a terme l'experiència d'adaptar algunes rondalles mallorquines a l'escenari. "De totes les formes de creació literària --diu Josep A. Grimalt en el pròleg--, justament la rondalla és la que permet més tractaments." Aquest llibre juga amb les possibilitats de transformació, de **re-creació** que té el conte popular. Les rondalles eren narrades "per" algú "a" algú, cosa que ja implicava una certa "recreació". En el nostre cas es tracta d'una adaptació a un mitjà diferent: el teatre per a infants. El propòsit del llibre és força meritori perquè, a més de poder despertar l'interès pel món de les rondalles, també pot ajudar a transmetre la passió pel teatre --tan marginat avui!-- entre els futurs espectadors.

Guillem Cabrer, autor teatral i bon coneixedor de les tècniques de representació, ha fet la selecció de les rondalles, entre les quals destaquen les d'un marcat caràcter còmic. Els textos

escollits són "La Flor Romanial", "Ous de somera", "El Rei Tortuga", "Els filats", "El jai de la barraqueta" i "La Porquerola". Aquesta darrera es presenta com una "cançó" perquè té l'origen en un romanç i no en una rondalla i, com a tal, Cabrer n'ha conservat l'estructura versificada. Les altres cinc, en canvi, són en prosa i resulten molt conegudes, sobretot a través de les versions de l'*Aplec...* de Mossèn Alcover.

Però Cabrer no sols ha redactat uns textos en què s'adapten els arguments a l'escena, sinó que també en la seva versió s'indica la manera com escenificar-los més fàcilment. A més, està il·lustrat amb uns dibuixos magnífics, a tot color, de Mercè Aranega, que arrodoneixen l'edició. És un llibre, per tant, que té el propòsit d'esser una eina útil per als ensenyants dels cursos d'EGB. S'ha publicat en la col·lecció "Biblioteca d'Aula" --de la Direcció General de Cultura, de la Conselleria de Cultura, Educació i Esports--, que té l'objectiu de treure a la llum llibres que siguin un instrument de treball per a mestres i alumnes. És un propòsit que evidentment no pot merèixer més que la nostra enhorabona.

P. R.

Manual d'ús de l'estàndard oral

De Josep Lacreu, Institut de Filologia Valenciana, Universitat de València, 1990.

Aquest treball pren l'estructura externa d'un tractat de gramàtica, però el seu objectiu és de donar pautes d'ús per als qui ja tenen coneixements gramaticals i han de fer servir-los en contextos formals: periodistes, funcionaris, polítics, ensenyants, actors, etc. Per això, l'autor, que ha treballat com a assessor lingüístic de diverses institucions públiques i privades (Ajuntament de València, *El Temps*, etc.) ha intentat de reduir-hi al mínim l'aparat conceptual. Com explica l'autor en la introducció, "s'ha procurat oferir un bagatge ampli d'exemples amb què suplir satisfactòriament les elucubracions teòriques". Un dels mèrits d'aquest manual està en el fet que Josep Lacreu surt al pas de moltes indefinicions existents, i que no es reclou en cap particularisme regional aïllat per aconseguir una transmissió eficaç del missatge a un auditori heterogeni.

A.N.

Enciclopèdia de Medicina i Salut

Per a qui vol conèixer el funcionament del cos i s'interessa per la salut.

10 volums

Relligats en guàfex de color gris.
4.000 pàgines de text.

5.000 il·lustracions en color.

600 requadres fitxa **EL QUE CALSABER**.

ENCICLOPÈDIA CATALANA

GRAN ENCICLOPÈDIA CATALANA

nova edició

Més de 12.000 pàgines de text.
42.000 il·lustracions, la majoria inèdites i a tot color.
4.500 mapes, plans i fotografies aèries.
255.000 acepcions: 30% de temes catalans, 10% de lexicografia, 60% de temes universals.
Enquadrernació luxosa en guàfex i lletres estampades en or.

- Estic interessat a rebre més informació sobre les obres marcades amb una X, en condicions especials de subscripció.
- GRAN ENCICLOPÈDIA CATALANA
 - HISTÒRIA NATURAL DELS PAÏSOS CATALANS
 - CATALUNYA ROMÀNICA
 - HISTÒRIA ECONÒMICA DE LA CATALUNYA CONTEMPORÀNIA
 - ENCICLOPÈDIA DE MEDICINA I SALUT
 - Col·lecció de novel·la A TOT VENT

Nom
Adreça
Població

DIGEC, S.A. - Diputació, 250 - Tel. 302 71 18 - 08007 Barcelona

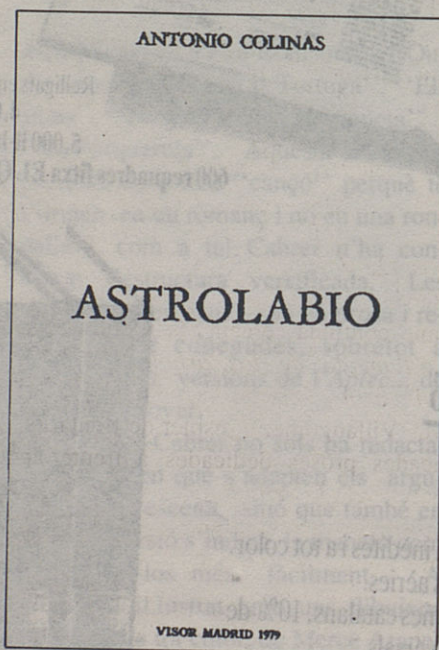
EL POETA ANTONIO COLINAS

Jean Serra

Des de fa uns dos anys vaig ajornant la redacció d'un article sobre el meu amic Antonio Colinas i la seva entranyable i valuósissima obra literària... Encàrrecs urgents han anat reclamant la meva modesta atenció. Per altra banda l'obra d'Antonio Colinas creixia -creix-continuant, i el meu desig fóra poder referir-me, en el meu article, si més no a manera de cita, a tota la bibliografia essencial del meu amic lleonès. No deixava, però, de reflexionar entorn d'una poesia -d'una literatura- que és de les que més m'atreuen del panorama castellà... Tampoc em veig amb cor, ho confés, d'abordar-la a través d'una anàlisi crítica... Tanmateix confïu que les llums del bon enteniment no em manquin en aquesta escomesa, ara que s'escau que l'escrigui.

Neix, la nostra amiatat, a principis de l'estiu de 1978; ens va presentar, record, Francesc Parcerisas, que havia tengut cura de les pàgines culturals del setmanari *Uc*, on hi va treure un article meu sobre Hermann Hesse, article al qual, poc després de conèixer-nos, Antonio Colinas faria menció en una de les nostres converses. Al llarg dels anys que perdura aquesta amiatat han sorgit altres afinitats literàries: Hölderlin, Camus, Machado, Riba...

Ben aviat l'obra d'Antonio Colinas va entrar a formar part de la nòmina dels meus autors predilectes. Ell mateix, aquell estiu, va fer-me aivent un exemplar del seu *Sepulcro en Tarquinia*, un dels títols lluminosos de la lírica castellana actual. Antonio Colinas hi aprofundeix la seva vocació pel sud, com els grans romàntics del segle passat. Abans d'aquest llibre havia publicat *Preludios a una noche total* (1969) i *Truenos y flautas en un templo* (1972), on destaquen dues característiques, la romàntica i la culturalista. *Sepulcro en Tarquinia* (Lumen, El Bardo, 1975), resumeix els quatre anys viscuts a Itàlia i el record perenne de la seva terra nadiua, assolint-li el to de maduresa i elegància que el feren mereixedor del Premio de la Crítica de l'any 1975. D'Antonio Colinas. Francisco Brines, al pròleg

del llibre, diu que "su confianza en el hombre y en la poesía es profunda". I nosaltres ena volem destacar uns versos que el retraten:

"Y yo sólo deseo salvar mi claridad,
sonreír a la luz de cada nuevo día,
mostrar mi firme horror a todo lo que
muere."

Després

"porque lo impenetrable comenzaba
tras los primeros montes"

seguint la seva estrella, Antonio Colinas escull l'illa d'Eivissa per a continuar conreant la seva passió humanista... Seguint (podríem dir en certa manera simbòlica) les petjades del seu poeta admirat, Leopardi, la criatura més romàntica de totes... Precisament el seu *Leopardi* (Eds. Júcar, 1974), va servir-nos per a conèixer, i estimar també, el gran poeta de Recanati. *Giacomo Leopardi. Poesía y Prosa* (Eds. Alfaguara, 1979) i *Hacia el infinito naufragio* (Tusquets, 1988), completen la seva bibliografia leopardiana.

Admirava, d'Antonio Colinas, la seva mediterraneïtat, ell tant de l'interior, de terres altes i fredes... Però la seva trajectòria vital i literària ha estat -ho és encara- una constant recerca del sud, una recerca en ell ben espontània... Un sud assolit a Còrdova, a Milà o a Eivissa... *Astrolabio* (Visor, 1979), escrit gairebé en la seva totalitat en terres pitiuses, com ho palesen monbrósos dels seus bells poemes ("Hacia el orden y la locura de las estrellas", "Balàfia", "Nochebuena en Atzaró", "Noche de San Juan en Frumentària", "Cabo de Barbaria", etc.), posa de manifest el seu arrelament entre nosaltres, des de la seva solidària meditació de la la condició humana:

“El hombre no detiene aún su marcha hacia el orden y la locura de las estrellas”

o la seva vigilant contemplació d'un medi geogràfic fundacional, cruïlla de la història:

“Zarpamos del pequeño puerto al atardecer para la fiesta de los fuegos nocturnos. Húmeda Venus se alza sobre el mar, calma los vientos y nos es propicia. Vamos hacia la noche más solemne del año.

Al fin ya es hora de sentir el mundo tal como fue fundado en el principio de los tiempos.”

Meditació de l'home, contemplació de la Natura, indagació del misteri... *Noche más allá de la noche* (Visor, 1982), després d'*Astrolabio*, ens oferirà una poesia més tel·lúrica, de recerca òrfica. I Antonio Colinas dirà:

“Ese hombre con casaca que regresa a su hogar con un libro y con plantas, a través de la senda de un bosque umbroso, quiere ins- taurar también él en el mundo otro orden: ni por las armas, va a dejar de ser libre, que la Razón será otro sol en la mente tenebrosa del hombre.”

I havent retornat del seu viatge enllà de la nit, pot fruit del jardí, alliberat: *Jardín de Orfeo* (VJisor, 1988) és el següent (i fins ara últim) llibre de poesia que publica. Torna la claredat als seus versos i als poemes en prosa que hi inclou. I, també una vegada més, la seva universalitat, la sàvia reflexió sobre la vida i la cultura, que podem resseguir en tants poemes (“Jardín-Leteo”, “A Venecia”, “En Granada”, “Elegía en Toledo”, “Palabras de Mozart a Salieri”, etc.).

En tots els llibres d'Antonio Colinas (poesia, narrativa, assaig) batega una ànima universal, un pregon sentiment de fraternitat, un pensament obert i d'ample abast, com els trobam en Antonio Machado, en Vicente Aleixandre -sobre qui escriuria *conocer Aleixandre y su obra* (Doposa,

1977)-, en María Zambrano, per citar sols tres dels seus autors predilectes. Podríem resumir el seu humanisme en el que ja hem anomenat “recerca del sud”. Un sentiment connatural al seu esperit com tan be quedaria palès a la seva primera novel·la *Un año en el Sur* (Trieste, 1985), en alguns dels passatges de la qual ens veuríem íntimament reflectits... Antonio Colinas, tocat per la llum que emana del coneixement poètic és constant en la seva recerca d'aquest sud, alhora simbòlic i real, i en el qual s'encabeix una idea noble de l'ésser humà... Per això no estranya el seu sincer i ferm arrelament a l'illa d'Eivissa, el seu amor a la naturalesa malmesa de les Pitiüses, el seu interès per la llengua i la cultura catalanes... de tantes maneres expressat des que en 1977 arribàs al nostre port... Certament aquest lleonès afincat a Eivissa no és cap estranger, ans tot el contrari demostra en el seu tarannà de cada dia una vocació ben eivissenca i la seva obra literària manifesta un esperit universal -com el reconeixem en els poetes fonamentals-.

Encara podem afegir, entre d'altres títols, els de la seva segona novel·la *Larga carta a francesca* (Seix Barral, 1988), a través de la qual Jano continua cercant la bellesa... o *La llamada de los árboles* (*La crida dels arbres*, en la versió catalana de M. Villangómez), esplet de trenta delicades proses dedicades a trenta arbres... O *El sentido primero de la palabra poética*, conjunt de treballs teòrics publicats amb anterioritat en revistes i diaris, i on copsam, una vegada més, la plural vàlua de les reflexions d'Antonio Colinas, amb moltes de les quals combregam.

Quantes de coses hem après amb la seva companyia, quantes altres ens ha ajudat a refermar! En excursions conjuntes hem après a conèixer millor i a estimar més indrets escollits de la nostra geografia illenca: Atzaró, Aubarca, Cubells, Ca Na Costa, la Mola...

Eivissa, Primavera 1990

QÜESTIONS DE LLENGUA

EL VERÍ DEL FUTUR PERIFRÀSTIC

Ramon Cavaller

De les llengües llatines la nostra es distingeix pel temps verbal anomenat passat perifràstic que es fa amb el present d'anar més l'infinitiu del verb conjugat:

Ahir vaig menjar.

El francès i el castellà tenen una forma semblant de futur perifràstic:

Il va manger

Él va a comer.

En la nostra llegua el futur perifràstic té un ús restringit a l'acció immediata i té sentit de moviment:

Vaig a veure qui ha tocat a la porta

Però resulta que ací a València assistesc a l'estrena d'una funció de teatre i em trobo que s'usa contínuament el futur perifràstic en sentit de futur llunyà, cosa que no és funcional en teatre. En lloc de dir “*Aniré a l'òpera*” diuen *Vaig a anar a l'òpera* que a les meves orelles sembla que parlen en passat.

No parlem de la televisió valenciana. Censuren el femení de dos, *dues*; o popularitzen la forma *atre* (¿També es dirà *atruisme*?), *vore*, etc. i no van alerta en les estructures del llenguatge, maquillen la llengua sense llevar els càncers, i així ens empastifen les orelles amb futurs perifràstics i amb calcs sintàctics.

A un conegut setmanari, deixen passar un article que comença així:

-“*Vas a parlar-me de vostè?*”

-*No, que l'última volta em vas amenaçar amb propinar-me un puntelló.*

- *Advertència: vaig a fer-te un interrogatori anàrquic*...”

Aquí l'autor de l'article alterna els perifràstics de futur i el de passat i crea així una nova sintaxi que si continua i s'escampa serà una aportació més al vil lingüisme que patim.

València, maig 90.

ELS LLIBRES PREFERITS PEL JOVENT DE 15 I 16 ANYS

Angela Taixe i Llenas

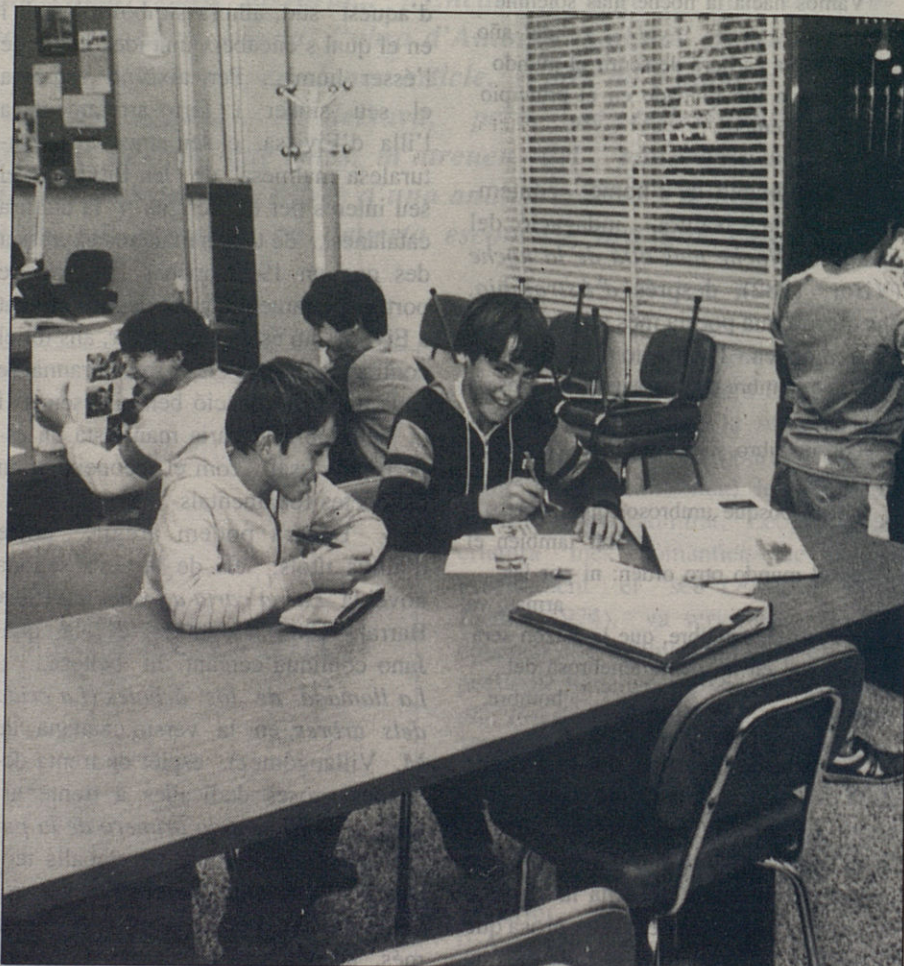
A l'I.B. Ausias March de Barcelona ja fa uns quants anys que, impulsats pel Seminari de llengua i Literatura Catalanes, els nois i noies de 1r i 2n de BUP organitzen la seva pròpia biblioteca.

A començament de curs cada alumne/a porta dos llibres del seu gust. La influència del professorat, quan ens demanen consell, es redueix a donar noms de col·leccions tot indicant el tipus de novel·la que s'hi sol publicar. Per altra banda, se'ls suggereix que, almenys, un dels llibres sigui d'autor català. D'aquesta manera cada grup haurà format la seva biblioteca amb una llibertat quasi total.

Ara bé, per entrar a formar part d'aquesta biblioteca, tots els autors han tingut les mateixes oportunitats?. És evident que no. Els nois i noies han triat els seus dos llibres moguts per diversos motius: consell dels pares, dels professors, dels amics... atractiu que presenta la petita ressenya de la contraportada, oferta que troba a la llibreria on compra, publicitat que ha rebut de certs títols a través dels mitjans de comunicació, etc... Tot això farà que les dades que nosaltres obtinguem com a resultat de la nostra anàlisi siguin sempre relatives.

A partir d'aquestes premisses intentarem, en aquest article, analitzar quines són les lectures que prefereixen els nostres nois i noies.

Abans de tirar endavant però, volem dir també que per als grups de 2n som una mica més exigents quant a grau de dificultat, de tal manera que no deixem que portin aquells llibres

que van destinats a lectors de menys edat de la que ells tenen i, en canvi, els animem a llegir llibres que no pertanyen a l'anomenada literatura juvenil. Això no regeix per als alumnes de 1r curs, perquè creiem que encara els cal un procés d'adaptació i maduració.

Cal tenir en compte que tractem amb un alumnat de classe mitjana, més de la meitat dels quals són catalano-parlants a nivell familiar, sense problemes econòmics per a l'adquisició de llibres i, en bastants casos, amb

pares de formació universitària i amb professions liberals. Aquest context cultural familiar ens permet poder exigir el grau de dificultat que abans esmentàvem. Per tots aquests motius, a l'hora de fer l'anàlisi de les preferències de lectures, ens basarem únicament en els grups de 2n de BUP.

Tenim 180 alumnes repartits en 5 grups i la biblioteca de cada grup presenta entre 70 i 80 títols diferents escollits pels propis alumnes.

Les col·leccions que hi trobem

en ordre de preferència més o menys aproximats són:

- El Cangur* i la Cua de Palla d'Ed. 62
- L'Esparver*, de la Magrana
- Nova Terra*, de la Llar del Llibre
- La Negra*, de la Magrana
- Gran Angular*, de Cruïlla
- Clàssics Moderns*, d'Edhasa
- Cronos*, de la Galera
- El Nus*, de Laia
- Llibres a Mà*, d'Ed. 62 i Destino.
- El Brot Jove*, de Pòrtic
- Mínima de butxaca*, de Quaderns Crema
- MOLC.*, d'Ed. 62
- Els llibres del mirador*, de Bruguera
- Els llibres*, de Columna
- L'ham*, de Tres i Quatre

Cada alumne/a ha de llegir i valorar en primer lloc els llibres que aporta al fons comú, d'aquesta manera a l'hora de fer la roda sempre hi haurà algú que sabrà de què va aquell determinat títol i en podrà fer cinc cèntims als seus companys. Així veurem que certs llibres quedaran aparcats per sempre més al seu estant mentre que d'altres presentaran llista d'espera.

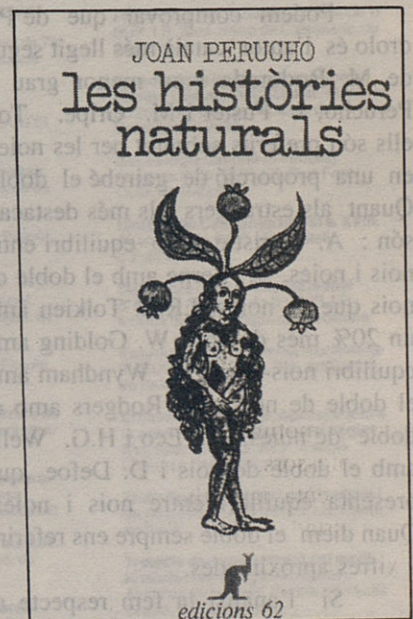
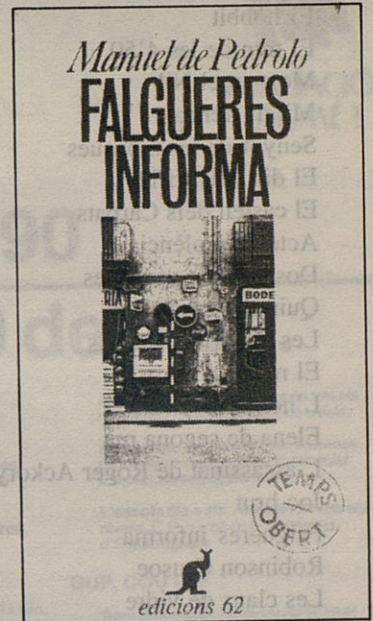
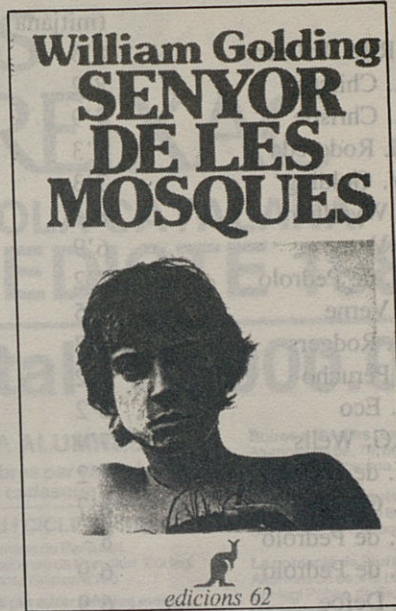
Ara, el mes d'abril, quan alguns alumnes ja han arribat a les 3.000 pàgines llegides i la majoria ja passa de les 1.500, podem començar a triar aquelles fitxes dels llibres a les quals s'ha apuntat un nombre més elevat d'alumnes. D'entre els 5 grups hem escollit 100 fitxes i hem comprovat que, pràcticament, no hi ha diferència quant a nombre d'autors catalans i d'estrangers.

Els autors catalans preferits, per ordre alfabètic, són 23:

A. Alcoberro	M. Llor
R. Arnal i T.	A. Maresma
Latorre	Q. Monzó
P. Calders	N. Oller
F. Candel	M. de Pedrolo
J. Carbó	J. Perucho
M. Carranza	M. Rodoreda
V. Català	M. Roig
R. Esplugafreda	E. Teixidor
A. Ll. Ferrer	F. Torrent
J. Juster	P. Verdager
M. Gripe	O. Vergés

Els nombre d'autors estrangers és de 27:

R. Bradbury	E. A. Poe
W.R. Burnett	M. Rodgers
I. Calvino	G. Scerbanenca
A. Christie	M. W. Shelley
A. Conan Doyle	L. Sciascia
D. Defoe	T. Sharpe
U. Eco	P. Süskind
W. Golding	J. R. R. Tolkien
M. Gorki	J. Verne
J. Haar	H. G. Wells
J. Huxley	D. E. Westlate
U. Le Guin	A. G. Winberg
J. London	J. Wyndham
M. Millar	

Però si d'entre les cent fitxes escollides busquem els 20 títols més llegits es comencen a presentar diferències ja que apareixen únicament 5 autors catalans amb 8 títols enfront de 9 autors estrangers amb 12 títols. Pel que fa al nombre de lectors, els autors estrangers en presenten més del doble que els catalans. Anem a veure-ho. La llista dels 20 llibres més llegits és la següent:

LLIBRE

El hòbbit
 El tren de les 4'50
 Mort en el Nil
 Mirall trencat
 Senyor de les mosques
 El dia dels trífids
 El castell dels Càrpats
 Acte de violència
 Dos anys de vacances
 Quin dia tan bèstia!
 Les històries naturals
 El nom de la rosa
 L'home invisible
 Elena de segona mà
 L'assassinat de Roger Ackoryd
 Joc brut
 Falgueres informa
 Robinson Crusoe
 Les claus de vidre
 L'abric verd

AUTOR/A

J.R.R. Tolkien
 A. Chirstie
 A. Christie
 M. Rodoreda
 W. Golding
 J. Wyndham
 J. Verne
 M. de Pedrolo
 J. Verne
 M. Rodgers
 J. Perucho
 U. Eco
 H.G. Wells
 M. de Pedrolo
 A. Christie
 M. de Pedrolo
 M. de Pedrolo
 D. Defoe
 J. Fuster
 M. Gripe

PUNTUACIÓ

(mitjana)
 8'3
 8'2
 7'9
 7'3
 7'3
 8,-
 6'9
 7'2
 7'5
 7'7
 7'2
 8'2
 7'4
 7'2
 8'7
 8'-
 6'9
 6'9
 6'9
 7'3

títols mereixen, segons els alumnes, com a mínim un notable.

Les conclusions que en podem treure de tota aquesta anàlisi són:

1- Que els nostres nois i noies s'inclinen espontàniament per autors reconeguts dins de cada gènere.

2- Que l'educació mixta encara no significa l'equilibri total de gustos entre nois i noies.

3- Que la ciència-ficció no està tan de moda entre els joves com, en principi, hom pot creure.

4- Que les grans novel·les clàssiques de suspens i d'aventures continuen en plena vigència. ■

Àngela Taixe i Llenas és professora de Llengua i Literatura Catalanes.

Podem comprovar que de Pedrolo és l'autor català més llegit seguit de M. Rodoreda i en menor grau J. Perucho, J. Fuster i M. Gripe. Tots ells són preferits sobretot per les noies, en una proporció de gairebé el doble. Quant als estrangers els més destacats són: A. Christie amb equilibri entre nois i noies, J. Verne amb el doble de nois que de noies, J.R.R. Tolkien amb un 20% més de nois, W. Golding amb equilibri nois-noies, f. Wyndham amb el doble de nois, M. Rodgers amb el doble de noies, U. Eco i H.G. Wells amb el doble de nois i D. Defoe que presenta equilibri entre nois i noies. Quan diem el doble sempre ens referim a xifres aproximades.

Si l'anàlisi la fem respecte al tipus de novel·les trobem que les més llegides són les de suspens amb equilibri entre nois i noies; també són les que tenen les puntuacions més altes. A curta distància segueix la novel·la de caire social o que tracta temes de relacions humanes, etc., la qual és preferida majoritàriament per les noies, en una proporció de 1 a 3. En tercer lloc hi ha la narrativa d'aventures amb un nombre més gran de lectors masculins (2 a 3) i per últim les novel·les de ciència-ficció amb equilibri entre nois i noies. Aquests 20

ÒMNIUM CULTURAL

ACCIÓ CULTURAL DEL PAÍS VALENCIÀ

"LLULL"

Federació d'Associacions Culturals dels Països Catalans

Acte públic de constitució de la Federació

Castell de Bellver
 23 de juny a les 11:30 h.

A les 14 h. dinar de germanor a l'Hotel Pal·las Atenea:
 3.000 ptes. (El nombre de coberts serà limitat)

Per a més informació, demanau-la a l'OCB

Tel. 72 32 99

XII Premis BALDIRI REIXAC

D'ESTÍMUL A L'ESCOLA CATALANA VEREDICTE 1989-90

FUNDACIÓ
JAUME I

Dotació total: 10.000.000 de ptes.

PREMIS A ESCOLES 12 premis de 500.000 ptes. cadascun

C.P. 21 D'ABRIL,
de l'Aldea (Baix Ebre).

C.P. ANTONI TORROJA I MIRET,
de Vila-seca (Tarragonès).

C.P. CRONISTA CHABRET,
de Sagunt (Camp de Morvedre).

**ESCOLA TÈCNICA PROFESSIONAL
D'HOSTAFRANCS,**
de Barcelona.

LLAR D'INFANTS S.C.L.C.,
de Lleida (Segrià).

C.P. MARE DE DÉU DEL CARME,
de S. Joan de Vilatorrada (Bages).

C.P. LA MONJOIA,
de Sant Bartomeu del Grau (Osona).

ESCOLA PASQUAL SCANU,
de l'Alguer (Sardenya).

C.P. POMPEU FABRA,
d'Anglès (La Selva).

**ESCOLA SALESIANA MARE DE DÉU
DELS DOLORS,**
de Sant Boi de Llobregat (Baix Llobregat).

INSTITUCIÓ ESCOLAR SANT JORDI,
de Vilassar de Dalt (Maresme).

ESCOLA TEIX,
de Palma de Mallorca (Mallorca Occidental).

PREMI A MESTRES I PROFESSORS

El jurat, després d'examinar els 43 treballs presentats, ha decidit no adjudicar el premi. Igualment ha pres l'acord de concedir tres accessits de 125.000 ptes. cadascun als treballs següents:

**INTRODUCCIÓ A L'ANÀLISI QUÍMICA
INSTRUMENTAL,**
de Francesc Fernández i Borràs. Una proposta útil i entenedora, adreçada a l'ensenyament secundari i al reciclatge professional, d'una disciplina amb pocs materials editats.

EL MIL·LENARI DE CATALUNYA,
de l'equip docent de l'Escola l'Horitzó, de Barcelona. Una experiència interdisciplinària, que abraça tots els nivells des del parvulari als darrers cursos de batxillerat, duta a terme per un equip de mestres ben cohesionat.

**VOREJANT LA MEDITERRÀNIA.
CATALUNYA EN LA NIT DEL TEMPS,**
d'Eulàlia Baquer, Antoni Gimeno i Camil Gimeno, que de manera atractiva desenvolupa una programació d'història antiga per al Cicle Superior d'EGB, sobre els orígens de la nostra civilització.

PREMIS A ALUMNES 62 lots de llibres per valor de 50.000 ptes. cadascun

PARVULARI I CICLE INICIAL

Ocells. Alumnes de Parvulari.
Poemes. Alumnes de Parvulari. Col·legi Públic de Santa Cristina d'Aro.

Dos contes per mirar amb les mans. Alumnes de Parvulari. Escola l'Espill, de Manresa.

Els tres tombs. Alumnes de 1r. C.P. Baltasar Segú, de Valls.

La nostra escola. Alumnes de 1r. **Els aliments.** Alumnes de 2n. C.P. Collbaix, de Sant Joan de Vilatorrada.

Diari de Colònies. Alumnes de 2n. Escoles Grimm, de Barcelona.

Una història d'ombres. Alumnes de 2n. C.P. Arce Ochotorena, de Montblanc.

La Seu d'Urgell. Alumnes de Cicle Inicial. C.P. Pau Claris, de la Seu d'Urgell.

Noticiari «L'Espiaeta». Alumnes de Cicle Inicial i Educació Especial. C.P. Guillem de Balsareny, de Balsareny.

CICLE MITJÀ

El Baix Camp. Alumnes de 3r. i 4t. C.P. Ciutat de Reus, de Reus.

La tenda de Rafelet. Alumnes de 4t. C.P. El Convent, d'Alberic.

Titelles L'Espardenyeta. Alumnes de 4t. C.P. Miquel Hernández, de Badalona.

Els núvols del temps. Alumnes de 4t. C.P. Bernat de Riudemeia, d'Argenteona.

Els cereals. Alumnes de 4t. Escoles Alba, de Corbins.

Fruïtes del nostre poble. Alumnes de 4t. i 5è. C.P. Sol i Xent, de Corbins.

Les pintures rupestres de la Pedra de les Orenetes. Alumnes de 5è. C.P. Pilar Mestres, de La Roca del Vallès.

Hivern. Miquel Martí i Pol. Alumnes de 5è. C.P. Rocafonda, de Mataró.

Petit Diccionari. Alumnes de 5è. C.P. El Sagrer, de Barcelona.

Una setmana a les Garrigues. Alumnes de 5è. Col·legi Sant Ignasi, de Barcelona.

CICLE SUPERIOR

Visita al Museu d'Història de la Ciutat. Alumnes de 6è. Escola Montessori, de l'Hospitalet de Llobregat.

Collserola i els turons de Barcelona. Alumnes de 6è. Escola Arrel, de Barcelona.

Sant Llorenç del Munt i la Serra de l'Obac. Alumnes de 7è. Centre d'Estudis Gresol, de Terrassa.

Cinc fotonovels de temàtica medieval (5 treballs). Alumnes de 7è. Escola Vedruna, de Tona.

Europa de l'Est. Alumnes de 7è. Escola Cossetània, de Vilanova i la Geltrú.

Plantes medicinals. Alumnes de 7è. Escola Montsant, de Reus.

Un xic de toponímia de Torroja. Alumnes de 6è, 7è i 8è. Col·legi Públic, de Torroja del Priorat.

Boires a Miralles i La Llacuna. Alumnes de 6è, 7è, 8è. C.P. Santa Maria, de La Llacuna.

Oficis desapareguts de Cadaqués. Alumnes de 6è, 7è i 8è. C.P. Caritat Serinyana, de Cadaqués.

La població de Siurana d'Empordà. Alumnes de 6è, 7è, i 8è. Col·legi Públic, de Siurana d'Empordà.

Els nostres arbres. Alumnes de 7è i 8è. C.P. Verge del Roser, de Vallmoll.

Taller d'Història: Els molins d'aigua i la societat del seu temps. Alumnes de 7è i 8è. C.P. El Cabrerès, de l'Esquirol.

Xerriol, revista escolar. Alumnes de 7è i 8è. Escola Flama, de Sant Fruitós de Bages.

L'església romànica d'El Pla. Alumnes de 8è. C.P. Sant Ramon, d'El Pla de Santa Maria.

16 relats. 16 misteris. Moltes pistes. 16 solucions. 1 recull. Alumnes de 8è. C.P. Bac de Cerdanya, d'Alp.

L'art romànic. Alumnes de 8è. Escola El Turó, de Mataró.

La ràdio a les escoles. Una experiència amb l'emissora local. Alumnes de 8è. C.P. Joan Maragall, de Sant Cugat del Vallès.

Va de conte... Alumnes de 8è. Escola Santa Maria d'Artes, d'Artes.

Les fornicles i sants dels carrers de Manlleu. Alumnes de 8è. Col·legi Ntra. Sra. del Carme, de Manlleu.

Treball sobre la visita a una filatura. Alumnes de 8è. Escola Abadessa Emma, de Sant Joan de les Abadesses.

Preparem un viatge al País Valencià. Alumnes de 8è. Escola l'Horitzó, de Barcelona.

Els indians a la nostra comarca. Alumnes de 8è. Escola Cossetània, de Vilanova i la Geltrú.

Iniciació a la pràctica meteorològica. Alumnes de 8è. C.P. L'Era de Dalt, de Tona.

CICLES DIVERSOS

El segar i el batre. Alumnes de 3r. i 4t. i 5è. d'EGB. **Quan els rius de la Segarra porten aigua.** Alumnes de 6è, 7è, i 8è. d'EGB. C.P. Vall d'Ondara, de Ribera d'Ondara.

Llamec número 18, revista escolar. Alumnes de tots els nivells. Escola Cooperativa El Puig, d'Esparreguera.

Sant Jordi 1989. Alumnes de tots els nivells. C.P. Josep M. Xandri, de Sant Pere de Torelló.

Explicquem coses. Alumnes de tots els nivells. C.P. Les Moreres, de Les Pobles.

Arbres de Lleida. Alumnes de tots els nivells. C.P. Joc de la Bola, de Lleida.

El follet que no tenia color. Alumnes de tots els nivells i educació especial. Escola Llevant, de Badalona.

L'escola dia a dia. Alumnes de tots els nivells. C.P. Verge de la Muntanya, d'Esparreguera.

BUP, COU i FP

Som una nació. Alumnes de 1r. BUP. **Estudi de «El montañés», periòdic vigatà 1854.** Alumnes de COU. Col·legi Sant Miquel dels Sants, de Vic.

Pràctiques de Ciències. Alumna de 1r. BUP. I.B. Sant Josep de Calassanç, de Barcelona.

Personatges que han donat nom a carrers i places de Castellar. Alumnes de 2n. BUP. Escola El Casal, de Castellar del Vallès.

Genealogia familiar (6 treballs). Alumnes de 3r. BUP. I.B. Pius Font i Quer, de Manresa.

Història de Catalunya fins al s. XVIII. Alumne de 3r. BUP. I.B. Castell d'Estela, d'Amer.

Retallable de l'I.B. Infanta Isabel d'Aragó. Alumnes de 3r. BUP. I.B. Infanta Isabel d'Aragó, de Barcelona.

Estudi del Cap de Creus. Alumnes de 3r. BUP. Col·legi Ntra. Sra. del Carme, de Balaguer.

El cavaller de la creu. Aproximació a la novel·la de cavalleries del segle XVI. Alumnes de 3r. BUP. Escola l'Horitzó, de Barcelona.

Treballs de literatura i art (3 treballs). Alumnes de 3r. BUP i COU. I.B. Gaudi, de Reus.

Treballs de coneixement del medi històric i tecnològic (4 treballs). Alumnes de 3r. BUP. Centre d'Estudis Gresol, de Terrassa.

Graffiti al Maresme i d'altres treballs diversos de literatura i coneixement del medi (18 treballs). Alumnes de 2n., 3r. BUP i COU. I.B. Els Tres Turons, d'Arenys de Mar.

Estudi ecològic del riu Foix (5 treballs). Alumnes de COU. I.B. Eugeni d'Òrs, de Vilafranca del Penedès.

Control d'aigües. Alumnes de 3r. FP II Química. Oli d'Oliva. Alumnes de 3r. FP II Química. I.P.F.P. Esteve Terrades, de Cornellà de Llobregat.

Treballs de simulació d'empresa (6 treballs). Alumnes de 5è FP Administratiu. I.F.P. La Garrotxa, d'Olot.

Premi especial Mil·lenari, dotat amb 100.000 ptes.

Catalunya 1000 anys. Alumnes de 8è. Col·legi Ntra. Sra. del Carme, de Balaguer.

“LA NOSTRA LLENGUA” d’Aina Moll

Bartomeu Rotger Amengual *

Senyores i Senyors:

Abans de tot, permeteu-me de trametre a la Senyora Aina Moll i a tots vosaltres el missatge d’afecte i recolzament de l’Hble. Sra. Maria Antònia Munar i Riutort, Consellera de Cultura, Educació i Esports, a la figura i a l’obra d’Aina. Atesa la impossibilitat de la seva assistència a aquest acte, a causa dels seus compromisos en el Parlament, en el seu nom us adreçaré aquestes paraules, que voldria que fossin d’encoratjament i d’ànim.

S’ha dit amb anterioritat que la nostra llengua és feina de tots, i això es així. Però també pens que hi ha unes persones, com és el cas d’Aina, que per la seva capacitat natural i per la seva experiència, poden fer una feina d’estimulació i d’orientació més forta. La presentació d’aquest llibre n’és una mostra evident i cal celebrar no sols la seva venturosa aparició sinó també la seva oportunitat. Tal volta, per la seva claredat i moderació, el seu text sigui encara més important i saludable per a les persones que precisament no estan avui ací i que necessiten una informació més sòlida i didàctica que els presents. Precisament, voldria ara justament elogiar aquesta força didàctica que posa n’Aina en tota la seva obra i que, sens dubte, es desprèn de la seva condició docent i també de tot un ambient familiar que sempre ha respirat claredat i rigor.

El Professor Grimalt, en la seva intervenció, com sempre aguda i encertada, ha parlat de la necessitat d’esser optimista, racionalment optimista.

En aquest sentit, jo crec que, encara que el camí és llarg i els entrebancs no han desaparegut del tot, hi ha ja suficients motius per a aquest optimisme racional.

Com a petita mostra, voldria recordar a tots els presents que, tan sols en aquests dos darrers anys, s’han produït fets tan significatius com són ara:

L’ensenyament en llengua catalana, a tots els nivells educatius, s’haurà incrementat l’any 1990 en un 30%. Això vol dir que en aquest moment més de 125 centres estan realitzant programes totalment o parcial en la nostra llengua.

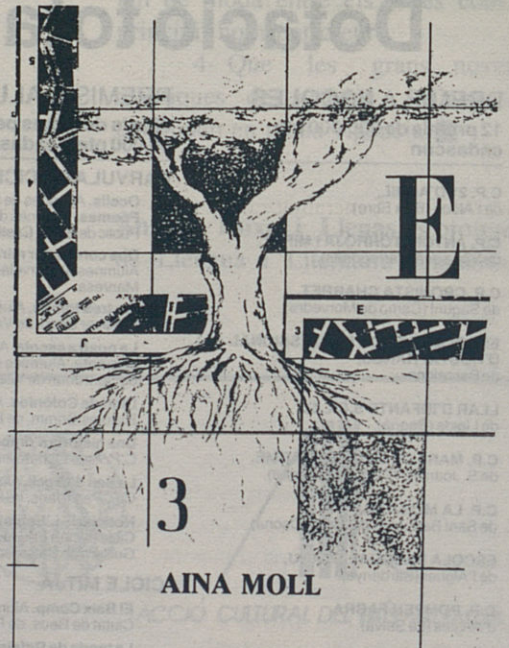
La tradicional manca de material didàctic en llengua catalana s’ha pal·liat de tal manera que a finals d’aquest any la Conselleria haurà editat o coeditat per als nostres centres escolars més de trenta obres en la nostra llengua, a més d’altres recursos didàctics.

L’Ordre de la Conselleria de 27-11-89 (BOCAIB núm. 160 de 28-12-89) regula les titulacions, diplomes i certificats per a impartir classes de llengua catalana i ordena els cursos de reciclatge i les proves d’accés, d’una manera més flexible i estable.

El conveni amb el MEC estableix oficialment el caràcter permanent dels centres que imparteixen les classes en llengua catalana i assegura l’accés a aquestes places docents del professorat adequat.

La modificació de l’article 3 de l’Ordre de la Conselleria de 29-8-86 (vegeu BOCAIB núm. 44 del 10-4-90) permet que, a més d’autoritzar per a l’ensenyament en català els centres que ho desitgin, l’Administració, per raons greus d’escolarització, pugui iniciar a instància pròpia els expedients

LA NOSTRA LLENGUA

d’autorització pertinents.

El Sistema informatitzat i normalitzat de gestió de centres, posat en funcionament per la Conselleria, ha permès d’una forma natural, produir en la nostra llengua tot el material acadèmic i administratiu, butlletins de notes, expedients dels alumnes, matrícula, etc.).

Fins i tot, alguns centres privats ja comencen a anunciar l’ensenyament en la nostra llengua com una mostra de qualitat i de prestigi.

En definitiva, cal continuar fent feina amb optimisme, però també amb realisme. I dins aquest context de feina per la nostra llengua, la meua enhorabona a Aina Moll per la seva obra. ■

* Paraules del Director General d’Educació, Bartomeu Rotger Amengual, en l’acte de presentació del llibre

TROBADA AMB LA CIÈNCIA

La Cirit i el jovent

La CIRIT és una Comissió Interdepartamental, presidida pel Conseller d'Ensenyament de la qual formen part representants dels diferents Departaments. Fou creada per tal de definir i coordinar la política de recerca i d'innovació tecnològica de la Generalitat de Catalunya. Dintre d'un marc d'impuls a la investigació, la CIRIT vol integrar el jovent en aquesta transformació, ja que considera que la seva participació ha de constituir un pas decisiu cap al món científic del futur. Avui, la CIRIT dedica part del seu esforç a aconseguir aquest objectiu i a fomentar experiències destinades al jovent.

1- Durada i torns

La durada de la TROBADA AMB LA CIÈNCIA és d'una setmana. Aquest estiu se n'organitzen 14, repartides en tres torns:

1r. torn: setmana de l'1 al 7 de juliol.

2n. torn: setmana del 8 al 14 de juliol.

3r. torn: setmana del 15 al 21 de juliol.

El nombre de participants serà de 400, aproximadament.

2- Participants

La TROBADA AMB LA CIÈNCIA s'ofereix a nois i noies que cursin 2n. i 3r. curs de BUP.CO.U o equivalent i 2n. i 3r. d'FP de segon grau.

3- Sol·licitud inicial

Per participar a la Trobada s'ha de formalitzar la sol·licitud que s'adjunta i trame-re-la a: "Secretaria de la CIRIT, TROBADA AMB LA CIÈNCIA, CARRER DEL COMTE D'Urgell, 240, 7è. D. 08036 Barcelona" (telèfon (93) 321 21 46).

Es tindrà en compte l'ordre d'entrada de la sol·licitud.

Les sol·licituds presentades per un mateix centre hauran d'escollir trobades diferents com a primera opció.

4- Confirmació de la participació a la Trobada

Es donarà resposta a totes les sol·licituds rebudes. També es trametrà informació referent al programa, el lloc i l'hora de reunió, les comunicacions i l'allotjament a tots aquells a qui s'hagi admès per participar en algun encontre.

5- Despeses

La CIRIT subvencionarà totes les despeses referents a organització, direcció tècnica, materials, etc., i part de les despeses d'allotjament.

El participant a la trobada s'haurà de fer càrrec de les despeses del desplaçament d'anada i de tornada al lloc de la trobada i hi haurà d'afegir 7.000 pessetes per cobrir part de les despeses generals d'infraestructura.

¿Què és la Trobada amb la Ciència?

La TROBADA AMB LA CIÈNCIA són unes jornades de treball l'objecte de les quals és fer viure als joves una experiència que els apropi al món de la ciència i la tecnologia. A més de l'experiència personal dels joves en el camp de la investigació, la TROBADA AMB LA CIÈNCIA pretén desvetllar l'esperit crític, despertar la imaginació, estimular la intuïció i potenciar les vies de diàleg entre els joves i els científics.

6- Assegurances

La CIRIT subscriurà una pòlissa d'assegurances que cobrirà els accidents i la responsabilitat civil dels participants.

1r. Torn: Setmana de l'1 al 7 de juliol

1- "Fer tots els papers de l'auca"

Muntatge d'una campanya de difusió mitjançant la utilització de tecnologies àudio-visuals.

Lloc: Cardedeu (Vallès Oriental).

2- D'Hèlios a Mazda

Aprofitament hidràulic i solar.

Lloc: Sant Llorenç de Morunys (Solsonès)

3- DZZZZ...Mic-Mic

Programació d'un sistema de teledetecció.

Lloc: Palafrugell (Baix Empordà).

2n. Torn: Setmana del 8 al 14 de juliol

4- Sòls d'ahir i d'avui

Estudis de les relacions existents entre l'arqueologia i la pedologia

Lloc: Falset (Priorat).

5- El clavell proveta

El cultiu "in vitro" i les seves aplicacions a l'agricultura.

Lloc: Cabrials (Maresme).

6- Conèixer l'univers

Aproximació pràctica a l'astronomia i a la radiació dels estels.

Lloc: La Seu d'Urgell (Alt Urgell).

7- Llamps i trons

Coneixement de l'atmosfera i les bases científiques dels pronòstics meteorològics.

Lloc: Sort (Pallars Sobirà).

8- El reialme de Neptú

Estudi de geologia marina a la zona del Cap de Creus.

Lloc: Blanes (La Selva).

9- La memòria del bosc

L'arbre com a eina per conèixer el passat climàtic

Lloc: Montblanc (Conca de Barberà).

3r. Torn: Setmana del 15 al 21 de juliol

10- Visca la matemàtica

En aquesta experiència es treballarà en un gran laboratori.

Lloc: Sant Feliu de Pallerols (Garrotxa).

11- Veure-hi clar

Aproximació a la imatge: des de la lent fins a l'abc del làser i l'holografia.

Lloc: Banyoles (Pla de l'Estany).

12- ¿Una mar de...? no, gràcies

Estudi dels contaminants marins.

Lloc: Roses (Alt Empordà).

13- Coneguem els nostres parlars

Estudi de la realitat dialectal de l'àrea lingüística catalana.

Lloc: Ripoll (Ripollès).

14- Diguí 33

Investigació dels hàbits alimentaris i del grau d'activitat

Lloc: Solsona (Solsonès).

Les places que s'ofereixen a l'Obra Cultural Balear (i que són totes les que es reserven per a Mallorca), són:

- 4 per a l'encontre de lingüística "CONEGUEM ELS NOSTRES PARLARS", que tindrà lloc a Ripoll. Aquestes 4 places seran d'estada gratuïta.

- 2 places per a cadascun dels altres encontres. Estada: 7.000 ptes.

- Els viatges van sempre a càrrec dels assistents.

Per a completar la informació: O.C.B. telèf. 72 32 99.(demanau-la a Paquita Bosch)

LA FESTA DES JAI A BÚGER

L'arribada
des Jai.

Els
calderons
de l'arròs
brut.

L'OCB de Búger, Inca i Palma...

Amb l'assistència de gairebé 1300 persones, s'ha celebrat a Búger, com cada any, "La festa des jai", que commemora l'arribada dels padrins, els jais, que tornaven de la fira de Sineu on havien anat a vendre tot allò que els bujarrons havien fet durant les llargues vetlades de l'hivern: vencisos, picarols, tot el culleram de fusta... Els més joves es reunien a l'horabaixa pel bosc de Can Pobil passant el temps amb qualque guitarra, menjant carxofes negres que creixen devora la sèquia del molí, jugant els més petits i els al·lotjells festejant, tots esperant els siurells i les avellanes que els padrins els durien de Sineu.

L'Obra Cultural de Búger ha impulsat el retorn d'aquesta festa i el poble l'ha recuperada des de fa més de deu anys. Miquel Pericàs, que és l'ànima de tot això, pot sentir-se ben satisfet d'haver contribuït perquè Búger sigui, el primer diumenge de maig, un centre d'encontre de tots els qui estimen les tradicions, i més si van acompanyades de 125 Kgs. de boníssim arròs brut, 50 Kgs. de bunyols i 50 kgs. de fraules amb nata.

No hi va mancar la presència dels representants de les Delegacions de l'OCB de Valldemossa, S'Arenal, Lluçmajor, Palma i, naturalment, Búger. ■

LA MOGUDA PLANETÀRIA

INDEPENDÈNCIES I ELECCIONS

Antoni Ginard

La gran quantitat d'esdeveniments que es produeixen a l'exterior fa que sigui relativament fàcil perdre el compte. Globalment, la situació es podria resumir entre les independències i les eleccions.

La independència de Namíbia és més aviat una anècdota front al protagonisme de les repúbliques bàltiques: especialment de Lituània, amb la companyia més silenciosa d'Estònia i de Letònia.

L'immens territori multinacional i multirracial de la Unió Soviètica sembla que es pot anar disgregant, fins i tot aprofitant les possibilitats teòriques que ofereix la pròpia constitució.

El que és segur és que hi ha un fort moviment de rebuig contra el domini centralista de Rússia, la més gran i la més poblada de les repúbliques de la Urss. Els lituans estan estrets: Moscou imposa el bloqueig i Occident protesta molt diplomàticament. Els independentistes desperten simpaties quan no toquen d'aprop.

Les convocatòries electorals són també nombroses i diverses: Nicaragua, Xile, Perú, Grècia, Alemanya Democràtica, Hongria, Eslovènia, el mes de juny a Txecoslovàquia. En la major part dels casos les esperances de futur es dirigeixen no solament cap a nivells de canvi polític, sinó cap a la transformació i millora de les estructures econòmiques.

Si el sistema capitalista és el model -almenys en part-, econòmicament no tots tendran les mateixes opcions. Políticament, sembla que es confirma l'argument que els sistemes democràtics de tipus occidental són els millors dels possibles. Una qüestió que també seria discutible.

FEINA DE QUALITAT

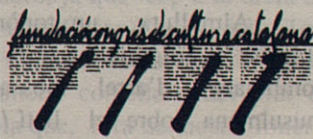

Xisco
ARTS GRÀFIQUES

C. del Baix Riera, 1-B
Telèfon 24 03 86
07008 Palma

«EL MIRALL» amb el suport:

EXCURSIONISME

LA CANALETA DE MASSANELLA

Excursió del Gorg Blau a Mancor de la Vall per la Canaleta de Massanella

Gaspar Valero i Martí

Horari:

	—	Gorg Blau (Refugi)
45 min.	—	Font del Prat
50 min.	—	Coll de la Canaleta
35 min.	—	Cases del Bosc
30 min.	—	Can Bajoca
25 min.	—	Cases de Massanella
20 min.	—	Mancor de la Vall

Orientacions de camí

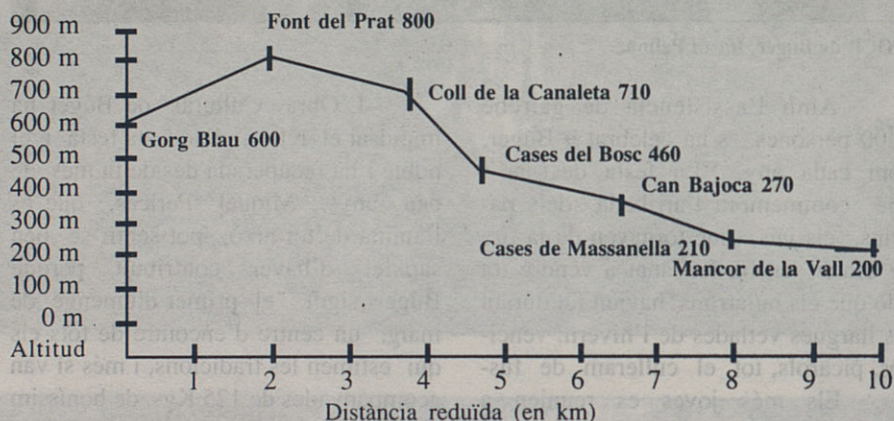
El nostre punt de partida és el refugi del Gorg Blau, situat vora la carretera C-710 Pollença-Andratx, a prop de l'inici del vessant esquerre de l'eixut jaç de l'embassament del mateix nom. El refugi és dedicat a un dels pioners de l'excursionisme mallorquí, Antoni Caimari, i és gestionat pel SECONA.

En direcció cap a llevant, per la part contrària a la carretera, i amb el morro d'Almallutx enfront, surt un tirany que prest ha de salvar un botador de fusta i una torrentera que desguassa en el veí embassament del Gorg Blau. A la nostra esquena, cap a ponent, domina el panorama el puig de les Vinyes, imponent esperó oriental del Puig Major.

A poc més de cinc minuts del refugi, arribam a un camí de carro que

Itinerari: Refugi del Gorg Blau - Font del Prat - Coll de la Canaleta - Cases del Bosc - Can Bajoca - Cases de Massanella - Mancor de la Vall.

Tall Topogràfic:

conduïx a les cases d'Almallutx. El seguim, cap a la nostra esquerra, però ben aviat el tornam a deixar i ens desviem cap a la dreta, per un bosc d'alzines i amb rotlles de sitja. Poc més amunt, es va configurant més clarament un camí de carro que avança a certa altura sobre la vorera dreta de l'embassament i ens ofereix una bella panoràmica de les cases d'Almallutx i de la contrada ara inundada o enfangada.

Almallutx, un topònim antiquíssim i enigmàtic, amb elements combinats d'arrel mossaràbica i musulmana sobre el llatí *luci* (lluc), que designa un bosc sagrat, lloc de culte de les forces de la natura, ens recorda l'ancestral ocupació humana d'aquest indret, amb restes com el santuari d'època talaiòtica final, que fou parcialment inundat -una de les se-

ves columnes fou traslladada vora la carretera-, i com la mateixa possessió, antiga alqueria musulmana, centre del districte sarraí de les Muntanyes. Més propera en el temps, però ja del tot inabastable, resta també la idíl·lica imatge del genuí Gorg Blau i del camí cap a Escorca que travessava el gorg per un àgil i rústic pont que anava d'un costat a l'altre de les altes parets que engorren el torrent del Gorg Blau abans d'estimar-se cap a la Fosca, i que ara són el suport de la presa de l'embassament.

Deixam la vista de les cases d'Almallutx per continuar en direcció est, cap a la font del Prat. Mentre, si giram la vista, apareixen les instal·lacions del cim del Puig Major -algú ha insinuat que aquesta retallada del cim més alt és un autèntic símbol de castració com a poble!-. Una era de

Del Mapa General de Mallorca, de J. Mascaró Pasarius.

batre de reduïdes dimensions (no és un rotlle de sitja, ja que té la garlanda o perímetre empedrat prou més alt que la resta de superfície), ens convida a descansar de l'esforç pel desnivell assolit.

Després d'un portell, s'ha de seguir el camí cap a la dreta, tot i que després de pujar torna a voltar cap a l'esquerra. Aviat arribem al pont de ciment que passa per damunt el canal que comunica els embassaments del Gorg Blau i Cúber. Després d'un altre portell, apareixen les restes de l'empedrat del camí i continuem pujant fins al Coll dels Coloms, important fita que separa el massís dels Tossals, a la nostra dreta, del massís del puig del Massanella, a l'altre costat, on ara

l'entrada al prat de Massanella.

Una vegada superat el coll dels Coloms, el camí ara ens condueix en lleugera davallada cap a la font del Prat. Cal posar atenció al laberint de dreceres que poden despistar l'autèntic camí i seguir la desviació cap a l'esquerra, en direcció nord, ja que cap a la dreta arribaríem a les Cases Velles dels Tossals. La font del Prat en troba a la base del pronunciat comellar del prat de Massanella que, fora del nostre itinerari, puja fins al coll del puig de Massanella i les cases de neu del comellar de Comafreda. Abans d'arribar a la font hem de passar per un portell, deixar una tanca a l'esquerra i vorejar alguns rotlles de sitja.

La font del prat de Massanella presenta una mina alta i poc profunda amb coberta de falsa cúpula i amb l'entrada tancada per una barrera metàl·lica. Tot el conjunt cobreix una important surgència d'aigua en forma de reduïda però nítida bassa, amb un pedrís interior que serveix per fer més fàcil la tanmateix dificultosa tasca d'arreplegar l'aigua. D'aquesta font parteix la Canaleta de Massanella, tot i que els primers centenars de metres del seu recorregut es manté soterrada, recordant l'antic sistema dels qanats musulmans, encara que amb tècnica de cobertura distinta, ja que en aquesta zona la canaleta ve definida per una coberta de lloses i els

dor de pedra. A l'altra part de la fonçalada es pot destriar una altra canaleta, la dels Tossals Verds, que arriba fins a les Cases Velles dels Tossals.

La primera sorpresa de la Canaleta no es fa esperar. Es tracta de l'aqüeducte, impressionant obra d'enginyeria que salva un espatat amb quatre arcs que desafien el vertigen i se separen de la penya, tallada en vertical. Recuperat un vessant més dolç entram en un espès alzinar, amb vista directa cap al Castellot, un dels cims que marquen el coll de la Canaleta. De tant en tant podem veure alguna aixeta amb pica que permet treure aigua de l'entubament. Més endavant, un forat a la roca per on passa la canal ens proporciona una nova i suggestiva combinació de paisatge i enquadrament visual.

A cinc minuts escassos del forat es troba una interessant làpida escrita en llatí:

ANNO
Sto. 1750
IDIBVS IVLII
HVC PVENTAQVA
D. DNS GEORGIVS
ABRI DEZCALLAR
et FVSTER BVSA
AVRI REGNI MAJ
ICVBES SVO CON
ATV et EXPENSI

Interpretem el seu significat d'aquesta manera:

“El dia 15 (idus) de juliol de l'any sant de 1750, per aquest pont d'aigua, el Sr. Jordi Abri Dezcallar i Fuster, Bossa d'Or del Regne de Mallorca, es preocupa amb el seu esforç i recursos”.

La família Dezcallar (des Catlar) eren els senyors de la possessió de Massanella, com encara ens recorda l'antic topònim de Son Catlar, vora les cases de Massanella. Durant els segles XIV i XV foren rics mercaders que prest ascendiren socialment. Al mateix segle XV, Alfons el Magnànim els atorgà l'exclusivitat de la Seca, la fàbrica de moneda mallorquina, amb seu al casal del carrer del Sol de Palma. Aquesta dedicació suposava gaudir del títol de senyor de la Bossa d'Or, com ens esmenta la inscripció de la làpida.

SA CANALETA
ESCORCA

Biel
Desembre
89

La Canaleta, Escorca-Mancor de la Vall (dibuix de Biel Bonnin).

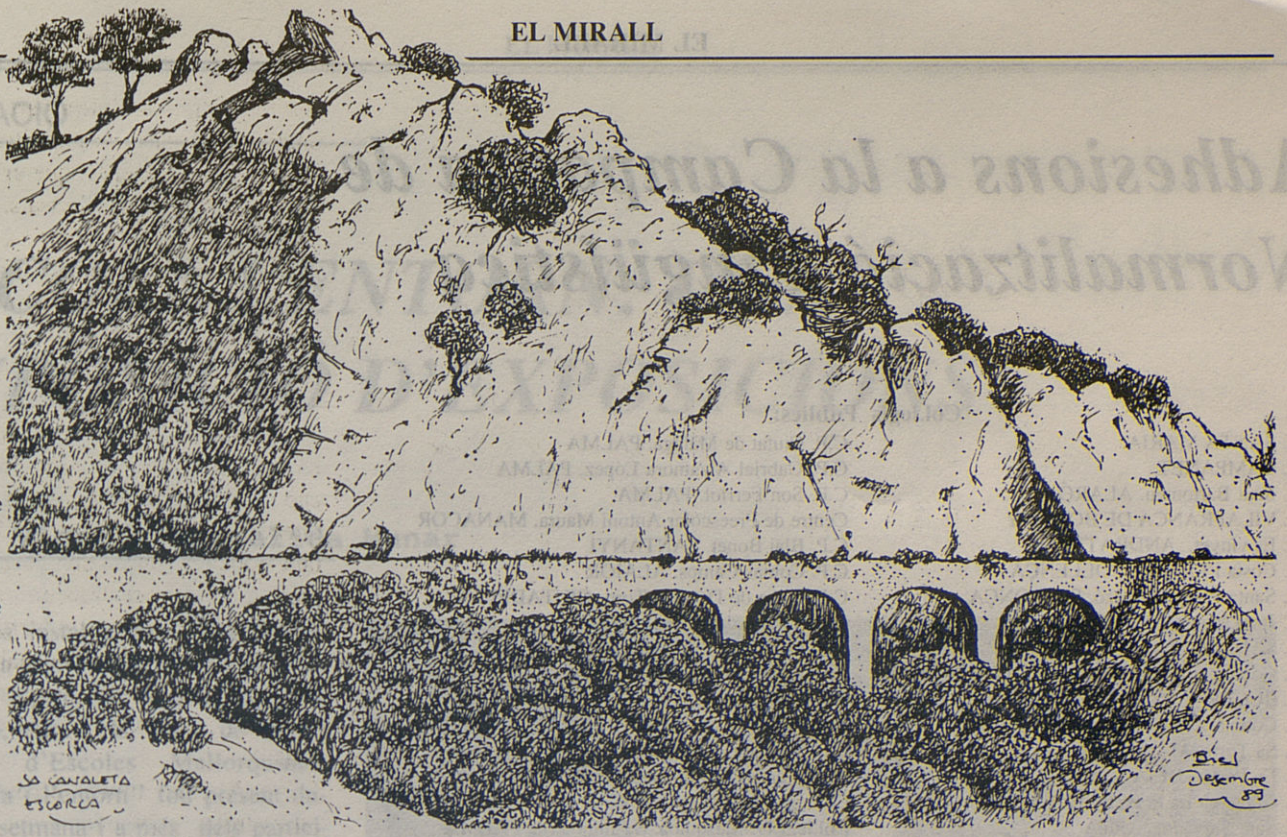
ganats presenten coberta de falsa cúpula com les clàssiques mines de font. Emmarcant la font, trobam una esplanada vorejada d'alzines que converteixen l'indret en un apacible i ideal punt de referència per a l'activitat excursionista.

Tornam a emprendre el camí, i ho feim en direcció a llevant. Travesam la torrentera, i en lleugera tendència cap a la dreta, enfilam el camí de la Canaleta. Prest passam vora una gran barraca amb un forn de calç i un rotlle de sitja, a prop del torrent. La Canaleta abandona el seu soterrament i ens ofereix la seva silueta d'àgil i serpentejant sèquia, malgrat que només podem veure la carcassa exterior, ja que des

de l'any 1983 l'aigua corre canalitzada dins una canonada que passa per dins la canal, recoberta de terra aplanada. L'antic encís de l'aigua riolera i ràpida ha desaparegut, sotmès a criteris més utilitaristes.

Mentre, el panorama que dissenya l'ampla fonçalada del torrent del Corral Fals ens va engolint. A la dreta, es pot observar la torre d'un molí d'aigua, que movia les seves moles gràcies a la força de l'aigua desviada del solc de la Canaleta. Poc més endavant i més avall de la Canaleta, podrem observar unes ruïnes relacionades amb el molí, les cases del Molinot. A l'altura del molí, hem de passar una paret, ajudats per un bota-

Aqüeducte de sa Canaleta, Escorca. (Dibuix de Biel Bonnín)

Encara que la làpida només esmenti el mecenatge del senyor, cal fer referència a l'autèntic realitzador de la gegantina obra, Montserrat Fontanet, qui amb el seu afany d'enginyer popular i amb l'ajuda dels missatges de Massanella, aconseguí que l'aigua de la font del Prat arribàs a les cases de Massanella.

Per la fondalada del torrent del Corral Fals es pot destriar la població d'Inca, a més del puig de Suro i, a l'esquerra, el puig conegut amb el nom del Frare, més a prop, i el puig de n'Alí, al fons. En aquest tram d'aproximació al coll entre el Castellot i el Frare, la Canaleta avança sobre el buit, però amb seguretat.

El coll de la Canaleta és el lloc indicat per deixar la llarga sèquia i davallar pel camí cap a les cases del Bosc. Tanmateix, és factible continuar la ruta per damunt la canal fins poc abans del Salt de l'aigua, a prop de l'estret de Can Bajoca, però pel considerable rost d'aquesta opció, és recomanable anar cap a les cases del Bosc.

L'espès alzinar i el camí, poc clar al principi, ens aniran davallant per entre rotlles de sitja i conformant una rosta coma. Al final, la via s'eixampla i l'arribada a les cases del Bosc es fa per una ampla pista, que conflueix just

abans de les cases amb la que davalla del coll de la Línia, entre el puig de Massanella i el puig de n'Alí, antiga via Lluc-Mancor de la Vall.

Les cases del Bosc no presenten una tipologia constructiva molt antiga, tot i que és interessant el portal amb llinda de fusta. Aquestes cases devien servir per arregar els diversos treballadors de les variades activitats que permetia el gran alzinar de Massanella, i oferir-los aixopluc. HI ha també una cisterna i un forn de pa adossats a l'edifici.

El camí de Massanella i de Mancor és ample i avança ràpid i sense complicacions. A l'esquerra trobam una barraca, el porxo dels Porcs, i a la dreta del camí principal, un camí més petit, que davalla de la Canaleta fent ziga-zaga. Tot aquest indret és conegut amb el nom de l'Arreplegada, ja que entre la paret que encara es veu a la dreta i les penyes segades del coster de la muntanya, s'hi arreplegaven els animals de la contrada, especialment ovelles i porcs. Poc més endavant es troba el Salt de l'aigua, per on s'estimba, en vertical davallada per les roques tallades a plom, l'aigua de la Canaleta.

Els cingles vermellosos configuren un interessant paisatge i donen lloc

a l'Estret, on la ja vella coneguda Canaleta travessa el camí i passa a la nostra esquerra. Un torrent corre per la dreta, amb el jaç emmarcat per filades de pedres.

Quan sortim de l'Estret, dominen el paisatge les marjades i les oliveres. Ens trobam ja al llindar de Can Bajoca. Les cases de can Bajoca tenen dues plantes, de façana allargada i reformada recentment. Té un portal amb llinda vorejat per dos pujadors. Continuem per un paisatge amb domini de l'horitzontalitat, amb sementers conreats i, de tant en tant, amb clapers ben composts, anomenants galeres per la seva forma.

A la fi arribam a les cases de Massanella, el casal d'una de les possessions més representatives de la muntanya mallorquina. Les deixam a la nostra esquerra, rere les ruïnes de Son Catlar, antecedent gòtic de les actuals cases, més modernes. El camí asfaltat ens porta a la carretera Caimari-Mancor de la Vall. Agafam cap a la dreta, i un quart d'hora d'asfalt ens condueix a l'entrada del poble de Mancor, on acabam l'excursió. A la plaça d'entrada, un petit aqüeducte a manera de monument commemora l'arribada de l'aigua de la Canaleta al poble, després de l'entubament de 1983. ■

Adhesions a la Campanya de Normalització Lingüística

Col·legis Públics:

C.P. SANTA MARIA
 C.P. CAMPANET
 C.P. Sant Bartomeu. ALARÓ
 C.P. VILAFRANCA DE BONANY
 C.P. Es vinyet. ANDRATX.
 C.P. Costa i Llobera. POLLENÇA
 C.P. Santa Ponça-Galatzó. Sta. PONÇA
 C.P. Joan Mas i Verd. MONTUÏRI
 C.P. SANT JOAN
 C.P. Comarcal Jaume Fornaris. SON SERVERA
 C.P. BÚGER
 C.P. Comarcal. SANT LLORENÇ
 C.P. Sa Torre. MANACOR
 C.P. Es Porxo. DEIA
 C.P. Comarca Es Putxet. SELVA
 C.P. Sant Salvador. ARTÀ
 C.P. Nicolau Calafat. VALLDEMOSSA
 C.P. Sant Jordi. PALMA

C.P. Ciutat de Màlaga. PALMA
 C.P. Gabriel Alzamora López. PALMA
 C.P. Son Ferriol. PALMA
 Centre de Preescolar Antoni Maura. MANACOR
 C.P. Blai Bonet. SANTANYÍ
 C.P. Comas Camps. ALAIOR
 C.P. Mare de Déu del Toro. CIUTADELLA
 C.P. Virgen de Gracia. MAÓ
 C.P. Comarcal Sant Rafael. EIVISSA
 C.P. Puig d'en Valls. EIVISSA
 C.P. es Vedrà. EIVISSA
 C.P. Ntra. Sra. de Jesús. EIVISSA
 C. P. Llevant. PALMA
 C. P. Castell de Sta. Àgueda. FERRERIES
 Col·legi Poveda. PALMA
 Col·legi G. Mesquida. Sa Indioteria. PALMA
 Escola Mata de Jonc. PALMA

Instituts de Batxillerat; Formació Professional

I.B. Santa Maria. EIVISSA
 I.B. Guillen Cifre de Colonya. POLLENÇA
 I.B. Maria Antònia Salvat. LLUCMAJOR
 I.B. Can Peu Blanc. SA POBLA
 I.B. Guillem Colom Casanovas. SÓLLER
 I.B. Guillem Sagrera. PALMA
 I.B. n. 6 Camp Redó. PALMA
 I.B. Antoni Maura. PALMA

I.B. Joan Ramis i Ramis. MAÓ
 I. F.P. Llorenç M. Duran. INCA
 I. F.P. Francesc de B. Moll. PALMA
 I. F.P. Isidor Macabich. EIVISSA
 I. F.P. San Juan Bosco. CIUTADELLA
 I.B. Quartó de Portmany. SANT ANTONI DE PORTMANY. EIVISSA
 I. B. Núm. 7. PALMA

Associacions i Entitats Culturals

Patronat Municipal d'Escoles d'Infants. Ajuntament de Palma. A.I.R.E. (Associació Il·lenca per a la Renovació Educativa)
 Departament de Filologia Catalana i Lingüística General: UIB.
 Escola d'Esplai. PALMA

Escolania de Lluç
 Centre d'estudis Teològics CETEM. PALMA
 Grup Folkloric Castell de Sant Felip. MENORCA
 Centre Cultural de Felanitx
 Instituts d'Estudis Balearics

Ajuntaments

Ajuntament d'Alaior
 Ajuntament d'Andratx
 Ajuntament d'Artà Ajuntament de Binissalem
 Ajuntament de Bunyola
 Ajuntament de Campanet
 Ajuntament de Campos
 Ajuntament de Ciutadella
 Ajuntament de Costitx
 Ajuntament d'Eivissa
 Ajuntament des Castell
 Ajuntament d'Esporles
 Ajuntament de Felanitx
 Ajuntament de Ferreries
 Ajuntament de Fornalutx
 Ajuntament de Lloret
 Ajuntament de Lloseta
 Ajuntament d'Ariany
 Ajuntament de Manacor

Ajuntament de Maó
 Ajuntament de Maria de la Salut
 Ajuntament de Montuïri
 Ajuntament de Petra
 Ajuntament de Pollença
 Ajuntament de Porreres
 Ajuntament de Puigpunyent
 Ajuntament de sa Pobla
 Ajuntament de Sant Antoni
 Ajuntament de Sant Joan
 Ajuntament de Sant Llorenç des Cardassa
 Ajuntament de Santa Maria del Camí
 Ajuntament de Santanyí
 Ajuntament de Son Servera
 Ajuntament d'Algaida
 Ajuntament de Sóller
 Ajuntament d'Inca
 Ajuntament de Valldemossa

Campanya de Normalització Lingüística

Sant Miquel, 18, 2°
 07002 Palma

Tel: 71 75 03
 Fax: 72 06 50

Entitats polítiques i sindicals

Grup Parlamentari Nacionalista.
 Grup Parlamentari Mixt.
 Grup Parlamentari CDS.
 Unió Balear.
 Partit Unió Mallorca.
 PSM.
 PSOE.
 PCIB.
 Esquerra Unida
 Entesa de l'Esquerra de Menorca.
 CCOO.
 Convergència de Joves Independents

Altres entitats

Col·legi Oficial de Farmacèutics de Balears.
 Col·legi Oficial d'Advocats.
 Col·legi Oficial d'Administradors de Finques.
 Col·legi Oficial Notarial de les Balears.
 Col·legi Oficial de Psicòlegs.
 La Premsa de Ibiza.
 IFEBAL.
 A.V. Bellver del Terreno.
 A.V. Santa Catalina.

EDUCACIÓ

ESCOLA I ENTORN: UNA EXPOSICIÓ D'EXPOSICIONS

Conxa Vidal i Margalida Munar

Les instal·lacions de la Universitat, a la carretera de Valldemossa, acolliren a principis de maig una gran exposició, entre els actes de la VI Trobada d'Escoles Mallorquines: "L'Escola i l'entorn" fou present durant una setmana i a més dels participants a l'encontre d'escoles, la pogueren veure els tres mil alumnes universitaris i els corresponents professors.

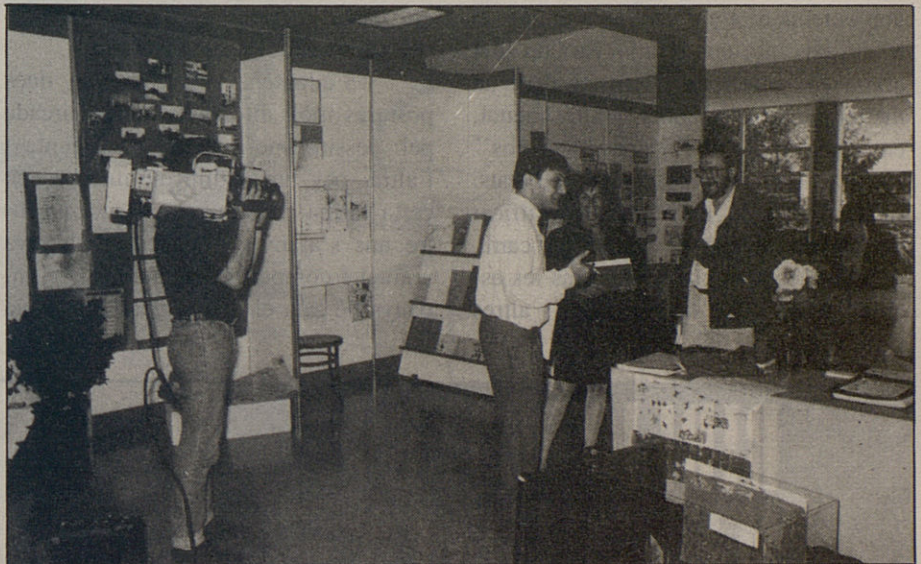
Vint-i-sis escoles i setze col·lectius, grups i institucions que treballen l'entorn foren presents a aquesta mostra. Amb una temàtica que anava des de l'estudi del cos, casa, aliments, barri, localitat, fins a la història. I des de l'educació infantil fins a l'ensenyament mitjà.

La mostra ofería treballs realitzats pels alumnes, pels ajuntaments, conselleries, grups ecologistes, i era talment una exposició d'exposicions. Majoritàriament, el material recollit havia estat exposat als centres. I encara que ofería una aspecte molt divers, el concepte d'entorn era present a tots els espais.

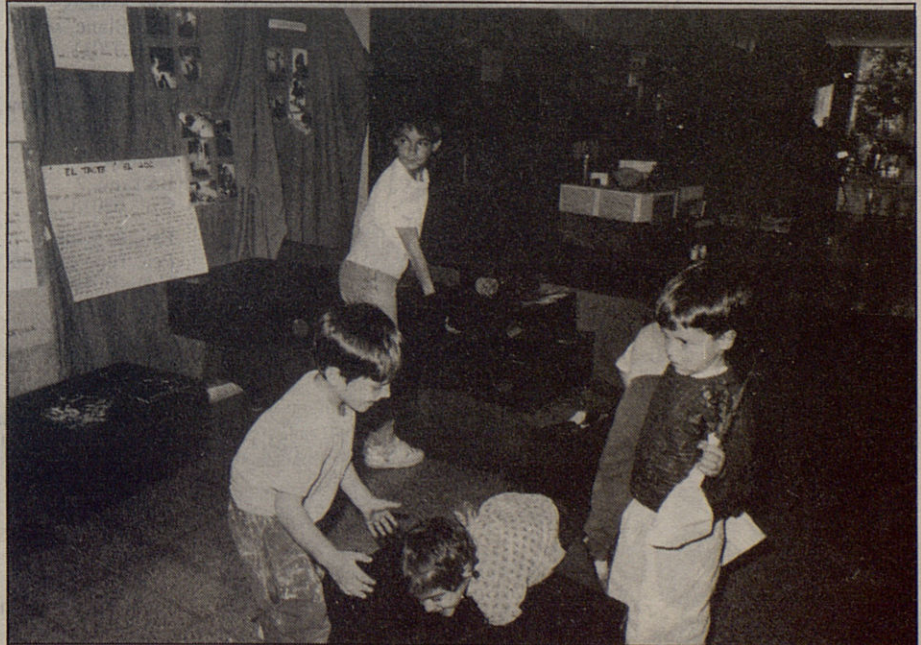
Un grup oferí la possibilitat de reciclar paper i muntà un taller. També es pogué seguir el procés d'enquadernació, en un altre taller. Altres aspectes vius els donà el racó dels sentits on els visitants podien jugar olorant, tocant, escoltant.

La maquineta, els ordinadors i les calaixeres oferiren la possibilitat de culetjar.

També hi eren present, vídeos, diapositives, cassetes oferint un so-imate, viu, present, innovador. ■

"He trobat més material del que havia suposat", digué un docent.

No miris: toca i endevina què hi ha aquí dins.

L'ENSENYAMENT EN CATALÀ, NOVAMENT A DEBAT

J. Lladó

Una vegada més, diversos professionals de l'ensenyament ens reunirem a l'edifici Ramon Llull, allà al Campus de la Universitat, el passat dissabte dia cinc de maig. I fou un altre cop el tema de l'ensenyament el que, si bé no ens uní, ens reuní. En un lloc així i en situacions d'aquests tipus la meitat de la gent coneix l'altra meitat, entre nosaltres "no cal convèncer-nos" i ens sentim compresos i agombolats. Existeix, però, un notable i justificat descontent perquè ens costa fer camí, perquè el català no ocupa dins les escoles el lloc que li pertoca i altres

qüestions semblants. El que veritablement ens separa és la interpretació que es fa de la realitat -per cert prou coneguda pels ensenyaments reunits i, no obstant això, descrita un pic i altre pels qui tenen la paraula- i la diversitat de perspectives des d'on s'analitza.

S'adopten, bàsicament, dues postures molt diferents: una, marcada pel pessimisme i el descoratjament, i l'altra per un optimisme discret i en certa forma encoratjador. I així, mentre uns s'afanyen a descriure la seva realitat i comparteixen amb els companys de sala el drama que ens situa

lluny d'un context mínimament normalitzat pel que fa a l'ús del català, els altres ens recorden com es trobava el país -país?- fa quinze o vint anys, ens expliquen que hem recorregut molt de camí i ens diuen que, gràcies als miracles que hem sabut fer -miracles?- ens trobam, sortosament, en la situació d'avui.

I tots escoltam, expectatius, perquè tal vegada qualche dia algú ens desvetllarà la fórmula pretensiosament miraculosa. Finalment, ens despedim i partim sense fórmula, sense anàlisi objectiva i sense propostes ni estratègies concretes. Però ja ens hem reunint. Tal vegada no s'espera, dels encontres, molt més que un rendez-vous. I tots sabem que qui no espera, no es desespera, que tots som vius si no som morts i fins l'any que ve, que serà un altre any. ■

BIBLIOTEQUES MUNICIPALS

1990

Son Rapinya
Llac de Banyoles, s/n.
C.P. 07013

Son Ximelis
Cap Blanc, s/n.
C.P. 07011

Rafal Vell
Pere Ripoll Palou, 9
C.P. 07008

Gènova
Barranc, 2
C.P. 07015

Establiments
Pça. Immaculada, 3
C.P. 07010

Sant Jordi
Bauçà, 31
C.P. 07199

Arenal
Pça. G. Rul-ian Garcías, 5,
1er pis. C.P. 07600

Coll d'en Rabassa
Bailèn, 38
C.P. 07007

Blanquerna
Sant Joaquim, 9
C.P. 07003

Son Gotleu
Regal, 105
C.P. 07008

Sa Indioteria
Grèmi Tintorers, s/n.
C.P. 07009

Polígon de Llevant
Ciudad de Querétano, 3
C.P. 07007

Molinar
Xadó, 7
C.P. 07006

Horari
Dilluns a divendres: 15-21 h.
Dissabtes: 10-14 h.

Cort
Pça. Cort, 1
C.P. 07001

Horari
Matins: 9'30-13'30 h.
Horabaixa: 17-20 h.
Dissabtes: 9'30-13 h.

ELEMENTS DECORATIUS FACTORS DECISIUS

Nosaltres sabem bé que la decoració, la personalització de la seva llar, és el resultat d'una tasca conjunta: espai, mitjans, formes i productes diversos. Elements decoratius que donen forma i vida exclusiva al seu entorn familiar.

S'ho imagina sense rajoles?
És clar, són factors decisius!
Completi la seva decoració a PREFAMA.

PREFAMA

■ PALMA DE MALLORCA:

Exposició:
Anxí. Lluís Salvador, 84 - Tels. 75 54 45 - 75 16 31

Magatzems:

Poligon San Castelló, Gran Via Asimo - Tel. 29 40 04
Poligon Ca'n Valero, C/ 4 Novembre, 11 - Tel. 20 66 66
Ca'n Blou, C/ Sócrates, s/n - Tel. 27 01 61

■ LLUCMAJOR:

Oñones, Fàbrica i Exposició:
Bisbe Pere Roig, 29 - Tels. 66 01 50 - 66 01 54

■ S'ARENAL:

Magatzem i Exposició:
Carretera Militar, 228 - Tel. 26 22 38

■ CALA D'OR:

Magatzem i Exposició:
Ctra. Calonge - Cala D'Or, Km. 1.500
Tel. 71 11 11

■ PORRERES:

Fàbrica i Magatzem:
Ctra. Campos, Km. 0.400 - Tel. 64 71 05

FEIM FEINA PER POSAR LA CULTURA A L'ABAST DE TOTHOM

A través del Centre Coordinador de Biblioteques i amb la seva xarxa de 52 biblioteques, el CONSELL INSULAR DE MALLORCA apropa, dia a dia, la cultura a tots els ciutadans.

Aquest Centre, que va néixer l'any 1985 amb tan sols onze biblioteques, en l'actualitat cobreix gairebé la totalitat de l'àmbit insular, refermant la decidida voluntat i la tasca continuada del CONSELL INSULAR DE MALLORCA a l'hora de posar la cultura a l'abast de tothom.

**CONSELL INSULAR
DE MALLORCA**